

With the support of the
Erasmus+ Programme
of the European Union

ТЕЗИ НАУКОВИХ ДОПОВІДЕЙ
НА ІІ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОМУ
КРУГЛОМУ СТОЛІ
(10 ГРУДНЯ 2019 РОКУ)

ЄВРОПЕЙСЬКА
ДИПЛОМАТІЯ
У ХХІ СТОЛІТТЯ

With the support of the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна
Факультет міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу
Кафедра міжнародних відносин, міжнародної інформації та безпеки
Модуль Жана Моне «Зовнішня політика Європейського Союзу»

Європейська дипломатія у XXI столітті

**ТЕЗИ НАУКОВИХ ДОПОВІДЕЙ
НА II НАУКОВО-ПРАКТИЧНОМУ КРУГЛОМУ СТОЛІ**

10 грудня 2019 року

Харків – 2020

Редакційна колегія:

Новікова Л. В., кандидат юридичних наук, доцент
Червяцова А. О., кандидат юридичних наук, доцент
Доценко О. М., кандидат юридичних наук, доцент
Анакіна Т. М., кандидат юридичних наук, доцент
Резніков В. В., кандидат економічних наук, доцент
Алексєєва Т. І., кандидат економічних наук, доцент
Солових Є. М., кандидат політичних наук, доцент
Солових В. П., доктор з державного управління, професор
Філін А. М., ст. лаборант без в/о

Адреса редакційної колегії:

61022, м. Харків, майдан Свободи, б. 6,
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна,
факультет міжнародних економічних відносин
та туристичного бізнесу,
кафедра міжнародних відносин, міжнародної інформації та безпеки,
каб. 264, тел. (057) 705 10 59, e-mail: inter_law@karazin.ua

Рекомендовано до видання рішенням Вченої Ради факультету
міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу
Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна
(протокол № 12 від 20.02.2020)

Є91 *Європейська дипломатія у XXI столітті*: збірник тез наукових доповідей на II Науково-практичному круглому столі (м. Харків, 10 грудня 2019 року). Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2020. 137 с.

До збірника тез наукових доповідей науково-практичного круглого столу увійшли тези доповідей науковців, практичних діячів, викладачів та студентів, які займаються проблематикою європейської дипломатії. Публікації присвячені викликам, які постали перед Європейською дипломатією в XXI столітті: трансформація публічної дипломатії ЄС в умовах глобалізації; еволюція сучасної моделі дипломатії: традиції та новації; дипломатичні відносини між Україною та ЄС: історія, сучасний стан і перспективи; цифрова дипломатія та інформаційна безпека; між співробітництвом та конкуренцією: проблеми економічної дипломатії тощо.

У збірнику збережено стиль, орфографію, пунктуацію авторських текстів. Відповідальність за зміст доповідей несуть автори цих доповідей.

УДК 327.7:341.7
Є91

© ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2020

ЗМІСТ

Алексеева М. Д. Українсько-німецькі відносини за часів Гетьманату Павла Скоропадського.....	6
Алексеева Т. І. Європейський союз та його роль у трансформації публічної дипломатії.....	10
Ангеліс Є. О. Сучасні відносини Угорщини та України: вплив двосторонніх взаємин на євроінтеграційний курс України.....	15
Безрученко В. О., Юдіна Я. В., Дипломатія та розвідка: особливості організацій їх роботи та взаємодії.....	18
Белік Д. Ю. Культурна дипломатія як засіб презентації України на міжнародній арені.....	22
Гуляєв А. О. Соціальні мережі як інструмент цифрової дипломатії.....	28
Дерід І. О., Петрик А. О. Перспективи синхронної європейської інтеграції України, Молдови та Грузії в контексті економічної дипломатії.....	32
Довгай А. І. Соціальні мережі як допоміжний засіб цифрової дипломатії.....	38
Доценко О. М., Черненко Д. М. Досягнення України в рамках ініціативи ЄС Східне партнерство.....	43
Здоровко С. Ф. Міжнародно-правове регулювання миротворчої діяльності Європейського Союзу.....	50
Каплін О. Д., Харченко І. М. Від «Публічної дипломатії» ЄС до «Стратегічних комунікацій» XXI століття: еволюція термінології в контексті змін інформаційного суспільства.....	55
Меленцова О. В. Цифрова дипломатія та її вплив на міжнародну безпеку.....	58
Моїсєєва Я. Ю., Сологуб Ю. С. Інструменти цифрової дипломатії в сучасних міжнародних відносинах.....	62
Новікова Л. В. Цифрова дипломатія як інструмент протидії тероризму.....	67
Прилуцька Д. А. Роль публічної дипломатії у формуванні іміджу сучасної України.....	72
Ryuznikov V., Migunov P. Economic diplomacy on the example of North Stream–2.....	77

Ремесник Т. С. Переваги відкриття філій на ринку ЄС.....	85
Сироїд Т. Л. Деякі аспекти забезпечення безпеки дітей в епоху інформаційно комунікаційних технологій.....	88
Солових В. П., Солових Є. М. Інструменти культурної дипломатії як засіб м'якої сили у міжнародних відносинах (на прикладі кінофестивалів України).....	92
Удянська К. В. До питання поширення дії GDPR на українські компанії.....	100
Філін А. М. Нові тенденції в розвитку дипломатії.....	104
Філіппова Ю. В. Чемпіонат Європи з художньої гімнастики в Україні як один з механізмів оптимізації зовнішньополітичної діяльності з ЄС.....	108
Cherviatsova A. European Diplomacy: Response to the Conflict in Ukraine	111
Чернишова Л. О. Сучасна модель дипломатії: передумови та особливості формування.....	115
Шипова Д. А. Цифрова дипломатія як інструмент зовнішньополітичної діяльності держав.....	118
Shtal T., Babenko D. International scientific cooperation: problems and prospects.....	126

УКРАЇНСЬКО-НІМЕЦЬКІ ДИПЛОМАТИЧНІ ВІДНОСИН ЗА ЧАСІВ ГЕТЬМАНАТУ ПАВЛА СКОРОПАДСЬКОГО

Алексєєва Марія Дмитрівна,
студентка 1 курсу групи УМВ-11
факультету міжнародних економічних відносин
та туристичного бізнесу,
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна,
mariaalekseeva912@gmail.com

На сьогоднішній день відбувається стрімке посилення інтеграційних та глобалізаційних процесів в усіх сферах суспільно-політичного життя, примушуючи світових акторів знаходити нові форми та методи задля досягнення власних цілей. Але поряд із процесом глобалізації виникають і нові загрози для державного ладу та міжнародної безпеки. Саме дипломат у складних умовах сьогодення покликаний знаходити ефективні формули компромісу, розблоковувати конфлікти, попереджати негативний розвиток подій та давати урядам і президентам бездоганно зважені пропозиції та слухні поради. Тому дослідження історичних процесів становлення дипломатичних зносин є необхідним для розуміння процесів державотворення сьогодні. Що стосується України, то слід зазначити, що Саме період гетьманщини був одним з найбільш продуктивних в галузі державного будівництва та дипломатії, а співпраця з німцями, незважаючи на певні проблеми та суперечності, у свою чергу мала акцент на реалізацію національних інтересів нашої держави.

Отже, метою статті є визначення особливостей розвитку дипломатичних відносин між Німеччиною та Українською Державою 1918 року, очолюваною гетьманом Павлом Скоропадським.

Слід зазначити, що Україна займала важливу роль у зовнішньополітичному, економічному та військовому курсі Німецької імперії на завершальному етапі Першої світової війни. Від правильного визначення зовнішньополітичних пріоритетів українським керівництвом залежала доля держави [1]. Саме Павло Скоропадський був тією політичною постаттю для керівництва Німеччини, який як представник еліти, міг на високому рівні

спілкуватися з вищим німецьким генералітетом.

Німеччина була зацікавлена в підтримці молоді України, розглядавши її як сильну європейську державу, яка б розвивалась під орбітою німецьких впливів, зробивши її постачальником продовольства і ринком збуту для німецької промисловості. Безперечно вплив був присутній, але Україна за цієї доби мала всі атрибути державності. [1] Активно здійснювалася українізація державних органів влади й управління. Гетьман у офіційних виступах користувався українською мовою. Наприклад, під час офіційного візиту до Німеччини у вересні 1918 р. П. Скоропадський на прийомах у кайзера Вільгельма, фельдмаршалів Гінденбурга, Люндендорфа, принца Генріха, канцлера Гертлінга виголошував промови і тости виключно державною мовою, що справляло належне враження на присутніх [1].

Офіційні візити, чисельні перемовини та зустрічі дозволили гетьманському уряду стабілізувати становище в країні. У добу Гетьманату ефективно розбудовувалися державні інституції, розгалужений апарат на місцях, започатковано формування державної служби в Україні [3]. У самій Німеччині утворилася спілка «Ausfuhr Gesellschaft», що об'єднала навколо себе фінансово-промислові кола, зацікавлені в розвитку торгівлі з Україною. Ці заходи дали змогу подолати економічну кризу, наповнити державний бюджет, значно поліпшити фінансування культурної галузі. За сім із половиною місяців гетьманату уряд П. Скоропадського досягнув вражаючих успіхів у відродженні української культури. Він заснував Національну академію наук, Український драматичний театр, Національну бібліотеку, Державний симфонічний оркестр, Національну капелу, Кобзарську школу, створив 50 державних українських гімназій тощо [3].

Як приклад, наведемо один з візитів – таємну зустріч кайзера Вільгельма II та гетьмана П. Скоропадського. На порядку денному було вирішення важливих питань внутрішньої і зовнішньої політики України, зокрема розв'язання холмського, бессарабського та кримського вузлів, а також питання отримання згоди Берліна на передачу Українській Державі Чорноморського флоту та на формування національної української армії для боротьби з

більшовиками [1].

Цікавим є те, уся підготовка була непроникливою таємницею і здійснювалась винятково під німецьким командуванням. Близько часу ночі до під'їзду гетьманського будинку було подано німецькі штабні автомобілі й П. Скоропадський у супроводі свого ординарця А. Західова, графа В. Альвенслебена, ад'ютанта Г. Зеленецького та особистого радника і заступника міністра закордонних справ О. Палтова поїхав на столичний вокзал. Гетьман прибув на вокзал у цивільному вбранні (у чорному пальто й чорному капелюхові-казанці). Як зазначав сам начальник штабу: «Від'їзд швидше нагадував відправку якогось злочинця, а не відбуття зі своєї резиденції голови держави» [2].

4 вересня 1918 року, прибувши до столиці Німеччини, П. Скоропадського зустрів сам імператор Вільгельм II. Вони разом пройшли перед почесною сотнею німецьких гвардійських полків, оркестр якого виконав український гімн. Наступного дня П. Скоропадський відвідав Посольство Української Держави в Берліні, де йому були представлені усі чини дипломатичного представництва. Після цього знявся на пам'ятну світлину в колі дипломатів і співробітників посольства [2].

7 вересня 1918 року, за сніданком, гетьман сидів навпроти кайзера, а О. Палтов і Г. Зеленецький сиділи обабіч імператора. За столом імператор виголосив промову і підняв тост: «Пане Гетьман! Припала мені велика честь вітати в Німеччині Вашу Ясність, як покликаного заступника українського народу і його уряду. Дружні взаємовідносини між Україною і Німецькою державою є наслідком сих відвідин. Позвольте мені, Ваша Ясносте, висказати мою тверду надію, що політичні і господарські взаємини між Німеччиною і Україною, які покликані до взаємного доповнювання себе, будуть все краще розвиватися. Його Ясність Гетьман, ура!» [1]. У своїй промові, виголошеній українською мовою, П. Скоропадський сердечно дякував Вільгельму II: «Ваша цісарська і королівська Величносте! З почуттям глибокої вдячності вислухав я ласкаві слова, які Ваша Величність зволили до мене звернути. Сі слова найдуть в цілій Україні вдячний відгук. Враз можу висказати тверду надію, що політичні і господарські взаємини між могутньою німецькою державою і

Україною, які вже так щасливо розпочалися, будуть все поглиблюватися на добро обох народів. Іменем вдячного українського народу, як гетьман всієї України підношу чарку за здоров'я Вашої королівської Величності і на славу будуччину хороброго і вірного німецького народу. Його Величність німецький цісар, ура!» [1].

10 вересня 1918 року гетьманові було урочисто представлено почесну сотню на пристані у Кілі, удекоровану німецькими і українськими військовими прапорами. Щойно гетьман з імператором зійшли на катер, ураз загуркотів салют у 21 стріл, під час якого оркестри Флагманського й інших кораблів виконували український гімн. З поверненням до Києва Павла Скоропадського почали титулувати «Його Світлістю Ясновельможним Паном Гетьманом всієї України», як називав його в Німеччині кайзер Вільгельм [1].

Натомість, варто зазначити, що від таких прийомів сильно змінився і П. Скоропадський. «Він перестав бути тією простою і працюючою людиною, якою був до цих пір. Влада й шана стали йому крутити голову, він за всією вірогідністю почав вірити у свій розум і силу, а головне непогрішимість...», – зазначав Б. Стеллецький [1]. В цей же період стало очевидно, що Німеччина та її союзники програють світову війну. Гетьман почав поступово втрачати важелі контролю над ситуацією в країні й, водночас, ніби не помічав хиткості свого становища та перших ознак тектонічних змін не лише в Україні, а й у Європі цілком [2]. Нажаль, таким чином Україна так і не зміцнилася на міжнародній арені як незалежна держава.

Загалом за часів існування Гетьманату П. Скоропадського Українська Держава мала 11 дипломатичних і 50 консульських представництв у 22 країнах, а на своїй території – 12 дипломатичних і 42 консульських представництв з 24 країн [3]. Фактично за сім з половиною місяців існування Гетьманату відбулася інституціоналізація дипломатичної і консульської служб сучасного зразка. Цей досвід української дипломатії доцільно вважати історико-правовою спадщиною з дипломатичної служби України, адже встановлення українських дипломатичних відносин за часів Гетьманату П. Скоропадського стало підґрунтям для діяльності МЗС та дипломатичних представництв нашої країни в подальші роки.

Список використаних джерел:

1. Україна та Німеччина: міждержавні відносини: збірник наукових праць / ред. кол. Владислав Верстюк. Чернігів : Сіверський центр післядипломної освіти, 2018. 384 с.

2. Візит П. Скоропадського до Німеччини в вересні 1918 р. *Щоденна Всеукраїнська газета День* : веб-сайт. URL: <http://incognita.day.kyiv.ua/vizit-skoropadskogo-do-nimechchini-v-veresni-1918-r.html> (дата звернення: 21.11.2019).

3. Українська Держава Павла Скоропадського. *Український Інститут Національної Пам'яті* : веб-сайт. URL: <http://www.uinp.gov.ua/informaciyni-materialy/derzhsluzhbovcyam/ukrayinska-derzhava-pavla-skoropadskogo> (дата звернення: 21.11.2019).

Науковий керівник: **Доценко Олена Михайлівна**, доцент кафедри міжнародних відносин міжнародної інформації та безпеки Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна, кандидат юридичних наук.

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СОЮЗ ТА ЙОГО РОЛЬ У ТРАНСФОРМАЦІЇ ПУБЛІЧНОЇ ДИПЛОМАТІЇ В УКРАЇНІ

Алексєєва Тетяна Іванівна,
доцент кафедри міжнародних відносин,
міжнародної інформації та безпеки,
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна,
кандидат економічних наук, доцент
t.alekseeva@karazin.ua

Одним з найрозвинутіших інтеграційних об'єднань у світі є Європейський Союз, який приділяє особливу увагу механізмам реалізації публічної дипломатії. Новий етап інтеграційного розвитку почався із прийняттям Лісабонської угоди, яка передбачає ще більшу

інтеграцію міжнародних відносин та дипломатії між країнами світового співтовариства.

Ухвалена «Лісабонська стратегія», що визначила провідну мету розвитку ЄС стати найбільш конкурентоспроможною й динамічною економікою світу, дала свої результати. Стратегічні ініціативи, які були запропоновані, торкаються багатьох ключових напрямків діяльності ЄС, зокрема енергетичної політики, подальшого розширення, модернізації економіки, трансформації публічної дипломатії. Це зумовило необхідність розроблення та впровадження у 2010 році країнами Євросоюзу стратегії «Розумного, стійкого та інклюзивного розвитку «Європа-2020» [1].

Основними цілями Європейського Союзу в умовах глобалізації, повинно стати досягнення подальшого зростання демократії та створення умов для процвітання країн-членів. Європа повинна стати ще більш суверенною, щоб залишатись впливовим гравцем у глобальній політиці. Для цього, одним з необхідних напрямків є питання з координації та моніторингу у поширенні публічної дипломатії, зокрема ролі дипломатії у просуванні інтересів і цінностей ЄС у світі, в контексті розвитку «цифрової дипломатії».

Сутність цифрової (електронної) дипломатії полягає у можливості використання мережі Інтернет та інформаційно-комунікаційних технологій для вирішення дипломатичних завдань. Електронна дипломатія займає особливо місце в публічній дипломатії і слугує вагомим інструментом для роз'яснювальної роботи серед громадськості, журналістів, представників громадського суспільства. Цьому сприяє намір Європейського Союзу створити загальну культуру спілкування, що відображено у документі «Крок змін» і є важливим як для ЄС так і для усього зовнішнього світу [2, с. 10].

Європейський Союз для інформованості населення також застосовує креативну територію, яка створена за ініціативи Представництва Європейського Союзу в Україні. Проекти, серед яких Erasmus+, U-Lead with Europe, EU4Business, Forbiz, Culture Bridges демонструють конкретні можливості, які надає ЄС у найрізноманітніших сферах. Кожен охочий зможе поспілкуватися з представниками проектів та співробітниками Представництва ЄС в Україні [3]. Ціллю проектів є розробка ефективної стратегії публічної

дипломатії в умовах глобалізаційних викликів. Основними напрямками реалізації стратегії в новому глобальному контексті виступають:

- запобігання конфліктам;
- реформування інститутів влади;
- застосування електронної демократії тощо.

Електронна демократія характеризується використанням інформаційно-комунікаційних технологій як основного способу для колективних розумових (краудсорсинг) і адміністративних (електронне голосування, контролювання виконання рішень тощо) процесів на всіх рівнях управління. Для розвитку електронної демократії в Україні Кабінетом Міністрів було затверджено план дій із впровадження Ініціативи «Партнерство «Відкритий Уряд» у 2018-2020 рр., який, зокрема, передбачає продовження роботи щодо запровадження надання пріоритетних електронних послуг; створення онлайн платформи для взаємодії органів виконавчої влади з інститутами громадського суспільства [4].

Урядом України спільно з інститутами громадянського суспільства розроблено та реалізовано вже три дворічні плани дій. Даний план є четвертим планом з реалізації Ініціативи в Україні. Відповідна робота Уряду неодноразово відзначалась Керівним комітетом Ініціативи як зразок для інших країн (зокрема, заходи з впровадження систем «ProZorro» та «DoZorro», відкриття інформації про бенефіціарних власників, налагодження партнерства між Урядом та громадськістю в процесі реалізації Ініціативи) [4].

Компонентами програми «Електронне врядування задля підзвітності влади та участі громади» виступають: Е-послуги, розбудова потенціалу, Е-демократія, національна політика. Електронна демократія – форма демократії, за якої громадяни та бізнес беруть участь в управлінні державою та місцевому самоврядуванні за допомогою електронних (онлайн) інструментів та сервісів і виступають повноцінними партнерами у формуванні порядку денного. Серед таких інструментів – ті, що максимально відповідають часу, потребам та запиту громадян [5].

Це, наприклад, мобільні додатки замість паперових звернень чи телефонного зв'язку, комунікаційні платформи замість запитів,

портали, що працюють за принципом «єдиного вікна» замість десятків посилань на різноманітні державні сервіси у сфері е-демократії та інше. Такі інструменти посилюють вплив громадян та бізнесу на органи влади, дає змогу краще контролювати їхню роботу, зокрема процес прийняття рішень, а органам влади краще розуміти та взаємодіяти з громадою, застосовуючи програму EGAP [5].

У рамках компоненту «Е-демократії» програма EGAP дозволяє:

- розвивати інструменти електронної демократії у цільових регіонах;
- працювати з громадянами, щоб підвищити рівень розуміння того, що таке е-демократія, як вона працює та як користуватися інструментами.

Глобальним завданням програми EGAP в рамках компонента «Е-демократія» є створення Єдиної платформи електронної демократії, яка стане майданчиком для застосування різних форм участі громадян в процесах прийняття рішень. Це дає можливість мешканцям самоорганізовуватися навколо вирішення актуальних питань розвитку громад [6].

Необхідно відмітити, що у застосуванні електронної демократії органами державної влади є і недоліки, що свідчить про необхідність розроблення єдиної скоординованої державної політики, спрямованої на розв'язання наступних першочергових проблем:

- недосконалість нормативно-правової бази, що регулює сферу розвитку електронної демократії;
- недостатність єдиних стандартів ідентифікації громадян і підходів до створення, зберігання та використання електронних даних;
- наявність цифрової нерівності внаслідок недостатньо розвиненої інфраструктури доступу до Інтернету в залежності від географічного положення та типів населених пунктів;
- низький рівень готовності державних службовців, посадових осіб органів місцевого самоврядування до впровадження електронної демократії тощо.

Таким чином, концепція розвитку електронної демократії є найбільш поширеним інструментом, що застосовується сьогодні в Україні. Метою цієї концепції є формування політичних, ідеологічних,

організаційних умов розвитку електронної демократії в Україні, що характеризується зростанням долучення громадян до процесів комунікації, узгодження стандартів державної політики з міжнародними, зокрема європейськими стандартами.

Список використаних джерел:

1. Europe 2020. A strategy for smart sustainable and inclusive growth. *European Commission. 2010* : веб-сайт. URL: http://ec.europa.eu/europe2020/index_en.htm (Last accessed: 21.11.2019).

2. Duke S. The European External Action Service and Public Diplomacy. *Discussion Papers in Diplomacy. 2013. № 127.* URL: https://www.eipa.eu/wp-content/uploads/2017/11/20131009144127_TheEuropeanExternalActionService-1.pdf (Last accessed: 22.11.2019).

3. *European Union External Action* : веб-сайт. URL: http://eeas.europa.eu/index_en.htm (Last accessed: 21.11.2019).

4. Про затвердження плану дій із впровадження ініціатив про партнерство з відкритого уряду. *Урядовий портал. Єдиний веб-портал органів виконавчої влади України* : веб-сайт. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-zatverdzhennya-planu-dij-iz-vprovadzhennya-initsiativi-partnerstvo-vidkritij-uryad-u-20182020-rokah> (дата звернення: 21.11.2019).

5. Електронне врядування задля підзвітності влади та участі громади. *Програма EGAP* : веб-сайт. URL: <https://egap.in.ua/> (дата звернення: 22.11.2019).

6. Е-демократія. *Програма EGAP* : веб-сайт. URL: <https://egap.in.ua/componenty/e-demokratiia/> (дата звернення: 22.11.2019).

СУЧАСНІ ВІДНОСИНИ УГОРЩИНИ ТА УКРАЇНИ: ВПЛИВ ДВОСТОРОННІХ ВЗАЄМИН НА ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИЙ КУРС УКРАЇНИ

Ангеліс Єлизавета Олександрівна,
студентка 3-го курсу групи УК-31

Дві східноєвропейські країни – Україна та Угорщина – мають дещо схожий історичний сценарій. Обидві країни довгий час входили до зони впливу соціалістичного табору. Після отримання суверенності Угорщиною (1989 рік) та проголошення незалежності України (1991 рік), країни обрали для себе подальший зовнішньополітичний орієнтир у вигляді демократичної європейської моделі, який став підставою зміцнення співпраці між ними.

У грудні 1991 року Угорщина була однією з перших країн, яка визнала Україну як незалежну державу з власними національними інтересами. Невдовзі сусідня країна висловила підтримку прагненням України щодо залучення останньої до європейських та євроатлантичних структур. У двосторонньому діалозі, особливо в період розширення ЄС на схід, ставилося багато питань щодо перегляду українсько-угорських відносин стосовно членства України в Північноатлантичному Альянсі та майбутнього членства в Європейському Союзі.

Під час переговорів у 2003 році міністрів закордонних справ Угорщини та України угорська сторона стала ініціатором ідеї створення Консультативної ради з питань європейської інтеграції за участю України та Вишеградської групи, в межах якої був створений механізм взаємних консультацій, а також Україна змогла отримати корисний досвід для подальшої успішної інтеграції до ЄС [2].

У 2011 році угорською та українською сторонами на вищому рівні був підписаний Меморандум про взаєморозуміння щодо виконання Плану дій ЄС з лібералізації візового режиму для України, який став важливим кроком на шляху євроінтеграції України [2]. До 2017 року Угорщина активно продовжувала надавати всебічну допомогу та підтримку європейській інтеграції України.

Також слід враховувати значущість Угорщини не тільки як політичного партнера, а й торговельно-економічного. Угорщина як країна ЄС посідає вагомe місце за товарообігом для України,

здійснюючи співробітництво у різних галузях, в тому числі у сільському господарстві, приладобудуванні, енергетиці, фармакології, банківській справі тощо [1, с. 87].

Погіршення відносин Угорщини і України відбулося через прийняття Закону України «Про освіту» 2017 року. Причина «кризи» має історичний та етнічний характер. На даний момент в Україні, переважно в Закарпатській області, проживає близько 150 тис. етнічних угорців, інтереси яких постійно і наполегливо захищає угорський уряд.

Саме прийняття нового закону сприйнялося угорською стороною як порушення та обмеження мовних прав та свобод меншин, що веде до зменшення залучення угорського населення в суспільно-політичне та економічне життя України через не володіння українською мовою. Відповіддю Угорщини на впровадження українського закону стала погроза заблокування процесу вступу України до ЄС та НАТО.

Задля того, щоб вирішити цю ситуацію Угорщина висунула вимогу стосовно створення автономії угорців Закарпаття, а також виконання низки рекомендацій Венеціанської комісії для України щодо мовних положень Закону України «Про освіту».

Новий розкол між двома країнами відбувся в 2018 році, коли у Києві висунули вимогу про відкликання угорського консула в Берегово. Причиною став відеозапис видачі угорських паспортів в консульстві Угорщини жителям Закарпаття. Зараз політичні лідери Угорщини активно коментують цю ситуацію і намагаються загальмувати вступ України до ЄС.

Однак цей конфлікт фактично залишається лише в політичній сфері. У 2018 році, порівняно з 2017 роком, товарообіг між країнами збільшився майже на 18% [2]. До того ж Україна та Угорщина продовжують поглиблювати свої зв'язки у соціальній та економічній сферах у рамках Програми транскордонного співробітництва Європейського Інструменту Сусідства Угорщина – Словаччина – Румунія – Україна 2014 – 2020.

Зазначена конфліктна ситуація має аналогі й серед інших країн через проблему національних меншин (угорців). Однією з таких країн є Сербія, де розвиток відносини з Угорщиною нагадує українсько-угорські взаємини. Заради членства в ЄС та НАТО Сербія проводить

досить ліберальну політику на дії уряду Угорщини, який певним чином впливає на внутрішнє життя країни, тобто на її суверенітет. Такі «привілеї» надаються Угорщині через те, що вона підтримує прискорення процесу приєднання.

Варто зазначити, що українська реакція на виклики з боку Угорщини відрізняється від сербської. У березні 2018 року Київ оголосив про плани розміщення близько 1000 солдатів збройних сил на кордоні з Угорщиною через триваючий конфлікт із захисту прав угорськомовних жителів заходу України.

На сьогоднішній день обидві сторони налаштовані серйозно захищати та відстоювати власні інтереси. Але Україна знаходиться досить в неоднозначній ситуації. З одного боку Україна не готова йти на такі жертви через умови та амбіції угорських політичних еліт, які базуються на ідеї створення «Великої Угорщини». У той же час Україні як асоційованому члену Європейського Союзу потрібно піти на поступки заради членства.

Процес розв'язання конфлікту ускладнюється відсутністю конструктивного політичного діалогу між державами. Однак угорські експерти відмічають, що офіційний Будапешт зацікавлений в переговорах цієї проблеми з діючою політичною владою України. Але на даний момент зустріч глав держав залишається тільки наміром на майбутнє.

Отже, на «потепління» у відносинах України та Угорщини найближчим часом навряд чи можна розраховувати, адже немає чіткого механізму подолання конфліктної ситуації, що триває останні декілька років. Україні необхідно зважати на угорську політику, яка може вплинути на подальші плани щодо вступу до Європейського Союзу та прислухатись до рекомендацій, що були запропоновані Європейською комісією за демократію через право. Нехтування цією проблемою може призвести до ускладнення євроінтеграційних процесів.

Список використаних джерел:

1. Ткач Д. І. Українсько-угорські відносини новітньої доби. *Науковий вісник Дипломатичної академії України*. 2009. № 15. С 78–89.

2. Україна та Угорщина. *Посольство України в Угорщині* : веб-сайт. URL: <https://hungary.mfa.gov.ua/ua/ukraine-hu/diplomacy> (дата звернення: 19.11.2019).

Науковий керівник: Панасенко Ганна Сергіївна, доцент кафедри туристичного бізнесу та країнознавства, Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна, кандидат політичних наук.

ДИПЛОМАТІЯ ТА РОЗВІДКА: ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ЇХ РОБОТИ ТА ВЗАЄМОДІЇ

Безрученко Володимир Олександрович,
викладач кафедри міжнародних відносин,
міжнародної інформації та безпеки,
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна
vladimir.bezruchenko48@gmail.com,

Юдіна Яна Вікторівна,
викладач кафедри міжнародних відносин,
міжнародної інформації та безпеки,
Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна
yudina176@i.ua

Дипломатія та розвідка з'явилися багато століть назад в доволі примітивних формах і на початковому етапі розвитку людства являли собою одне ціле. В ті часи розвідка була частиною дипломатії і в багатьох випадках важко було провести межу між ними. Самі посли були розвідниками та керівниками розвідувальної служби, а дипломати в ті часи займалися таємним збором інформації шляхом підкупу впливових та поінформованих осіб, вербовкою агентів в країні перебування. В ті часи це вважалося нормою дипломатичної роботи.

У наступні часи взаємини дипломатії та розвідки значною мірою змінилися і, в решті решт, трансформувалися в окремі державні структури з більш чіткою конкретизацією їх цілей та завдань.

На сьогоднішній день дипломатія визначається як основний

інструмент зовнішньої політики держави і покликана для вирішення мирними засобами, шляхом переговорів, цілей і завдань зовнішньої політики, захисту прав і інтересів країни та її громадян за кордоном [4].

Що стосується зовнішньої (стратегічної) розвідки, то її основне завдання полягає у здобутті важливої секретної інформації за допомогою специфічних засобів та методів в інтересах суб'єкта розвідувальної діяльності, то б то керівництва країни і не лише (існують специфічні сфери, що зацікавлені в таємній інформації). Особливо це стосується науково-технічної сфери, захисту національних інтересів, основних прав і свобод своїх громадян від викликів та загроз зовнішнього походження, що недоступні відкритому спостереженню та обробці інформації, яка отримується з офіційних джерел.

Віденська конвенція про дипломатичні зносини 1961 року виголошує, що дипломати отримують інформацію законними засобами, і лише ними [1], а розвідка застосовує, за загальним правилом, інші засоби і методи, що вельми далекі від дотримання законності та норм.

Дипломати та інші співробітники закордонних установ систематично відстежують хід розвитку внутрішньополітичної ситуації в країні перебування через засоби масової інформації, шляхом власних спостережень, зустрічей та бесід з офіційними особами із місцевих громадян, а також іноземцями, що мешкають в даній країні.

В результаті збирання, аналізу та обробки отриманої інформації, дипломати розробляють інформаційні документи з метою їх відправлення власному урядові.

Зазвичай, інформація дипломатів не містить особливих таємниць і тому не потребує її закриття (кодування, шифрування тощо). Вона підлягає первинній та вторинній перевірці.

Таємна (секретна) інформація надійно охороняється державою, тому її набуття і є головним завданням розвідки, що тягне за собою застосування особливих засобів та способів незаконного характеру.

На відміну від відкритої, закрита інформація практичного не піддається вторинній перевірці, тому що це може призвести до

викриття як джерела інформації, так і самого розвідника. Тому питання порядності та надійності агента виходить на передній план [3, с.48-53].

Водночас інформацію прийнято вважати достовірною у випадку, якщо вона підтверджується двома і більше надійними незалежними один від одного джерелами.

В історії мали місце випадки, коли керівники держав з недовірою ставилися до відомостей розвідки, що в майбутньому призводило до сумних наслідків. Є кілька яскравих прикладів з історії Другої Світової війни: коли Сталін не повірив повідомленням радянської розвідки про планований напад Німеччини на Радянський Союз, та навпаки, американська розвідка не змогла розкрити план нападу Японії на Перл-Харбор в 1941. В свій час також і ізраїльська розвідка Моссад не встигла попередити своє керівництво про атаку єгипетських і сирійських військ в 1973р [2].

Наведені приклади свідчать про слабку взаємодію між дипломатами і розвідниками на момент розвитку подій.

На даний час налагоджений більш тісний контакт і взаємодія між керівниками дипломатичних представництв та резидентами відповідних спецслужб, що працюють за кордоном під різними прикриттями.

Відомо, що практично у всіх країнах «під кришею» посольств працюють розвідники, що користуються імунітетом. А в деяких державах навіть окремі співробітники міністерства закордонних справ офіційно беруть участь у роботі спеціальних служб. Так у Великій Британії існує спеціальний термін «Другий Форин Офіс» - таємна служба розвідки (SIS), що структурно належить до складу Форин Офіс, а кошти на розвідувальну діяльність виділяються парламентом за поданням постійного заступника міністра закордонних справ. Вважається, що він і є керівником цієї служби [3, с.48-53].

Західні аналітики стверджують, що відсоток розвідників у посольствах різних країн складає від 40 до 75 %

Вельми суттєвим моментом у роботі дипломатів та розвідників під час оцінки внутрішньополітичного становища у країні перебування виступають її об'єктивність і достовірність. І вельми

непривабливим виглядає той факт, якщо оцінка керівника дипломатичного представництва не збігається або навіть докорінно відрізняється від оцінки керівників розвідувальних органів, що працюють в цьому представництві.

З метою недопущення таких ситуацій, існує негласне правило, коли розвідники ознайомлюють керівника дипломатичної місії із своїми оцінками, висновками та пропозиціями, що значною мірою сприяє формуванню спільної єдиної позиції. В іншому випадку це загрожує негативними наслідками для однієї із сторін.

Наприкінці можна сказати, що з одного боку не потрібно поєднувати розвідку і дипломатію, а з іншого - не можна не вбачати в них багать спільного. Про це свідчить і той факт, що нерідко розвідники стають послами, міністрами (Клаус Кінкель - Міністр юстиції ФРН) і навіть президентами (Джордж Буш - США)

Список використаних джерел:

1. Віденська конвенція про дипломатичні зносини : Міжнародний документ від 18.04.1961 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/995_048 (дата звернення: 20.11.2019).

2. Пик С. М. Таємна дипломатія і розвідка у міжнародних відносинах : навч. посібник. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2012. 501 с.

3. Пик С.М. Костюк Д.А. Види таємної дипломатії та особливості їхнього функціонування у міжнародних відносинах. *Вісник Донецького національного університету. Сер. Політичні науки.* 2016. Вип. 16. С. 48–53.

4. Попов В.И. Современная дипломатия: теория и практика. Дипломатия - наука и искусство: курс лекций. Изд. 2-е, доп. Москва : Междунар. отношения, 2004. 576 с.

КУЛЬТУРНА ДИПЛОМАТІЯ ЯК ЗАСІБ ПРЕЗЕНТАЦІЇ УКРАЇНИ НА МІЖНАРОДНІЙ АРЕНІ

Белік Дар'я Юріївна,

студентка другого курсу групи УМІ-21
факультету міжнародних економічних відносин
та туристичного бізнесу,
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна,
belikdashaa@gmail.com

Сьогодні культурна дипломатія є одним із важливих інструментів формування міждержавних відносин, оскільки вона має значний вплив безпосередньо на конструювання іміджу України, що неодмінно корелюється зі ставленням світових політичних гравців до нашої держави.

Культурна дипломатія – це вид публічної дипломатії, що включає в себе обмін інформацією, ідеями та компонентами культури, з метою встановлення та зміцнення взаєморозуміння між державами та народами [4].

Будучи інструментом «м'якої сили», культурна дипломатія не тільки охоплює сферу зовнішньополітичних відносин, а також є складовою культурної політики, яка формує суспільство, реагує на актуальні запити соціуму та відновлює історичну спадщину країни.

Метою дослідження є визначення ролі культурної дипломатії України у формуванні зовнішньої політики держави, також наведено ряд прикладів та запропоновано рекомендації, з метою покращення іміджу України на міжнародній арені [2].

Актуальність дослідженої проблематики зумовлена тим, що в сучасних умовах, коли у світі активно відбуваються інформаційні війни, саме культурна дипломатія стає тією самою потужною зброєю (хоча і має назву «м'яка сила»), яка виступає у якості протидії.

Відповідно, повною мірою не володіючи системою інформаційного впливу, ми зіштовхуємось із заплямованим, а іноді – спотвореним та скаліченим образом України, що майстерно «закладається» у свідомість європейців російською пропагандою. Саме тому впровадження ефективної культурної політики може стати тією крапкою відліку, яка надасть поштовх бажаним зрушенням і сприятиме позитивній перцепції України на міжнародній арені.

Поняття «культурна дипломатія» включає в себе сукупність прийомів, методик та практичних заходів, що впроваджують

державні органи, які відповідають за дипломатичну діяльність та формування іміджу України на світовій арені. Дослідженнями культурної дипломатії в українській науці у різних аспектах займалися такі вчені як: С. Гуцал, А. Гончарук, О. Кучмій, Р. Попадюк, О. Розумна та інші [2]. І саме на їх працях базуються наукові розробки стосовно української культурної дипломатії, у тому числі – актуальні данні про її сучасний стан та перспективи подальшого розвитку.

Серед факторів, на основі яких формується культурна дипломатія країни, потрібно виділити:

- пріоритети зовнішньої політики держави;
- прагнення сформувати позитивний імідж;
- історія країни;
- розповсюдження та активність уживання державної мови

тощо.

У рамках ініціатив культурної дипломатії можуть використовуватися [5]:

- мистецтво, у тому числі й театр, кінематограф, музика, танці, живопис, скульптура;
- виставки, у тому числі й міжнародні;
- освітні програми та програми академічного та наукового обміну; мовні програми за кордоном;
- література: формування бібліотек в інших країнах та переклад національних творів на іноземні мови;
- трансляція новин;
- церковна дипломатія, у тому числі і міжрелігійний діалог.

Громадська думка про певну країну закладає фундамент для подальшого партнерства зі сторони її влади, а позитивне ставлення народу неодмінно покращує перспективи розвитку міждержавних зносин. Основними суб'єктами культурної дипломатії є не стільки інститути державної влади, скільки звичайні громадяни, студенти, активісти, журналісти та науковці [5].

Досвід успішних європейських країн підтверджує ефективність цієї «м'якої сили», оскільки переконання через цінності, мистецтво та ідеї знайде набагато більше підтримки, на відміну від жорстких методів [1]. У Франції, наприклад, стратегії культурної дипломатії є пріоритетними у зовнішній політиці, відповідно з цим влада виділяє

достатньо коштів на науково-технічне співробітництво, поширення мистецьких обмінів та популяризацію всього французького загалом: музики, літератури, кіно, а особливо – французької мови. Слід також зазначити, що культура Франції займає перше місце у рейтингу згідно індексу NBI [5].

Британська модель міжкультурного співробітництва базується на принципі «втягнутої руки»: уряд фінансує партнерство, реалізація якого делегована іншим, незалежним інститутам, наприклад, Раді мистецтв Великої Британії чи Комісії з питань розвитку освіти і науки. Так, на сьогодні у світі нараховується понад 257 рад у 110 країнах світу, що просувають англійську культуру в маси та зміцнюють її авторитет на міжнародній арені [3].

У цьому контексті варто також згадати методи поліпшення стосунків між СРСР та США в період «холодної війни». Сила – у простоті, іноді навіть звичайна пісня здатна об'єднати сотні і навіть тисячі людей там, де їх поділили політичні погляди чи ідеологія. У 1968 році Пол Маккартні випустив пісню «Back in USSR», яка в мить розлетілася по світу та гуманізувала людей за тією стороною залізною завіси [7]. На обкладинці платівки була цитата: «Ця пісня випущена виключно для СРСР, я простягаю руку миру та дружби радянським людям». Саме завдяки музиці радянські люди почали усвідомлювати, що міфи про американців – це вигадки, а їхні погляди почали поступово трансформуватися під гнітом цієї м'якої, але, усе ж-таки, сили.

Українська культурна дипломатія довгий час знаходилася в усталеному стані, але після Революції Гідності прокотилася хвиля різноманітних культурних ініціатив, і хоча здебільшого вони нагадували броунівський рух, але, тим не менше, це привернуло увагу міжнародної спільноти до нашої держави.

Успішний розвиток української культурної дипломатії можливий не стільки за умови комплексного підходу Міністерства закордонних справ України чи Міністерства культури, скільки від звичайних українців, без мандату чи регалій, адже кожен з нас – амбасадор бренду та обличчя нашої країни [2].

Сьогодні розвиток культурного діалогу з міжнародною спільнотою відбувається не лише через культурні організації, фонди,

фестивалі чи угоди про співпрацю, а й навіть через моду. Олена Зеленська – нова перша леді нашої держави, розглядає свої публічні виходи як один із інструментів культурної дипломатії та можливість розповісти про Україну через витвори її дизайнерів. Так, в одну зі своїх перших дипломатичних поїздок – до Брюсселю – Олена Володимирівна вирушила абсолютно вся вдягнута в українські бренди. Відповідно, коли іноземна преса досліджувала її вбрання, світу відкривалися нові та незвідані українські таланти.

У період напруженості та конфліктів мистецтво зазвичай відходить на другий план. Але творчість супроводжує людей як у мирний час, так і в період напружених відносин. Культура – інструмент відновлення суспільства, вона здатна, реагуючи на сучасні виклики соціуму, сприяти захисту національних інтересів.

Ще один яскравий приклад культурної дипломатії – трек KAZKA «Плакала», пісня про дівочу долю та здатність українців відроджуватися через гіркі сльози. Це перша в історії музики композиція, що увійшла до ТОП-10 світового рейтингу та викликала такий резонанс у світі, – відповідно притягнула увагу й до України.

Перемога на Євробаченні Руслани (2004 рік) та Джамали (2016 рік) – приклад культурної дипломатії, народної дипломатії, що неодмінно привернули увагу міжнародної спільноти до України у непростий для неї час. Дипломатичні перемоги можуть бути у випадку, коли народ консолідований, сильний, коли на нього можна спиратися, а не роз'єднаний всередині. Уся країна, затамував подих, вболівала на Євробаченні в 2004 та 2016 роках, і на сцені виступали не Руслана чи Джамала – це був кожен з нас, там співала душа України.

Форми активності “народних дипломатів” вражають: волонтерські рухи, громадські організації, театральні вистави, виставки, культурні обміни, фестивалі, форуми, книжкові ярмарки, тижні моди – здебільшого прерогатива не Міністерства закордонних справ України, а звичайних громадян. Навіть туристи з Харкова, що відпочивають на узбережжі Туреччини – амбасадори України, а їх поведінка – дипломатія, оскільки віддзеркалює весь народ, допомагає уявити, якою Україна є загалом.

У світі постійних змін, динаміки та високих швидкостей Фейсбук

зрівняв нас усіх: у віртуальному світі громадянська позиція звичайної домогосподарки та диплошованого професіонала зрівнялись [4]. Відповідно не потрібно навіть лобіювати певні ідеї, достатньо просто бути гідним представником свого народу, слідкувати за власними дописами в соціальних мережах, аби не паплюжити образ вихованого, освіченого, готового до змін українця. Народна дипломатія – це не про “них”, це про кожного з нас. Тут і зараз.

Підбиваючи підсумки, слід відзначити, що культурна дипломатія «червоної ниткою» проходить крізь весь зовнішньополітичний курс держави, відповідно від неї залежить престижність та авторитет України на міжнародній арені [6]. Успіх сучасної культурної дипломатії можливий за умови поєднання зусиль народу та державних структур, від яких напряму залежать результати. За допомогою засобів міжнародного співробітництва ми маємо сформувати позитивний імідж нашої держави на світовій арені та об'єднатися всередині країни.

Таким чином, можна зробити висновок, що, як сьогодні, так і у подальшому майбутньому такий впливовий інструмент, як культура, буде необхідний Україні для зміцнення своїх позицій на міжнародній політичній арені та у перемозі в інформаційній війні. Отже, нам потрібно докласти ще багато зусиль для збільшення культурного потенціалу та розвитку стратегічних комунікацій зі стратегічними партнерами, і зробити це одним із ключових пріоритетів зовнішньої політики України. Не паспорти об'єднують світ, нас тримає разом культура [5].

Список використаних джерел:

1. Дубов Д. В. Стратегічні комунікації: проблеми концептуалізації та практичної реалізації. *Стратегічні пріоритети* / за ред. Дубова Д. В. Київ, 2016. 56 с.
2. Гуцал С. В Стратегія розвитку народної дипломатії через мережу Global Ukrainians : зб. матеріалів доп. учасників Міжнар. наук.-практ. конф. Київ : Пролісок, 2016. С. 1–8.
3. Публічна та культурна дипломатія України. *Kennan Kyiv* : веб-сайт. URL: https://kennankyiv.org/wpcontent/uploads/2016/04/Rozumna_Agora_V16_final-8.pdf (дата звернення: 29.11.2019).
4. Петров В. В. Щодо становлення системи стратегічних комунікацій органів державної влади у контексті розвитку відносин з НАТО. *Стратегічні пріоритети* / за ред. Петрова В. В. Київ, 2015. 112 с.
5. Pajtinka E. Cultural diplomacy in the theory and practice of contemporary international relations : politicke vedy. Warsaw : Manojka, 2014. P. 81–94.
6. Ожеван М. А. Глобальна війна стратегічних наративів: виклики та ризики для України. *Стратегічні пріоритети*. 2016. № 3. С. 50–62.
7. Культурна дипломатія як «м'яка сила» та захист національних інтересі. *Inosmi* : веб-сайт. URL: <http://inosmi.ru/politic/20170606/239521389.html> (дата звернення: 28.11.2019).

Науковий керівник: **Солових Євгенія Миколаївна**, доцент кафедри міжнародних відносин, міжнародної інформації та безпеки, Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна, кандидат політичних наук, доцент.

СОЦІАЛЬНІ МЕРЕЖІ ЯК ІНСТРУМЕНТ ЦИФРОВОЇ ДИПЛОМАТІЇ

Гуляєв Анатолій Олександрович,
студент 2 курсу групи 6.01.292.010.18.3
факультету консалтингу і міжнародного бізнесу,
Харківський національний економічний університет
імені Семена Кузнеця,
guliaev.professor@gmail.com

На сьогоднішній день цифрові технології набувають все більшого значення в різних сферах повсякденної діяльності як кожної окремої людини, суспільства в цілому, так і держави. Не можна не звернути увагу на те, що навіть зараз вже присутні такі системи, як електронний уряд, завдяки чому ряд адміністративних послуг надаються в електронному вигляді, що значно в свою чергу спрощує доступ до інформації. Слід зазначити, що, в свою чергу, у добу Інтернету, таке явище, як соціальні мережі, виконує таку ж саму функцію, тільки поширюється майже на всі прошарки населення, навіть ті, які мало цікавляться політикою. Тому ведення сторінки в подібних мережах – чудовий спосіб поширення та обміну інформацією у суспільстві, чим вже нині вдало користуються деякі політичні діячі в різних країнах. Саме глобальне поширення інформації робить можливим використання соціальних мереж для здійснення заходів, направлених на реалізацію зовнішньої політики держави.

Отже, метою цієї роботи є визначення умов, результатів та перспектив використання соціальних мереж у сучасній дипломатичній діяльності.

Слід почати з того, що розвиток цифрових технологій та виникнення всесвітньої мережі Інтернет у 1983 році відкрило перспективи передавання інформації багатьма напрямками за лічені секунди. Це, в свою чергу, поставило питання щодо можливості застосування даних засобів для реалізації зовнішньополітичних функцій, та дало поштовх до формування поняття «цифрова дипломатія». Сьогодні під цифровою дипломатією розуміють її публічну сторону – тобто як міністерства закордонних справ та політичні діячі використовують соціальні мережі та інші інструменти

для комунікації з соціумом. Це поняття виникло серед дипломатів-практиків, які стали першими освоювати нові можливості Інтернету [1].

Уже зараз людство володіє технологіями, що дозволяють спостерігати співрозмовника на відстані. Саме такий формат перемовин є провідним для розвитку найближчим часом, адже в такому випадку економія часу становить колосальне значення. Це дуже важливо в сучасних реаліях, адже всі провідні бізнес-діячі впевнені, що найважливішим ресурсом є час, і для політики оптимізація його розподілу буде провідною в умовах надактуальної глобалізації. У перспективі соціальні мережі, месенджери та інші Інтернет-ресурси в найближчому майбутньому здатні удосконалювати умови для здійснення зносин на відстані в найкоротші проміжки часу. Формат Інтернету дозволяє також отримати «фітбек» аудиторії, яка слідкує за оновленням відповідних сторінок. Крім того, легше робити аналітику та неофіційні опитування про можливість здійснення будь-якого діяння, та ставлення до нього з боку суспільства.

Можна погодитися з позицією, що цифрова дипломатія явним чином не регулюється нині Віденською конвенцією про дипломатичні зносини 1961 року. Це дає підставу для розвитку звичаєвих норм в даному сегменті дипломатії. Наприклад, це стосується мови спілкування – вона є більш вільною ніж спілкування офіційного формату, хоча деякими міністерствами закордонних справ може бути встановлено певні рамки вираження думок та поведінки при веденні діяльності на просторах соціальних мереж співробітниками представництв [1].

Слід акцентувати увагу на форматі ведення такої діяльності – це не класична зустріч та спілкування між представниками двох або більше держав. Насамперед, пости в соціальних мережах мають інформативну функцію, що і дає змогу політичним діячам робити заяви, оголошення про той чи інший захід, підбивати підсумки та виражати власне ставлення до певних подій. Офіційні перемовини в соціальних мережах неприпустимі, для таких заходів необхідний офіційний стиль з чітко регламентованим порядком проведення, чого Інтернет загалом на даний момент дати не може. Отже, цифрова

дипломатія, загалом, є можливим каталізатором для переосмислення традиційних норм ведення міжнародних зносин.

Майже кожна людина, яка має смартфон може легко дізнатися про будь-які новини маючи лише доступ до власних сторінок у додатках від соціальних мереж та слідкуючи за оновленнями цікавих кожному діячів. Провідною державою у сфері інформативності соціальних мереж виступають США. За соціальним опитуванням 10 квітня 2019 року 52% американців дізнаються про те, що сталося в світі з Інтернет-ресурсів, таких як Facebook, Instagram, Twitter. Даний позитивний аспект має і негативну сторону – довіра до цих новин рівна лише 43%, натомість газети та радіо в Америці мають куди вищу довіру – близько 80% [2].

В Україні ця цифра згідно з результатами опитування у лютому 2019 року становить 24%, поступаючись телебаченню, у якого в свою чергу 74% [3]. Помітний значний поштовх за останній рік. Насамперед це через політику ведення сторінок в соціальних мережах новообраним президентом України в 2019 році Володимиром Олександровичем Зеленським. Проте слід зазначити, що в Україні найяскравішим прикладом до 2019 року був Арсен Борисович Аваков, Міністр внутрішніх справ України, який активно публікував на своїх сторінках ділові візити до інших країн. Наприклад поїздка до Канади у 2017 році, з проханням допомоги у місцевого уряду з реформуванням МВС України. У підсумку на своїй сторінці у Facebook Арсен Борисович повідомив про надану допомогу з боку Канади фінансово та проведенням спільних заходів військової підготовки [4].

Президент України Володимир Зеленський активно використовує соціальні мережі, наприклад Instagram. Аудиторія, яка слідкує за оновленням офіційної сторінки, могла однією з перших дізнатися про можливу згоду з іноземними кіностудіями для прискорення розвитку українського кіноsegmentу від 14.09.2019. Також присутні публікації з візитами до інших держав, з описанням подій, як наприклад пост від 17.06.2019 року – Володимир Олександрович відвідав Францію, з багатьма зустрічами, зокрема і з Еммануелем Макроном. Подібна публікація побачила світ наступного дня – 18.06.2019, тільки на цей раз президент побував в ФРН з діловими зустрічами.

Не можна залишити поза увагою й досвід США в цифровій політиці соціальних мереж, а саме діяльність президента даної держави – Дональда Трампа. С самого початку свого строку новообраний президент США та його команда ведуть активну діяльність на сторінках найпопулярніших соціальних мереж Інтернету. Щодо Трампа насамперед це стосується Фейсбуку. Регулярні оновлення сторінок сповіщають аудиторію про політичні події, які переважно стосуються США. Прикладом же міжнародної дипломатії є заяви Дональда Трампа про обвал цін на нафту нещодавно та рік тому, зустрічі з представниками іноземних держав.

Підбиваючи підсумки вищевикладеного матеріалу, можна зазначити, що цифрова дипломатія є досить молодим явищем в міжнародній політиці. Попри це, вже зараз ведення політичної діяльності в соціальних мереж має декілька суттєвих переваг – масовість перегляду інформації, відсутність посередників, тобто ЗМІ, що нівелює загрозу неправильного інтерпритування цитат, можливість більш осмислено підходити до створення постів в мережі. Тобто, на даному етапі така діяльність є виключно інформативною для аудиторії, але з розвитком технологій та значення соціальних мереж в суспільстві, дана галузь може виконувати більшість функцій класичної дипломатії та згодом зовсім замінити її.

Список використаних джерел:

1. Будущее цифровой дипломатии. *Центр стратегических разработок* : веб-сайт. URL: <https://www.csr.ru/news/budushhee-tsifrovoj-diplomatii/> (дата звернення: 21.11.2019).

2. Social media a popular, yet not trusted, news source: poll. *Livemint* : website. URL: <https://www.livemint.com/technology/tech-news/social-media-a-popular-yet-not-trusted-news-source-poll-1554872230428.html> (Last Accessed: 21.11.2019).

3. Джерела інформації, медіаграмотність і російська пропаганда: результати всеукраїнського опитування громадської думки. *Детектор медіа*: веб-сайт. URL: <https://detector.media/infospace/article/164308/2019-03-21-dzherela-informatsii-mediagramotnist-i-rosiiska-propaganda-rezultati->

vseukrainskogo-opituvannya-gromadskoi-dumki/ (дата звернення: 21.11.2019).

4. Арсен Аваков: Канада – стратегічний партнер МВС на шляху реформування правоохоронної системи. *Міністерство внутрішніх справ України* : веб-сайт. URL: https://www.google.com/url?sa=t&source=web&rct=j&url=https://mvs.gov.ua/ua/news/11062_Arsen_Avakov_Kanada__strategichniy_partner_MVS_na_shlyahu_reformuvannya_pравоохоронної_системи_FOTO.htm&ved=2ahUKewi1ksOm6vblAhX0AxAlHa_kCVwQFjABegQIBRAB&usg=AOvVaw1QRzT2aUZUYaHz-ApKjjtc&cshid=1574185775334 (дата звернення: 21.11.2019).

Науковий керівник: Доценко Олена Михайлівна, доцент кафедри міжнародного бізнесу та економічного аналізу Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця, кандидат юридичних наук.

ПЕРСПЕКТИВИ СИНХРОННОЇ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ, МОЛДОВИ ТА ГРУЗІЇ В КОНТЕКСТІ ЕКОНОМІЧНОЇ ДИПЛОМАТІЇ

Дерід Ірина Олександрівна,
доцент кафедри міжнародного бізнесу та економічної теорії,
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна,
кандидат економічних наук, доцент,
i.a.derid@karazin.ua

Петрик Анастасія Олексіївна,
студентка 2 курсу, групи УМБ 21
факультету міжнародних економічних відносин
та туристичного бізнесу,
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна,
nastiapetrik123@gmail.com

Протягом усієї світової історії економічні інтереси значною мірою визначали політику країн щодо сусідів та дальніх держав та

територій. За сучасних умов слово «дипломатія» найчастіше вживається в широкому сенсі, для позначення моделі взаємодії держав в області міжнародних відносин. В такому разі, економічна дипломатія трактується як використання економічних інструментів для завоювання міцних позицій в світовій політиці та міжнародних відносинах [4, с. 48]. Автори, які займаються економічною дипломатією, підкреслюють, що це дисципліна, яка постійно змінюється і розвивається разом з викликами міжнародної економіки та міжнародних політичних відносин. Професори Ніколас Байн і Стівен Вуллок визначають економічну дипломатію як спосіб, яким держави ведуть свої економічні відносини, як приймаються рішення на національному рівні та узгоджуються на міжнародній арені та як взаємодіють ці два процеси [8, с. 159]. Таким чином, метою економічної дипломатії є підсилення конкурентоспроможності держави, але вона передбачає розвиток ефективного співробітництва, в якому зацікавлені усі сторони.

На нашу думку, яскравим прикладом такого успішного співробітництва, яке дало можливість реалізувати міжнародні економічні та політичні цілі учасникам взаємодії, є Вишеградська група та її колективний вступ до ЄС в 2004 р. Доцільним є аналіз досвіду економічної дипломатії країн Вишеградської групи з метою його співставлення зі співробітництвом України, Молдови та Грузії в контексті прагнення цих країн асоційованих членів ЄС до вступу в Європейський Союз в якості повноправних членів.

Для взаємної підтримки та успішної інтеграції у Європейський простір у 1991 році було створено Вишеградську групу, що на той час об'єднала Польщу, Угорщину, Чехословаччину. Країни бажали незалежності, відходу від попереднього політичного режиму, прагнули побудувати парламентські демократії, створити ринкові економіки та залучитися до європейської економічної та політичної системи. В процесі європейської інтеграції країн Вишеградської групи можна виділити кілька періодів: 1991–1992 роки, коли регіональне інтеграційне об'єднання стало інструментом для захисту від зовнішніх посягань і для майбутньої інтеграції в ЄС; 1993–1998 роки – період втрати ілюзій щодо швидкої інтеграції в ЄС, усвідомлення необхідності внутрішніх державних трансформацій, розділ

Чехословаччини і зміна структури Вишеградської групи з трійки країн на четвірку (V4), підсилення позицій Польщі і відсторонення від інтеграції Словаччини; 1998–1999 роки, коли відновилася кооперація країн, в тому числі до активної інтеграції знову залучається Словаччина, а інші країни об'єднання активно підтримують її на шляху до членства в ЄС; 2000–2004 роки – це період виконання країнами Вишеградської групи умов щодо членства в Європейському Союзі, активізація навздогінної інтеграції Словаччини в ЄС [5, с. 260–261].

Отже, розглянемо взаємодію України, Молдови та Грузії в контексті того, що дані країни все частіше розглядаються аналітиками разом, з огляду на схожість процесів, що у них відбуваються. Названі країни є членами Східного партнерства, мають договори про асоціацію з ЄС. Подібність країн відзначають також з точки зору принаймні часткових демократичних процесів (в тому числі у виборчому процесі). Крім того, експерти називають у всіх трьох країн міжнародного опонента у вигляді Російської Федерації, яка не зацікавлена в реалізації таких проектів як Європейська Грузія, Європейська Україна та Європейська Молдова [6]. Як відомо, Україна, Молдова і Грузія є членами ГУАМ, однак на жаль, досвід доводить, що інтеграційні утворення не завжди є дієвими на практиці, тому більш детально розглянемо взаємодію України із зазначеними державами. Інтереси України щодо Молдови: контроль державного кордону між Україною та Молдовою, особливо придністровської ділянки, від чого залежить безпека України; протистояння російській пропаганді та збільшення впливу «м'якої сили» України в Молдові; розгортання економічного співробітництва та доброзичлива економічна політика Молдови, що унеможливить «торговельні війни» у майбутньому; співпраця з українською діаспорою у Молдові; врегулювання конфлікту у Придністров'ї. Інтереси Молдови щодо України: міжнародна безпека та встановлення територіальної цілісності України; розвиток інфраструктурних проектів для співробітництва та туризму; вирішення екологічних проблем; облаштування міждержавного кордону; розвиток економічних відносин; співпраця з регіонами України; підтримка молдовської діаспори в Україні; врегулювання конфлікту у Придністров'ї [1]. Між державами діють Договір про добросусідство, дружбу і співробітництво між Україною

та Республікою Молдова; Договір між Україною та Республікою Молдова про державний кордон; Консульська конвенція між Україною та Республікою Молдова; Угода про вільну торгівлю між Кабінетом Міністрів України і Урядом Республіки Молдова. Загальний товарообіг між Україною та Молдовою за результатами 2018 року склав 983,5 млн. дол. США. Основними товарами, які імпортує Україна з Молдови є продукція рослинництва, вино та етиловий спирт. Україна експортує до Молдови металобрухт, насіння соняшника, ліки та інше. На 2018 рік Молдова була на 6 місці серед 154 країн світу, із якими підприємства Харківщини здійснювали зовнішньоекономічні операції. Між Україною та Молдовою створені Єврорегіони («Нижній Дунай», 1998 р., до складу входять прикордонні райони України, Румунії та Молдови; «Верхній Прут», до якого входять Чернівецька область України, Бельцький і Єдинецький повіти Республіки Молдова, Ботошанський і Сучавський повіти Румунії; «Дністер», у який від України ввійшла Вінницька область, від Республіки Молдова райони: Сорока, Дондушень, Окниця, Резіна, Флорешть і Шолданешть, Дубосари). Між Україною та Молдовою створено ряд транскордонних проєктів, зокрема «Еко-Карпати: розвиток бізнесу в прикордонних Карпатах як спосіб покращення конкурентоспроможності економіки» [3]. Щодо Грузії та України, то країни також мають взаємні дипломатичні інтереси. Інтереси України щодо Грузії: безпекова та військова співпраця; посилення економічної співпраці, зокрема збільшення українських інвестицій у Грузії; розширення «м'якої сили» України в Грузії; транзитний потенціал Грузії; перейняття грузинського досвіду реформ, політики щодо окупованих територій та вирішення проблем внутрішньо переміщених осіб (ВПО). Інтереси Грузії щодо України: взаємна підтримка та координування діяльності на міжнародних форумах; участь України у забезпеченні безпеки та стабільності у Чорноморському регіоні; збільшення торговельного обороту та туризму між країнами; допомога України у розвитку транзитного потенціалу Грузії [2]. В 2018 р. обсяги торгівлі товарами та послугами між Україною та Грузією, склали 689,7 млн. дол. США. Сальдо торгівлі товарами позитивне для України. Україна експортує в Грузію тютюн і промислові замітники тютюну; чорні метали та вироби з чорних

металів; молоко та молочні продукти, яйця птиці, натуральний мед; алкогольні та безалкогольні напої та оцет, електричні машини, м'ясо та їстівні субпродукти, реактори ядерні, котли, машини. Імпортує Україна з Грузії алкогольні і безалкогольні напої та оцет; добрива; засоби наземного транспорту, крім залізничного; їстівні плоди та горіхи руди, шлаки і золу. Інвестиційне співробітництво наразі знаходиться на незадовільному рівні. Договір-правова база між країнами розвинена, зокрема Договір про дружбу, співробітництво і взаємодопомогу між Україною та Республікою Грузія, Декларація про встановлення стратегічного партнерства між Україною і Грузією. З початку 2019 року в Україні розпочалося застосування положень конвенції Пан-Євро-Мед, а тому були внесені зміни до угоди між Україною та Грузією про вільну торгівлю, що дає можливість створити трикутник «ЄС-Україна-Грузія», тобто українські виробники зможуть імпортувати сировину і комплектуючі з Грузії, переробляти їх в Україні і експортувати до країн ЄС з українським сертифікатом походження за нульовою або пільговою ставкою мита [7].

Таким чином, між Україною, Грузією, Молдовою налагоджені дипломатичні відносини, створена необхідна правова база для розвитку економічного співробітництва, вони об'єднані різними проявами міжнародної економічної інтеграції. Однак аналіз доводить, що економічна дипломатія між країнами ще має багато простору для подальшого розвитку, адже у взаємодії країн залишаються прогалини. Крім того, експерти доводять, що, не дивлячись на позитивний досвід країн Вишеградської групи, в подальшому інтеграція в ЄС буде відбуватися вже якимось по-іншому. Тому досліджуваним нами країнам необхідно більшою мірою сконцентруватися на використанні можливостей, що дає економічна частина угод про асоціацію, а також сконцентруватися на досягненні верховенства права і на взаємній підтримці в ході подальших реформ. Експерти вже відзначають, що Грузія, яка більше просунулася в реформах, все менше звертає уваги на синхронний рух до ЄС поряд із Україною. На нашу ж думку, так звана «Причорноморська трійка» має скористатися досвідом взаємної підтримки Вишеградської групи і відмовитися від конкуренції за статус найбільш просунутого асоційованого члена Європейського Союзу.

Список використаних джерел:

1. Аудит зовнішньої політики Україна-Молдова : Дискусійна записка. Київ : Інститут світової політики, 2016. 62 с. URL: http://neweurope.org.ua/wp-content/uploads/2017/10/Audit-zovnishnoyi-polityky_Ukr_Moldova_ukr_inet.pdf (дата звернення: 15.11.2019).
2. Аудит зовнішньої політики Україна-Грузія : Дискусійна записка. Київ : Інститут світової політики, 2016. 46 с. URL: http://neweurope.org.ua/wp-content/uploads/2017/10/Audit-zovnishnoyi-polityky_Ukr_Gruziya_ukr_inet.pdf (дата звернення: 15.11.2019).
3. Важинський Ф. А. Українсько-молдовський транскордонний регіон: інституційно-правові засади функціонування та сучасний стан субрегіональної співпраці. *Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України*. 2015. №6. С. 37-41. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/sepspu_2015_6_10 (дата звернення: 20.11.2019).
4. Исаченко Т.М. Экономическая дипломатия в условиях экономического кризиса. *Вестник СПбГУ*. Сер. 5. 2015. Вып. 3. С. 46–64.
5. Кіш Є.Б. «Європейська карта» країн Вишеградської четвірки: історія розвитку і формат співробітництва. *Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В.О. Сухомлинського*. Сер. : *Історичні науки*. 2012. Вип. 3.33. С. 259–267. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvmd_u_2012_3.33_36 (дата звернення: 20.11.2019).
6. Луцевич О. Росія запускає в Україну, Грузію й Молдову “вірус” конфлікту. *Укрінформ* : веб-сайт. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-politics/2811377-orisa-lucevic-analitik-chatham-house-london.html> (дата звернення: 18.11.2019).
7. Украина – Грузия: торговля упрощается. *East Fruit* : веб-сайт. URL: <https://east-fruit.com/article/ukraine-gruziya-torgovlya-uproshchaetsya> (дата звернення: 17.11.2019).
8. Dubravko Žirovčić. Theoretical Principles of Economic Diplomacy. Intercultural dialogue and innovations in diplomacy and diplomatic

training. *Diplomatic academy Ministry of Foreign and European Affairs Republic of Croatia*. 2016. Vol. 10, № 1. P.159-172. URL: <http://da.mvep.hr/files/file/pdf/161012-mvpei-zbornik.pdf> (Last accessed: 14.11.2019).

СОЦІАЛЬНІ МЕРЕЖІ ЯК ДПОМІЖНИЙ ЗАСІБ ЦИФРОВОЇ ДИПЛОМАТІЇ

Довгай Анна Ігорівна,
студентка 2-го курсу групи 6.01.291.010.18.2
факультету консалтингу та міжнародного бізнесу,
Харківський національний університет імені Семена Кузнеця,
anny.dovgai6188@gmail.com

Одним з негативних наслідків бурхливого розвитку інформаційно-комунікаційних технологій та Інтернету є поява нових форм міжнародних конфліктів, включаючи інформаційні та мережеві війни. Існування зворотного зв'язку між дипломатичними відомствами та населенням (нове явище сучасного інформаційного суспільства) і важлива роль соціальних медіа у формуванні громадської думки висувають певні вимоги до того, як подається інформація на офіційних сторінках дипломатичних служб в соціальних мережах. Таким чином, триває інформаційно-технологічна і тематична революція в засобах масової комунікації по ряду основних показників, що ускладнює взаємодію учасників міжнародних відносин, а використання цифрових технологій в сфері дипломатичної діяльності відкриває нові можливості для проведення політики «м'якої сили».

Метою дослідження є визначення особливостей нового формату взаємодії між суспільством і дипломатичними відомствами за допомогою соціальних мереж, як ефективного засобу здійснення цифрової дипломатії.

Варто зауважити, що основна стурбованість у сфері забезпечення міжнародної інформаційної безпеки пов'язана з можливістю застосування ІКТ в цілях, не сумісних з завданнями забезпечення міжнародної стабільності і безпеки [1]. Тому в сучасних умовах

геополітичної і гео економічної нестабільності державам та іншим суб'єктам світової політики доводиться використовувати багаторівневу, мультінаправлену і, так звану, цифрову дипломатію.

Цифрова дипломатія розглядається як широке використання ІКТ, в тому числі нових медіа, соціальних мереж, блогів і тому подібних медіа-площадок в глобальній мережі для сприяння державним органам при здійсненні функцій і комунікацій з питань, пов'язаних із зовнішньою політикою, включаючи механізми впливу на зарубіжну аудиторію [1].

Як форма публічної дипломатії, цифрова дипломатія є механізмом впливу на зарубіжну аудиторію за допомогою певних методів, таких як: розміщення радіо і телепередач в мережі Інтернет, поширення у відкритому доступі літератури в цифровому форматі, моніторинг дискусій в блогосфері, розсилка інформації через мобільні телефони, а також створення персоніфікованих сторінок урядовців в соціальних мережах [2].

Дипломатія, яка раніше була відносно «закритою» сферою діяльності, завдяки розвитку інформаційного суспільства стає все більш відкритою для звичайних громадян. Офіційна присутність в Інтернеті, в тому числі і в світових соціальних мережах («Твіттері», «Фейсбуці», «Ютубі» та ін.), державних дипломатичних відомств відзначено відповідними сторінками на цих майданчиках, які є, практично, у всіх міністерствах закордонних справ розвинених країн [3]. Варто підкреслити, що не можна недооцінювати ролі соціальних мереж у формуванні громадської думки, й тому, як подається інформація на офіційних сторінках дипломатичних відомств в соціальних мережах, має першорядне значення.

З розвитком блогосфери все частіше окремі громадяни або організації звертаються до МЗС через свої блоги або сторінки в соціальних мережах. У таких випадках, мабуть, доречно давати відповідь так само – в соціальні мережі або в блозі. Так, МЗС України створив свій профіль у «Твіттері» на початку 2014 року, а профіль у «Фейсбуці» – ще раніше. Завдання, яке ставив перед собою в зв'язку з цим Департамент інформації та друку МЗС України, було пов'язане з тим, щоб запропонувати людям, які цікавляться зовнішньою політикою, інформацію, виражену сучасною динамічною мовою

молодих активних людей [2].

Слід зазначити, що концепцію інформаційного блоку МЗС в «Фейсбуці» можна розділити на три основні групи. По-перше, це офіційні повідомлення міністерства; по-друге, супутні матеріали, що відносяться до історії української дипломатії або до актуальних міжнародних подій; і, по-третє, повідомлення з іронічним або відверто гумористичним наповненням, раповими цитатами, сміливими заголовками. Очевидно, саме остання категорія і привертає найбільшу увагу громадськості. Образно кажучи, вони ставили перед собою завдання зробити якесь «науково-популярне видання», в якому поєднувалися б офіційні коментарі з якимись історичними матеріалами і елементами «розважальності» [2]. Так, ця позиція є досить доречною, адже сторінка в «Фейсбуці» не повинна дублювати офіційний сайт, вона покликана зацікавити та привернути увагу суспільства до важливих питань зовнішньої політики держави.

На тлі швидкого розширення масштабів використання в суспільно-політичному житті соціальних медіа виникла необхідність в розробці нових наукових підходів до соціальних мереж, які побудовані на інноваційній технологічній базі. Так, у 2011 році агентство DARPA (Defense Advanced Research Projects Agency) розпочало роботу по проекту SMISC (Social Media in Strategic Communication) [4]. У проекті дослідження зазначалося, що умови, в яких збройні сили США проводять свої операції, швидко змінюються в міру поширення сайтів соціальних мереж, блогів і технологій обміну аудіо-візуальною інформацією (наприклад, «Ютуб»), причому ці зміни тільки прискорюються з розвитком мобільних інформаційно-комунікаційних технологій. Зміни в природі сучасних міжнародних конфліктів, ініційовані застосуванням соціальних медіа, є настільки глибокими, що і зміни, викликані попередніми соціальними і науково-технічними революціями. Тому головним завданням проекту SMISC була розробка нових наукових підходів до соціальних мереж, а саме: проект передбачав розробку автоматизованих і напівавтоматизованих інструментів і технологій для систематичного і заснованого на відповідних методиках використання соціальних медіа для того, щоб:

- розпізнавати структури кампаній на переконання і

операцій впливу в рамках соціальних мереж і співтовариств;

- ідентифікувати учасників і наміри вимірювати ефект від проведення кампаній на переконання;
- протистояти повідомленням, переданим ворожою стороною в ході виявлених операцій впливу;
- виявляти, класифікувати, вимірювати і відслідковувати наступні напрями: освіта, розвиток і поширення концепцій та ідей, а також цілеспрямованість вводять в оману повідомлень і дезінформації [4].

У результаті, до кінця 2011 року Лабораторія передових технологій LM ATL (Lockheed Martin Advanced Technology Laboratories) розробила інструмент аналізу соціальних мереж і динаміки думок SNODA (Social Networks and Opinion Dynamics Analysis Tool), який був призначений для моделювання, аналізу та візуалізації поширення думок у великих соціальних мережах. Крім того, SNODA дозволяє моделювати зміна думок. Апробація і експерименти були проведені на членах спеціально створеного штучного віртуального співтовариства [4]. Таким чином, продовжується технологічний та тематичний розвиток засобів масової комунікації за різними критеріями з використанням ІКТ.

Зважаючи на вищевикладене, слід сказати, що небачений раніше формат тісної взаємодії між суспільством і дипломатичними відомствами робить сучасну дипломатію надмірно публічною, з одного боку, і менш стриманою – з іншого. За цих обставин дуже важливо, зберігаючи інформаційну ініціативу і застосовуючи нові сучасні засоби комунікації з їх специфічним стилем спілкування, не допускати падіння рівня політичної культури.

Використання цифрових технологій в сфері дипломатичної діяльності відкриває нові можливості для ведення політики «м'якої сили» для вироблення узгоджених дій щодо подолання суспільством політико-соціальних і економічних криз, а також вироблення заходів щодо їх недопущення. Розповсюдження новин через соціальні мережі сприяє налагодженню відносин між суспільством та дипломатичними відомствами.

Список використаних джерел:

1. Крутских А. В. К политико-правовым основаниям глобальной информационной безопасности. *Международные процессы*. 2007. № 1 (5). С. 28–37. URL: www.intertrends.ru/thirteen/003.htm (дата звернення: 21.11.2019).

2. Мария Захарова – о том, зачем МИД РФ понадобились Фейсбук и Твиттер. Радио ООН. *Новости ООН* : веб-сайт. URL: <https://news.un.org/ru/audio/2013/04/1017731> (дата звернення: 21.11.2019).

3. Сурма И. В. Глобальный наднациональный актор международных отношений и егосоциальная философия. *Вестник МГИМО-Университета*. 2013. № 4 (31). С. 141–151. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/globalnyy-nadnatsionalnyy-aktor-mezhdunarodnyh-otnosheniy-i-ego-sotsialnaya-filosofiya/viewer> (дата звернення: 21.11.2019).

4. Social Media in Strategic Communication (SMISC). Broad Agency Announcement. DARPA-BAA-11-64. July 14, 2011. URL: <http://cryptome.org/dodi/dod-smisc.pdf> (Last Accessed: 21.11.2019).

5. Кибербезопасность и управление интернетом: Документы и материалы для российских регуляторов и экспертов / Отв. ред. М. Б. Касенова; сост. О. В. Демидов и М. Б. Касенова. М.: Статут, 2013. 463 с. (дата звернення: 21.11.2019).

Науковий керівник: Доценко Олена Михайлівна, доцент кафедри міжнародного бізнесу та економічного аналізу Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця, кандидат юридичних наук.

ДОСЯГНЕННЯ УКРАЇНИ В РАМКАХ ІНІЦІАТИВИ ЄС «СХІДНЕ ПАРТНЕРСТВО»

Доценко Олена Михайлівна,
доцент кафедри міжнародних відносин,
міжнародної інформації та безпеки,
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна,
кандидат юридичних наук,

olena.dotsenko@karazin.ua

Черненко Дмитро Максимович,

студент 5-го курсу групи УВ-51

факультету міжнародних економічних відносин

та туристичного бізнесу,

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна,

chernenko.dima@gmail.com

13 травня 2019 року в честь святкування 10-ї річниці Східного партнерства в Брюсселі відбулася зустріч Міністрів закордонних справ і представників держав-членів Європейського Союзу, Верховного Представника ЄС із закордонних справ і політики безпеки і Міністрів закордонних справ шести східноєвропейських країн-партнерів. Зустріч мала на меті підтвердити важливість партнерства, відзначити його успіхи і досягнення на даному етапі, а також визначити перспективи подальшої стратегічної співпраці. Серед досягнень ініціативи було визначено розширення торгівлі та зміцнення політичної асоціації, економічну інтеграцію й галузеве співробітництво між ЄС та зацікавленими країнами-партнерами, що, у свою чергу, мають стати натхненням для подальшого прогресу, заснованого на взаємних інтересах, потребах, спільних пріоритетах та стійкій реалізації реформ [11].

У цьому аспекті актуальним є визначення досягнень України в рамках ініціативи Східного партнерства, що і є метою нашого дослідження.

Слід зазначити, що Східне партнерство було створено в 2009 році як спільна ініціатива ЄС, країн-членів ЄС та шести країн-партнерів Східної Європи і Південного Кавказу: Україна, Білорусь, Республіка Молдова, Азербайджан, Вірменія та Грузія [12]. Основна мета Східного партнерства – сприяння політичним та економічним реформам у країнах-партнерах через: укладання Угоди про асоціацію; створення зони вільної торгівлі; лібералізацію візового режиму з ЄС; підтримку стабільності та безпеки в регіоні; розвиток енергетичної галузі; захист навколишнього середовища тощо. Виокремлення Східного партнерства із Європейської політики сусідства розмежувало зовнішню політику ЄС у відносинах з

південними та східними країнами-сусідами ЄС. [6].

Східне партнерство не передбачає за своєю суттю членства для країн-учасниць, проте Україна розглядає його як підготовчий етап та можливість майбутньої інтеграції з ЄС, адже відповідно до статті 49 Договору про Європейський Союз, будь-яка європейська держава, яка поважає цінності, зазначені у статті 2-й даного договору, зокрема, такі як: повага людської гідності, рівність, свобода, демократія, верховенство права та повага до прав людини, включаючи права осіб, що належать до меншин, та сприяє їх поширенню, може подати заявку на членство в Союзі [10].

Для того, щоб визначити, наскільки Україна наблизилася до членства в ЄС, зупинимося на її досягненнях в рамках реалізації ініціативи Східного партнерства.

1. Підписання Угоди про асоціацію та створення зони вільної торгівлі. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони [8] (далі по тексті – Угода про асоціацію) в повному обсязі набула чинності 1 вересня 2017 року, проте з 1 листопада 2014 року здійснювалося її тимчасове застосування (згідно зі ст. 486 Угоди про асоціацію). Ця угода визначає формат відносин між Україною та ЄС, заснований на принципах «політичної асоціації та економічної інтеграції» і слугує стратегічним орієнтиром системних соціально-економічних реформ в Україні. Варто зауважити, що Угода про асоціацію за своїм обсягом і тематичним охопленням є найбільшим міжнародно-правовим документом за всю історію України та найбільшим міжнародним договором з третьою країною, коли-небудь укладеним ЄС [9].

Зі змісту Угоди про асоціацію можна зробити висновок, що її принциповим положенням є посилення політичної асоціації та економічна інтеграція з ЄС. Зокрема, в основі політичної асоціації – конвергенція позицій України та ЄС з усіх питань міжнародного миру і безпеки, забезпечення безпосередньої участі України у політиках, агенціях і програмах ЄС, спільність дій з метою забезпечення інтересів національної безпеки Української держави. Економічна інтеграція передбачає створення поглибленої та всеосяжної зони вільної торгівлі (далі по тексті – ПВЗВТ), якій притаманні деякі риси спільного

ринку. Так, на відміну від «традиційних» зон вільної торгівлі, які обмежуються вимогами про скасування спільних мит і кількісних обмежень у взаємній торгівлі промисловими товарами між учасниками, ПВЗВТ поширюється на продукцію сільськогосподарського виробництва та іншу чутливу продукцію, а також сферу надання послуг, заснування компаній, прямих іноземних інвестицій, руху капіталів і платежів, державних закупівель [1, с. 55].

Слід зазначити, що ПВЗВТ між Україною та ЄС, передбачена Угодою про асоціацію, почала діяти у 2016 році тимчасово, а з 2017 року – повністю. Сьогодні ЄС є одним з основних торговельних партнерів, до якого експорт товарів з України за останні два роки стрімко зростає. За підсумками 2018 року експорт товарів з України до ЄС перевищив експорт 2013 року фактично на 3,4 млрд. дол. до 20,16 млрд. дол. та склав 42,6% від загального експорту України (Рис. 1) [3].

Динаміка експорту товарів з України (млрд. дол. США)

2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
9,5	13,05	17,97	17,08	16,76	17	13,02	13,5	17,53	20,16

Динаміка імпорту товарів з України (млрд. дол. США)

2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
15,39	19,1	25,75	26,16	27,05	21,07	15,33	17,14	20,8	23,18

Рис. 1. Динаміка експорту та імпорту товарів між ЄС та Україною [3].

Така читуація свідчить про зростання конкурентноспроможності українських товарів та, відповідно, дає поштовх для українських підприємців ефективно планувати та розвивати власний бізнес.

2. *Мобільність та безвіз.* Лібералізація руху громадян України територією держав-членів Європейського Союзу стала предметом розгляду декількох самітів: саміт «Україна–ЄС» у Парижі у вересні 2008 року; саміт «Східного партнерства» у Празі 7 травня 2009 року; саміт «Україна – ЄС» у Брюсселі 22 листопада 2010 року. Так, на 14-му саміті «Україна – ЄС» Україна стала першою з країн Східного партнерства поза межами Балкан, яка отримала від Євросоюзу План

дій щодо лібералізації безвізового режиму для короткострокових поїздок українських громадян до держав ЄС [3].

Візова лібералізація для українців у разі короткострокових подорожей до країн ЄС і «шенгену» (до 90 днів протягом кожних 180 днів без права працевлаштування) набрала чинності 11 червня 2017 року. Безвізовий режим стосується всіх держав-членів ЄС, крім країн «шенгенської зони» з-поза меж ЄС, а також Великої Британії й Ірландії. Щоб скористатися безвізовим режимом з ЄС, українцям треба мати біометричний паспорт і, за запитом прикордонників – довести мету й умови поїздки, свою платоспроможність. З початку дії безвізового режиму станом на червень 2019 року українські громадяни здійснили 42,6 мільйона поїздок до країн ЄС. Найбільша кількість громадян України (понад мільйон) перетнули кордон з Польщею; також для українців були активними ділянки кордону з Угорщиною, Румунією і Словаччиною. Майже мільйон українців скористалися авіаційним сполученням, тоді як морським – всього близько 500 людей. Загалом за другий рік «безвізу» ним скористалися 2,35 мільйона українців (за перший рік – 560 тисяч) [2]. Безвізовий режим спростив для українців подорожі бізнесового та туристичного характеру до ЄС.

3. Розвиток окремих сфер суспільного життя шляхом участі у програмах. Завдяки участі у Східному партнерстві країни-партнери, зокрема Україна, мають можливість брати участь у низці програм, які діють в рамках Європейської політики сусідства чи безпосередньо в рамках ініціативи Східного партнерства. Ці програми спрямовані на розвиток певних сфер (малий та середній бізнес, освіта, культура, наука та інновації, академічна мобільність, інфраструктура міст тощо). Перелік цих програм включає такі ініціативи як EU4Business, EU4Energy, EU4Youth, «Креативна Європа», «Культура і креативність», «Мери за економічне зростання», «Угода мерів – демонстраційні проекти», «Erasmus+», «Горизонт 2020», «Інтегроване управління кордонами» тощо [3]. Зокрема, Erasmus+ – це флагманська програма ЄС для підтримки освіти і професійної підготовки молоді в Європі та за її межами, що надає можливість молодим людям навчатися, підвищувати кваліфікацію та займатися волонтерською діяльністю за кордоном. Проект «Національний Еразмус+ Офіс в Україні»

забезпечує допомогу щодо запровадження в Україні програм ТЕМПУС, ЕРАЗМУС+ у сфері вищої освіти [6]. Участь у таких проектах безумовно сприяє розвитку культурної дипломатії між Україною та державами-членами ЄС, зміцнюючі їх взаємозв'язки.

Загалом, як зазначається у моніторинговому звіті Української національної платформи Форуму громадянського суспільства Східного партнерства «Поступ України у виконанні двадцяти досягнень Східного партнерства до 2020 року» станом на 1 вересня 2018 року [5], Україна активно просувається у напрямку досягнення 17 цілей, які ЄС запропонував для країн Східного партнерства у документі «20 очікуваних досягнень Східного партнерства до 2020 року». Так, найактивніше Україна просувається у сферах боротьби з корупцією, реформ безпеки, державного управління, розвитку малого та середнього бізнесу, впровадження ПВЗВТ з ЄС, візової лібералізації, захисту довкілля тощо. Попри це, Україна демонструє слабкий прогрес у 3-х сферах – реформі судочинства, енергопостачанні та гармонізації цифрових ринків [7].

Варто зауважити, що більшість цілей, поставлених ЄС для України, перетинаються із завданнями Угоди про асоціацію, що в свою чергу, робить їх обов'язковими для виконання та сприяє активізації заходів щодо їх досягнення. Активна участь України у політиці Східного партнерства позитивним чином впливає на розвиток відносин Україна-ЄС та сприяє підвищенню потенціалу України щодо відповідності всім критеріям членства у ЄС. Серед перспектив подальшого співробітництва можна назвати подальшу реалізацію плану 20-ти очікуваних досягнень Східного партнерства до 2020 року, а також участь співробітництво України з ЄС у форматі посиленого діалогу «ЄС+3», тобто трьохстороннього формату співробітництва України, Грузії та Молдови, про що йдеться у Спільній декларації грузинських, молдавських та українських Платформ громадянського суспільства щодо співпраці у прагненні до євроінтеграції від 13 листопада 2019 року [4].

Список використаних джерел:

1. Анакіна Т. М. Особливості політики Східного партнерства у контексті європейської інтеграції України. *Європейський Союз і*

Україна: особливості взаємовідносин на сучасному етапі. X: Оберіг, 2012. С. 48–61.

2. За 2 роки «безвізу» українці здійснили понад 42 мільйони поїздок до ЄС – прикордонники. *Радіо Свобода* : веб-сайт. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/news-bezviz-poyizdky-eu/29992791.html> (дата звернення 21.11.2019).

3. Ключові 10 досягнень Східного партнерства: український вимір. *Громадська синергія*: веб-сайт. URL: https://www.civic-synergy.org.ua/wp-content/uploads/2018/04/10-klyuchovyh-dosyagnen-ShP_ukrayinskyj-vymir.pdf (дата звернення 21.11.2019).

4. Під час Форуму асоціацій ухвалено спільну Декларацію громадських платформ України, Грузії та Молдови щодо співпраці у прагненні до євроінтеграції. *Національна платформа Форуму громадянського суспільства Східного партнерства* : веб-сайт. URL: <http://eap-csf.org.ua/pid-chas-forumu-asotsiatsiy-uhvaleno-spilnu-deklaratsiyu-gromadskih-platform-ukrayini-gruziyi-ta-moldovi-shhodo-spivpratsi-u-pragnenni-do-yevrointegratsiyi/?fbclid=IwAR2LATmCM5ni6yIJhCgryWom6hLU3MPCXzKuvXxaZq4dcrAs-AuJHqiFх3Y> (дата звернення: 21.11.2019).

5. Поступ України у виконанні двадцяти досягнень Східного партнерства до 2020 року. *Громадська Синергія* : веб-сайт. URL: <https://www.civic-synergy.org.ua/wp-content/uploads/2018/04/Postup-Ukrayiny-u-vykonanni-dvadtstyaty-dosyagnen-Shidnogo-partnerstva-do-2020-roku.pdf> (дата звернення: 21.11.2019).

6. Про Східне партнерство. *Національна платформа Форуму громадянського суспільства Східного партнерства* : веб-сайт. URL: <http://eap-csf.org.ua/eastern-partnership/pro-shidne-partnerstvo/> (дата звернення: 21.11.2019).

7. Східне партнерство: Україна демонструє помітний прогрес у 17 сферах, у 3 – слабкі зрушення» – дослідження. *Громадський простір* : веб-сайт. URL: <https://www.prostir.ua/?news=shidne-partnerstvo-ukrajina-demonstruje-pomitnyj-prohres-u-17-sferah-u-3-slabki-zrushennya-doslidzhennya> (дата звернення: 21.11.2019).

8. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони: Міжнародний

документ від 27 червня 2014 р. URL: https://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/984_011 (дата звернення: 21.11.2019).

9. Угода про асоціацію. *Урядовий портал* : веб-сайт. URL: <https://www.kmu.gov.ua/diyalnist/yevropejska-integraciya/ugoda-pro-asociaciyu> (дата звернення: 21.11.2019).

10. Consolidated version of the Treaty on European Union. *EUR-Lex* : веб-сайт. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A12012M%2FTXT> (Last Accessed: 21.11.2019).

11. Eastern Partnership foreign ministers' meeting: Chair's conclusions on the occasion of the Eastern Partnership 10th Anniversary. *European Council. Council of the European Union* : веб-сайт. URL: <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2019/05/13/eastern-partnership-foreign-ministers-meeting-chair-s-conclusions-on-the-occasion-of-the-eastern-partnership-10th-anniversary/#> (Last Accessed: 21.11.2019).

Eastern Partnership. *European Council. Council of the European Union* : веб-сайт. URL: <https://www.consilium.europa.eu/en/policies/eastern-partnership/> (Last Accessed: 21.11.2019).

МІЖНАРОДНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ МИРОТВОРЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

Здоровко Сергій Федорович,
доцент кафедри міжнародних відносин,
міжнародної інформації та безпеки,
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна,
кандидат юридичних наук,
sfzdorovko@gmail.com

Європейський Союз в своїй правовій основі є досить складним регіональним інтеграційним утворенням, яке виходить за рамки традиційної міжнародної організації. Унікальність правової природи ЄС базується на наявності елементів наднаціонального характеру.

За роки свого існування Європейський Союз став одним із найвпливовіших фінансово-економічних і політичних центрів світу, ключовим компонентом європейської безпеки.

На цей час серед пріоритетів своєї діяльності Європейський Союз намагається вирішити дві далекоглядні стратегічні цілі – зрівнятися в економічній потужності зі Сполученими Штатами Америки і розпочати відігравати в світовій політиці свою самостійну роль як одного із світових лідерів в питаннях підтримання миру та безпеки в тісній взаємодії з ООН.

Керуючись в своїй діяльності принципами поваги до національної самобутності, демократії та фундаментальних прав людини, Європейський Союз в останні десятиріччя, як надзвичайно авторитетна та впливова організація, все більше уваги приділяє питанням миротворчої діяльності.

Створений в 1992 році п'ятьма країнами – членами ЄС – Бельгією, Німеччиною, Іспанією, Люксембургом та Францією – Єврокорпус вже розташовував свої збройні сили та поліцейські формування в рамках миротворчих операцій в Боснії та Герцеговині, Македонії та Демократичній Республіці Конго, а також приймав участь в Міжнародних силах сприяння безпеці в Афганістані.

У відповідності з рішенням ЄС, яке було прийнято в Ніцці в грудні 2000 року, в цій Організації діють наступні військово-політичні

структури, які забезпечують роботу Ради ЄС:

- Комітет з політичних питань та питань безпеки , який покликаний здійснювати політичне керівництво та на рівні послів вносити пропозиції по суті реакції Євросоюзу на кризові ситуації;
- Військовий комітет ЄС , який складається із голів оборонних відомств країн-членів і діючих від їх імені військових представників;
- Військовий штаб , який складається із військових та цивільних експертів, відряджених країнами-членами для роботи в Секретаріаті Ради ЄС.

Європейський Союз та Організація Об'єднаних Націй в Нью-Йорку 24 вересня 2003 року прийняли спільну декларацію про співпрацю з питань врегулювання кризових ситуацій. Для її реалізації було розроблено консультативний механізм з питань налагодження координації та взаємно доповнення в наступних областях: планування операцій, підготовка персоналу, організація обміну інформаціями про поточну діяльність , обмін досвідом. При цьому Європейський Союз з зазначеного питання намагається підтримувати партнерські відносини з усіма ключовими світовими гравцями, в кожного з яких є інтереси та власне бачення підтримки міжнародної безпеки.

Через новизну цього питання, воно ще недостатньо доктринально досліджено науковцями, як вітчизняними так й зарубіжними. Статус миротворчих місій ЄС розглядався А. Сарі [1] та В. Заємським [2], але в цілому міжнародно-правові питання цієї діяльності Європейського Союзу на сучасному етапі ще не досліджено належним чином.

Потребує детального аналізу питання взаємодії уповноважених інституцій Європейського Союзу з Організацією Об'єднаних Націй в питаннях оперативного реагування на кризові ситуації які можуть виникати безпосередньо біля кордонів країн-членів ЄС з урахуванням політичних ситуацій, які на цей час склались в країнах північної Африки та Близького Сходу. На думку автора цих тез, вже прийшов час коли ЄС повинен разом з ОБСЄ долучитися в якості миротворців до вирішення кризової ситуації яка існує на Сході України.

У відповідності до ст.220 Договору про функціонування ЄС 2007 р. щодо співпраці в цьому питанні з ООН говорить наступне: « Союз

встановлює будь-яке корисне співробітництво з органами Організації Об'єднаних Націй та її спеціалізованих установ, з Радою Європи, з Організацією з Безпеки і Співробітництва в Європі і з Організацією Економічного Співробітництва і Розвитку. Союз також підтримує потрібні взаємозв'язки з іншими міжнародними організаціями» [3,с.635].

Правову базу для проведення операцій з підтримання миру Європейський Союз отримав з прийняттям Амстердамського(1997 р.), а потім Ніццького(2001 р.) договорів.

До цього часу ЄС спромігся лише до проведення різного роду спостережних місії. Країни-члени Союзу за Ніццьким договором прийняли на себе відповідальність в проведенні гуманітарних, рятувальних, миротворчих операцій й завдання збройних сил з урегулювання кризових ситуацій, зокрема миротворчі(ст.17 Договору Європейського Союзу). В подальшому Лісабонський договір(2007 р.) вніс зміни в цей перелік на наступний: спільні операції з роззброєння; гуманітарні місії і місії з евакуації; місії пов'язані з наданням порад і сприяння у військовій сфері; місії з запобігання конфліктам і підтримки миру; місії бойових підрозділів з врегулювання криз, в тому числі місії з відновлення миру і стабілізаційні операції після закінчення конфліктів(ст.43 Договору Європейського Союзу).

На цей час в практиці ЄС існують наступні види миротворчих операцій:

1. Спостережні місії ЄС – передбачають здійснення контролю за виконанням конфліктуючими сторонами домовленостей. Такі моніторингові місії ЄС проводить у співробітництві з іншими регіональними організаціями;

2. Воєнні операції – проводить з метою роз'єднання конфліктуючих сторін і встановлення миру в районі кризи;

3. Поліцейські місії – як правило, вони здійснюються після завершення операцій з врегулювання кризи або одночасно з ними. Їх мета – надання практичної допомоги законним місцевим урядам в стабілізації обстановки всередині країни шляхом формування і підготовки кваліфікованих органів охорони правопорядку.

Питання співробітництва ЄС з НАТО та Західноєвропейського

союзу(ЗЄС) при проведенні миротворчих операцій закріплено в Лісабонському договорі 2007 року, так: спільна оборона держав-членів ЄС реалізується в рамках НАТО(ст.42 п.2 ДЄС). За Протоколом «Про статтю 42 Договору про Європейський Союз» в своїй діяльності ЄС та держави – члени можуть спиратися на ресурси НАТО або Західноєвропейського союзу (ЗЄС) [4].

Як свідчить практика, ЄС не лише може, а й в деяких випадках змушений при здійсненні миротворчих операцій спиратися на ресурси саме НАТО, оскільки на цей час саме ця військова організація має відповідну для застосування та використання військовокомандну структуру, яка здатна на високому рівні реалізовувати завдання поставлені перед місією.

За діючим Лісабонським договором (2007 р.), рішення в формі спільних дій щодо проведення місії, одногосно має прийняти Рада за пропозицією Верховного представника, або за ініціативою держав-членів. В процесі виконання місії держави-члени регулярно інформують Раду про хід її виконання. Для зміни мети, меж або умов місії держави-члени мають звертатися до Ради.

Особливої уваги в проведенні миротворчих операцій ЄС заслуговує 2006 рік при підготовці та проведенні операцій кризового врегулювання в різних регіонах світу. Вони характеризувались наступними досягненнями:

1. Успішне завершення військової операції ЄС при наданні допомоги ООН в забезпеченні безпеки в період проведення виборів в ДРК; операція завершилась 30 листопада 2006 р., а повний вивід військ завершився до кінця року;

2. 15 грудня 2006 р. завершилась наглядова місія ЄС в індонезійській провінції Аче;

3. В процесі покращення стану в Боснії та Герцеговині було прийнято рішення про скорочення контингенту ЄС, задіяного в військовій операції «Алтея» до 2500 осіб;

4. Євросоюз проводив активну підготовку операції ЄС по сприянню верховенства закону в Косово;

5. Розроблялися параметри участі ЄС в підготовці поліції Афганістану;

6. У відповідності з концепцією сили реагування ЄС з 1 січня 2007

року по дві тактичні групи знаходяться в постійній готовності до розгортання на протязі п'яти діб;

7. Євросоюз завершив основні заходи по створенню оперативного центра, який в змозі взяти на себе функції штабу керівництва операціями кризового реагування.

На цей час члени Євросоюзу планують зосередити увагу на питаннях підвищення ефективності поточних та майбутніх операцій; створення плану нарощування військових можливостей ЄС на період до 2025 року; розвитку військової концепції сил швидкого реагування ЄС, а також цивільних сил реагування.

В якості найважливіших завдань визначено посилення стратегічного діалогу з НАТО та ООН, розвиток більш тісної взаємодії в сфері європейської політики в області безпеки та оборони (ЄПБО) з США, Росією, Канадою, Україною та країнами Південного Середземномор'я.

Список використаних джерел:

1. Sari A. Status of Force and Status of Mission Agreements under the ESDP: The EU's Evolving Practice. *European Journal of International Law*. 2008. № 19 (1). P. 67–100.

2. Заемский В. Ф. ООН и миротворчество : Курс лекций 2-е издание. Москва : Международные отношения, 2012. 130 с.

3. Кашкин С. Ю. Европейский Союз : основополагающие акты в редакции Лиссабонского договора с комментариями. Москва : ИНФРА-М, 2008. 754 с.

4. The Petersberg Declaration, the Western European Union Council of Ministers : declaration. URL: <http://www.weu.int//documents/920619peten.pdf> (Last Accessed: 17.11.2019).

ВІД «ПУБЛІЧНОЇ ДИПЛОМАТІЇ» ЄС ДО «СТРАТЕГІЧНИХ КОМУНІКАЦІЙ» ХХІ СТОЛІТТЯ: ЕВОЛЮЦІЯ ТЕРМІНОЛОГІЇ В КОНТЕКСТІ ЗМІН ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА

Каплін Олександр Дмитрович,

професор кафедри міжнародних відносин,
міжнародної інформації і безпеки
Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна,
доктор історичних наук, професор,
kaplin988@gmail.com

Харченко Ігор Михайлович,

доцент кафедри міжнародних відносин,
міжнародної інформації і безпеки
Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна,
кандидат технічних наук, доцент,
igor_64@ukr.net

Термін *public diplomacy* був введений в обіг в США в середині 1960-х рр. З плином часу публічна дипломатія перетворилася в багатовимірний політичний феномен. У розширеному варіанті – це спосіб комунікативного впливу держави на закордонну громадську думку з метою реалізації певних політичних, дипломатичних, військових, економічних та інших завдань. Держава і уряд розробляють інформаційне наповнення і забезпечують фінансову підтримку публічної дипломатії.

Слід зазначити, що в літературі поряд з терміном «публічна дипломатія» (калькою з англомовного кліше) вживаються і перекладні варіанти («громадська», «народна дипломатія» і ін.), які мають на увазі міжнародну взаємодію громадських організацій та приватних осіб.

Дискусії про публічну дипломатію часто зачіпають тему «м'якої сили». Ці два поняття тісно пов'язані між собою, але не тотожні. «М'яка сила» в одному з визначень Джозефа С. Ная, який винайшов цей термін, – це «здатність держави (союзу, коаліції) досягти бажаних результатів в міжнародних справах через переконання, а не придушення (нав'язування, насильство, примус), що характерно для

«жорсткої сили». «М'яка сила» діє, спонукаючи інших наслідувати певні норми поведінки і інститутам на міжнародній арені, що і призводить її до досягнення бажаного результату фактично без примусу» [1, с. 21].

Міжнародний вплив Європейського Союзу початку XXI століття асоціюється зазвичай саме з елементами «м'якої сили», заснованої на принципах демократії, співробітництва, компромісу, верховенства цивільних свобод і спільно вироблених правових норм. Не можна скидати з рахунків і «жорстку силу» європейських держав, перш за все їх значний сукупний військовий потенціал і здатність цю силу оперативно проектувати. Однак слід визнати, що майже всі свої функції, пов'язані з «жорсткою силою», більшість держав-членів Євросоюзу делегували Організації Північноатлантичного договору. У тих же випадках, коли ЄС проводить власні (без участі НАТО) військові операції, вони мають миротворчий або гуманітарний характер – тобто знову виявляються пов'язаними з «м'якими» принципами політики ЄС.

Зниження міжнародної напруженості в кінці 1980-х - початку 1990-х рр. викликало зміни в підходах до способів і змісту комунікації з іноземною аудиторією. У єдиній Європі традиційна публічна дипломатія, заснована на досвіді часів холодної війни, в нових умовах представлялася малоефективною і навіть контрпродуктивною. Публічна дипломатія Європейського Союзу в 2000-х рр. часто визначається як «нова» (new public diplomacy) або «публічна дипломатія XXI століття». Її основні відмінності від «традиційної» публічної дипломатії часів конфронтації Заходу і Сходу проаналізував, зокрема Д. Сонді [2, с. 11].

На думку Яна Меліссена, однією з найважливіших рис, що відрізняють «нову» публічну дипломатію від «старої», і тим більше від пропаганди, є принципово інший формат спілкування, а саме орієнтація на діалог із зарубіжною аудиторією. «Сучасна публічна дипломатія – це вулиця з двостороннім рухом, – зазначає Ян Меліссен, – це переконання за допомогою діалогу. Іншими словами, публічна дипломатія схожа з пропагандою в тому сенсі, що вона намагається вселити людям, про що їм слід думати. Але при цьому вони фундаментально відрізняються один від одного, тому що

публічна дипломатія ще й прислухається до того, що люди хочуть сказати» [3, с. 18].

З «нової публічною дипломатією» тісно пов'язана концепція «країнового брендингу» (nation branding), коріння якої знаходиться в сфері маркетингу і «загальної» теорії зв'язків з громадськістю. Суть брендингу держав, за словами Яна Меліссена, полягає в артикуляції і проектуванні конструювання ідентичності тієї чи іншої країни. Обидві концепції взаємно доповнюють один одного; відмінності полягають в підходах до об'єкта впливу і інструментарію, що застосовується. Традиційна публічна дипломатія ініціюється і реалізується практиками (кар'єрними дипломатами), в той час як брендинг мобілізує всі доступні ресурси, здатні вплинути на просування позитивного іміджу держави за кордоном. На відміну від кадрового дипломата, фахівець з брендингу представляє світ як ринок, а образ країни – як продукт, який необхідно вигідно подати (або продати) [3, с. 20-21].

Однак з часом і «нова публічна дипломатія» стала застарівати. У 2014–2015 рр. у відповідь на нові зовнішні та внутрішні виклики Євросоюз услід за Сполученими Штатами впроваджує у своїй публічній дипломатії підходи, описувані концепцією «стратегічних комунікацій». Цей формат інформаційної взаємодії передбачає обов'язкове отримання зворотного зв'язку від цільової аудиторії і гнучке оперування різноманітними каналами доведення інформації, в тому числі персоніфікованими соціальними мережами. Звідси одне з визначень стратегічної комунікації – «діалогова пропаганда». «Арабська весна», безпрецедентний потік біженців з країн Близького Сходу і Північної Африки, сплеск терористичної активності, «Брекзїт», який поставив під сумнів існування ЄС в колишньому вигляді, конфлікт на сході України і списку санкцій протистояння з Росією – всі ці події і явища змусили Брюссель переглянути пріоритети своєї дипломатії та інформаційної політики.

У 2014–2015 рр. ЄС спішно адаптує деякі американські практики наступальної публічної дипломатії та впроваджує їх в інструментарій Європейської зовнішньополітичної служби (ЄВПС). Станом на 2016–2019 рр. основний порядок публічної дипломатії Євросоюзу на «критичних» напрямках (відносини з Росією і країнами «Східного

партнерства», протистояння загрозам міжнародного тероризму) визначалася саме в ключі «стратегічних комунікацій»; за цей напрямок роботи відповідало спеціально виділене управління ЕСВС (The Strategic Communications Division – «StratComms») [4].

Таким чином, еволюція в термінології і практичних підходах щодо здійснення публічної дипломатії ЄС XXI століття в умовах інформаційного суспільства диктується переосмисленням глобальних і регіональних викликів, з якими стикався європейський інтеграційний проект. Але при цьому набір основних ідей і цінностей, з якими Європейський Союз звертається до світу, залишається незмінним.

Список використаних джерел:

1. Nye, Joseph S., and William A. Owens. America's Information Edge. *Foreign Affairs*. 1996. Vol. 75. № 2. March/April. P. 20–36.
2. Szondi G. Public Diplomacy and Nation Branding: Conceptual Similarities and Differences : titles. The Hague : Netherlands Institute of International Relation 'Clingendael', 2008. 52 p.
3. Melissen J. The New Public Diplomacy: Between Theory and Practice : book. Basingstoke : The New Public Diplomacy, 2007. 221 p.
4. Strategic Communications. *European Union External Action : website*. URL: https://eeas.europa.eu/headquarters/headquarters-homepage/100/strategic-communications_en (Last Accessed: 19.11.2019).

ЦИФРОВА ДИПЛОМАТІЯ ТА ЇЇ ВПЛИВ НА МІЖНАРОДНУ БЕЗПЕКУ

Меленцова Ольга Володимирівна,
доцент кафедри міжнародних відносин,
міжнародної інформації та безпеки,
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна,
кандидат економічних наук,
omelentsova@karazin.ua

В останні роки значення цифрової дипломатії в міжнародній

практиці неухильно зростає. Поряд з усталеними методами роботи зовнішньополітичних відомств та традиційними каналами доведення інформації через радіо, телебачення та пресу інтернет все ширше використовується Держдепартаментом для пропаганди, збору інформації, надання тиску на іноземні уряди.

Крім того, цифрові рішення інтенсивно впроваджуються в повсякденну діяльність рядових співробітників з метою підвищення їх ефективності, мобільності та координації.

Цифрова дипломатія відображає прагнення уряду країни використовувати свою технологічну перевагу і є відповіддю на вибухове зростання числа абонентів «всесвітньої павутини» (особливо в країнах, що розвиваються), яке за прогнозами Міжнародного союзу електрозв'язку, досягає більше 5 млрд. чол.

Цифрова дипломатія (Digital Diplomacy) – це використання Інтернету та сучасних інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) для реалізації дипломатичних й пов'язаних зовнішньополітичних завдань. Також позначається термінами «мережева дипломатія» (Net Diplomacy) і «публічна дипломатія Веб 2.0» (Public Diplomacy Web 2.0.).

Вперше в міжнародній практиці цифрова дипломатія як самостійний напрям роботи стала активно застосовуватися Сполученими Штатами, де розглядалася як важливий елемент «м'якої», а потім так званою «Розумної сили».

Концептуальне уявлення про цифрову дипломатію викладені в ряді актів, так звані ініціативи «Державність в 21 столітті» (21st Century Statecraft). Згідно з документом, якісне поліпшення технологій та стрімке зростання користувачів інтернету в країнах, що розвиваються вимагають від США зміни методів зовнішньої політики і її переорієнтації на можливості сучасних ІКТ. В цілому, за його змістом, цифрова дипломатія повинна вирішувати два великі завдання – сприяти вдосконаленню роботи в державних службах та посилювати вплив на соціально-політичні процеси в інших країнах.

Реалізація програм цифрової дипломатії США проводиться з опорою на крупні компанії інтернет-індустрії, серед яких лідируючі позиції займає корпорація Google. Відправною точкою для активізації політики державного департаменту в цифровій сфері стало

усвідомлення потенціалу впливу інтернету на значне число користувачів персональних комп'ютерів та власників мобільних телефонів у світі. Більше 30% населення планети є активними користувачами інтернету, і цифра ця постійно зростає.

Ключовим для розуміння суті цифрової дипломатії є той факт, що вона являє собою технологічний інструмент. В основі зовнішньої політики і цифровій дипломатії Сполучених Штатів закладені ідейні підстави, котрі ефективно втілюють бізнес-модель й інформаційна політика Google, Facebook, Twitter та інших компаній американської інтернет-індустрії - і перш за все цінність демократії та ліберальних свобод.

Філософські основи цифрової дипломатії були викладені в працях Енн-Мері Слотер, яка з 2009 по 2011р. займала пост директора по політичному плануванні в США. Зокрема, на думку пані Слотер, держави, володіють найбільш налагодженими та розгалуженими інформаційними каналами комунікаціями [6].

Перш за все, інтернет дає можливість при мінімальних витратах безпосередньо доводити свою позицію до багатомільйонної аудиторії за кордоном, переважно молоді. Для цього відомствами була створена велика мережа розрахованих на зовнішнє споживання сайтів (інформаційних, мовних, дискусійних) і офіційних акаунтів у популярних соціальних медіа (Twitter, Facebook, YouTube, Flickr, Instagram, Tumblr, Pinterest). Всього до травня 2017 налічувалося 813 ресурсів на різних мовах світу, асоційованих з відомством, більшість з яких розміщені в Facebook, Twitter та YouTube. Розуміючи, що головною умовою для проведення ефективної цифрової дипломатії є постійний доступ громадян до інформаційних технологій в зарубіжних країнах, Сполучені Штати зосередили значну частину зусиль на просуванні в світі так званої «Свободи інтернету».

Переконливо доказував у своїй роботі Мартін Лібіцкі, один з визнаних класиків теорії інформаційної війни, традиційні заходи стримування в інформаційному просторі малоефективні внаслідок дешевизни та доступності інформації [2].

Інформатизація породжує нові загрози і для держав-лідерів, посилюючи асиметричну складову сучасних конфліктів, в результаті чого уразливі виявляються розвинені в технологічному плані

держави.

Інший погляд на проблему пропонує відомий американський політолог і соціолог Мануель Кастельс. На його думку, поява цифрової дипломатії слід розглядати не як загрозу міжнародній безпеці, а скоріше як джерело нових можливостей для розвитку та розв'язування сучасних глобальних проблем, масштаб яких не можна порівняти з можливостями та ресурсами окремо взятої держави. Подібна різниця між рівнем проблем та можливостями по їх вирішенню формує запит на глобальне управління [3].

Глобальні інформаційні мережі та соціальні медіа пропонують можливості для формування глобального громадянського суспільства та глобальних дискусій. Цифрова дипломатія в такому контексті розглядається не як дипломатія держави, а як дипломатія, яка сприяють формуванню єдиного інформаційного простору, глобального громадянського суспільства, а також системи управління в світовій політиці та розв'язання криз і проблем, які зачіпають всі країни світу.

Однак важливо розуміти, що всі протиріччя, які існують в зовнішньоекономічних відносинах, характерні і для інформаційної сфери. Як зазначає Кастельс, сьогодні в світі формується новий рівень боротьби за владу в глобальному інформаційному просторі [3].

Інформація на сьогоднішній день є головним ресурсом м'якої сили на міжнародній арені. М'яка сила передбачає використання методів впливу, орієнтованих на комунікацію. Автор концепції м'якої сили Джозеф Най визначав її наступним чином: «М'яка сила - це здатність домагатися бажаного за рахунок добровільної участі союзників, а не за допомогою примусу» [4]. Най протиставляє м'яку силу, орієнтовану на привабливість країни за рахунок її культури, ідеалів або програм, жорсткої сили, обумовленою військової або економічною міццю нації. В епоху інформаційної глобалізації, в міжнародній політиці трансформується зміст влади, яка спирається вже не на військові, а на інформаційні ресурси. «У століття інформації може перемогти той, хто здатний увявити себе в кращому світлі»[5].

Список використаних джерел:

1. 21st century statecraft. *US Department of State*. URL: <https://2009-2017.state.gov/r/pa/wm/egov/index.htm> (Last Accessed:

02.12.2019).

2. Libicki M. Cyber deterrence and Cyberwar : monographs. Santa Monica, CA: *RAND Corporation*, 2009. 156 p.

3. Castells M. The New Public Sphere: Global Civil Society, Communication Networks, and Global Governance. *The Annals of the American Academy of Political and Social Science*. 2008. № 616. P. 56–64. URL: http://prtheories.pbworks.com/w/file/45138545/Castells_2008_The_New_Public_Sphere.pdf (Last Accessed: 02.12.2019).

4. Nye J. Soft Power: The Means to Success in World Politics. NewYork : Public Affairs, 2004. 191 p.

5. Nye J. The future of power. NewYork, 2011. 300 p

6. Slaughter A. America's Edge. *Foreign Affairs*. 2009, № 1, January / February. P. 54-56. URL: <http://www.foreignaffairs.com/articles/63722/anne-marie-slaughter/americas-edge>. (Last Accessed: 02.12.2019).

ІНСТРУМЕНТИ ЦИФРОВОЇ ДИПЛОМАТІЇ В СУЧАСНИХ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИНАХ

Моїсеєва Яна Юрїївна,

студентка 3 курсу групи УМІ-31

факультету міжнародних економічних відносин

та туристичного бізнесу,

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна,

yinyangyenny@gmail.com

Сологуб Юлія Сергїївна,

студентка 3 курсу групи УМІ-31

факультету міжнародних економічних відносин

та туристичного бізнесу,

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна,

yuliyaaaaaa.s@gmail.com

Одним із основних чинників, що впливає на дипломатію сучасності, є революція в інформаційно-комунікаційних технологіях, яка змінила політичний, соціальний та економічний ландшафт усього

світу. У епоху, відзначену зниженням інтересу громадян до участі в демократичних процесах, уряди використовують цифрову дипломатію (ЦД) для того, щоб залучити громадян до активної участі в суспільному житті. Така практика становить інтерес як для вчених, так і для пересічних громадян, що доводить зростаюча кількість наукових досліджень та створення сайтів (наприклад, Twiplomasy), де ведеться облік світових лідерів та МЗС, які звертаються до ЦД, використовуючи свої акаунти у соціальних мережах (СМ). Проте існуючі дослідження характеризуються неоднозначністю висвітлення специфіки застосування ЦД. З огляду на це, метою роботи є визначення переваг та недоліків ЦД, порівняння її інструментів та простеження тенденцій розвитку.

Традиційно, дипломатичні стосунки проявлялися у взаємодії урядів, однак зі швидким розповсюдженням мобільних технологій та появою СМ моделі комунікації «від людей до влади» та «від людей до людей» набули ширшого розповсюдження [1]. Таким чином, ЦД розвинулася з публічної дипломатії і є її логічним продовженням.

Д. Льюїс визначає ЦД як використання цифрових інструментів комунікації (СМ) дипломатами для спілкування між собою та широкою громадськістю [2]. У ЦД виділяють 3 складові: державну дипломатію, включаючи використання онлайн-платформ; технологічну політику та розуміння того, як Інтернет впливає на міжнародні події; СМ, використання яких спрямоване на сприяння економічному зростанню.

ЦД головним чином спрямована на досягнення державами своїх зовнішньополітичних цілей та активного управління власним іміджем та репутацією. Вона призначена для оперативного надання адекватної, спростування невірної інформації й підтвердження інформації з офіційних джерел. За допомогою ЦД країни можуть адаптувати зовнішньополітичний та національний «бренд» до унікальних вимог місцевої аудиторії, тим самим полегшуючи прийняття іміджу, який вони просувають.

Разом з тим, СМ, як інструмент дипломатії, викликають низку ризиків. Вони у певному сенсі перенесли дипломатію у вимір реального часу, що робить спілкування надшвидким, але при цьому часто й менш точним. Окрім того, можливі витоки інформації, у тому

числі на сайти на кшталт Wikileaks, злам акаунтів та хейт-спіч через анонімність користувачів Інтернету. І хоча деякі дипломати сприймають зміни як можливість реформування власної професії, для інших – це представляє виклик встановленим конвенціям і може здаватися «небезпечним» для перевірених форм проведення міжнародних відносин або для їх власних інтересів [1].

Як було визначено раніше, появу ЦД слід розглядати не як відокремлену подію, а як частину загальної міграції урядів до онлайн світу. Розглядаючи її крізь призму електронного уряду, дипломати можуть перейняти досвід від інших гілок влади, які вже дигіталізувалися [3]. У різних країнах діють інституції, що опікуються питаннями ЦД: Управління eDiplomacy у США та Управління цифрової дипломатії у Великобританії; Ізраїль же узгодив свою агресивну традиційну дипломатію з одним з найактивніших підрозділів ЦД у світі, який впливав на хід переговорів між США та Іраном [1]. Зараз вони найчастіше впроваджують СМ в дипломатичний процес, не дотримуючись конкретної комунікаційної стратегії, однак, такі стратегії існують [4]. До них можна віднести наступні: інтерактивне та персоналізоване, прозоре спілкування, емоційний вплив, використання релевантної інформації, нетворкінг [5].

Головною відмінністю між публічною дипломатією та ЦД є те, що остання передбачає діалог. Однак, насправді взаємодія між МЗС та їхніми підписками в Інтернеті є рідкістю. Існує суттєвий розрив між комунікаційними цілями МЗС у процесі ЦД та їх фактичною реалізацією. Така відсутність діалогу є проблемною, що доводить приклад кримської кризи 2014 року. На її початку світова спільнота сподівалась, що США та Великобританія використовуватимуть СМ для пояснення своєї політики щодо російської агресії, однак сподівання не виправдалися [3]. Загальне невикористання діалогічного потенціалу СМ з боку МЗС дозволяє припустити, що МЗС поки не можуть відмовитися від традиційної моделі комунікації.

Щоб досягти максимальної ефективності діючи онлайн, МЗС звертаються до різних форм комунікації. Інтернет-повідомлення можуть мати вербальну, візуальну та змішану форму. Як слова, так і візуалізація важливі для передачі інформації, оскільки зображення можуть бути корисними для поширення повідомлення – візуальний

контент посилює вплив тексту на емоційну складову. А також вони використовують різні платформи для поширення цих повідомлень. Серед найпопулярніших – Facebook і Twitter. Хоча існуючі дослідження у сфері ЦД базувались на обох цих СМ одночасно, між ними існують суттєві відмінності.

По-перше, більшість публікацій у Facebook супроводжується мультимедіа, на відміну від лише невеликої частини подібних твітів. Тому МЗС використовують Twitter, де повідомлення обмежено 280 символами, для миттєвих коротких коментарів щодо подій у світі, які пізніше дублюються у Facebook у більш розгорнутому вигляді. Наприклад, одразу після звістки про смерть колишнього президента Південної Африки Нельсона Мандели більшість світових МЗС написали повідомлення в Твіттер зі співчуттями. Повідомлення ж у Facebook були оприлюднені лише через кілька годин і містили зображення з візитів Мандели до даних країн. По-друге, велика кількість МЗС використовують англійську мову у Twitter, переходячи до регіональних мов у Facebook. Тобто канали Twitter спрямовані здебільшого на міжнародну аудиторію, а профілі Facebook – на внутрішню, та займаються висвітленням зовнішньополітичних питань для вітчизняного населення [3].

Що стосується демографії, згідно зі статистичними даними, Facebook користується більшою популярністю серед представників старшого покоління (68% населення США у віці 18-65 років), у той час як молодь та набагато менша кількість дорослих (24% населення США у віці 18-65 років) надає перевагу Twitter [4]. З цього можна зробити висновок, що перша СМ має вплив здебільшого на громадян, які беруть безпосередню участь у політичному та економічному житті держав на даний момент, і тому може справити враження більш ефективної у сфері ЦД. Проте Twitter, який активно здобуває популярність серед представників різних вікових груп, також є ефективною платформою для виховання молодого покоління з активною громадянською позицією.

Таким чином, проаналізувавши досвід різних країн, можна дійти висновку, що, хоча ЦД приносить із собою і можливості, і проблеми, при правильному використанні вона є ефективним доповненням до традиційної дипломатії. ЦД допомагає країні просувати свої

зовнішньополітичні цілі, розширяти присутність у міжнародному цифровому полі та впливати на людей. Однак, існують суттєві відмінності в стратегіях ЦД, і саме ця різноманітність дозволяє припустити, що МЗС все ще намагаються знайти шляхи реалізації цієї форми дипломатії і не готові остаточно відмовитися від традиційної. Підтвердженням цьому є особливості використання наймасштабніших платформ SM Facebook і Twitter, а саме: більший обсяг активності в Twitter, використання мультимедіа у Facebook та відсутність зворотного зв'язку в акаунтах більшості МЗС. Отже в ЦД, яка є важливою складовою зовнішньополітичної діяльності держав, дані SM слід застосовувати з урахуванням визначеної специфіки задля отримання найкращого результату.

Список використаних джерел:

1. Adesina, O. S. Foreign policy in an era of digital diplomacy. *Cogent Social Sciences*. 2017. Vol. 3. № 1. P. 1-13. DOI: 10.1080/23311886.2017.1297175

2. Lewis, D. Digital diplomacy. *Gate Way House* : веб-сайт. URL: <http://www.gatewayhouse.in/digital-diplomacy-2/> (дата звернення 15.11.2019).

3. Manor, I., Segev, E., Kampf, R. Digital Diplomacy 2.0? A Cross-national Comparison of Public Engagement in Facebook and Twitter. *The Hague Journal of Diplomacy*. 2015. Vol. 10. №. 4. P. 331-362. DOI: 10.331.10.1163/1871191X-12341318.

4. Social Media Fact Sheet. *Pew research center* : веб-сайт. URL: <https://www.pewresearch.org/internet/fact-sheet/social-media> (дата звернення 15.11.2019).

5. Strauß, N., Kruike-meier, S., van der Meulen, H., Noort, G. Digital diplomacy in GCC countries: Strategic communication of Western embassies on Twitter. *Government Information Quarterly*. 2015. Vol. 32. №. 4. P. 369-379. DOI: 10.1016/j.giq.2015.08.001

Науковий керівник: Чернишова Лариса Олексіївна, доцент кафедри міжнародних відносин міжнародної інформації та безпеки Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна, кандидат економічних наук, доцент.

ЦИФРОВА ДИПЛОМАТІЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ ПРОТИДІЇ ТЕРОРИЗМУ

Новікова Людмила Вікторівна,
завідувач кафедри міжнародних відносин,
міжнародної інформації та безпеки,
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна,
кандидат юридичних наук, доцент,
l.novikova@karazin.ua

Початок XXI століття ознаменувався проявами системної кризи міжнародної безпеки щодо викликів і загроз, які були зумовлені розвитком глобального інформаційного суспільства і які призвели до переосмислення концептуальних і практичних засад міжнародного співробітництва у сфері інформаційної безпеки, з'ясування взаємовпливу глобального розвитку та міжнародної інформаційної безпеки [1, с. 51]. Динамічний розвиток інформаційно-комунікаційних технологій (далі – ІКТ) формує сучасне глобальне інформаційне суспільство, а також впливає на всі сфери життя, включаючи і міжнародну політику. При цьому істотно посилюється інтернет-вплив і розширюються можливості маніпулювання громадською думкою. Все більшу увагу привертають питання управління великими групами людей, в тому числі в політичних цілях, за допомогою інтернету.

Сьогодні реалізація кожної зовнішньополітичної мети підкріплюється інструментами цифрової дипломатії. Саме це поняття в перший раз було використано в зовнішньої політиці США. Цифрова дипломатія – один з напрямків публічної дипломатії, що припускає застосування соціальних мереж у зовнішньополітичній діяльності урядів. Цифрова дипломатія, або так звана «Публічна дипломатія 2.0», є новим напрямком публічної дипломатії, «що є способом комунікативного впливу на зарубіжну аудиторію за допомогою технологій Web 2.0 (соціальних мереж, блогів, розміщення відеофайлів та інше)» [2]. У сучасній світовій політиці цифрова дипломатія набуває все більшого значення у зв'язку зі зростанням

кількості користувачів всесвітньої мережі, перетворенням інтернет-простору в площадку для активних політичних дискусій.

Цифрова дипломатія є, в першу чергу, потужним технологічним інструментом. Є. Зінов'єва зазначає: «В основу зовнішньої політики і цифрової дипломатії Сполучених Штатів закладені ідейні основи, які ефективно втілюють бізнес-модель і інформаційну політику Google, Facebook, Twitter та інших компаній американської інтернет-індустрії...» [3].

Одним з негативних наслідків бурхливого розвитку інформаційно-комунікаційних технологій та інтернету є поява нових форм міжнародних конфліктів, включаючи інформаційні та мережеві війни. Використання інтернету в терористичних цілях є явищем, яке швидко поширюється і тому вимагає прийняття активних і скоординованих заходів у відповідь з боку держав. З кінця 1980-х років інтернет є надзвичайно динамічним засобом комунікації, що охоплює велику аудиторію по всьому світу. Розробка все більш складних технологій веде до формування мережі глобального масштабу і це дозволяє людям спілкуватися з майже безмежною аудиторією в умовах відносної анонімності. Інтернет-технології дозволяють людям легко здійснювати обмін інформацією та ідеями. Однак слід визнати, що ті ж самі технології, які сприяють такому спілкуванню, можуть бути використані в терористичних цілях. Сьогодні інтернет використовується для заохочення і підтримки терористичної діяльності як терористичними організаціями так і терористами-одинаками. До основних напрямів їх діяльності в інтернеті відносять: пропаганду (в тому числі вербування та підбурювання до здійснення терористичних актів); навчання, планування, виконання; фінансування тероризму, а також хакерські атаки. Однак, використання інтернету відкриває і нові можливості в боротьбі з тероризмом.

З метою протидії терористичної діяльності правоохоронні органи держав-членів ООН мають можливість використовувати інтернет як для збору розвідувальної інформації так і проведення заходів, спрямованих на запобігання і припинення терористичних актів, а також для збору доказів з метою кримінального переслідування за вчинення таких актів. Значний обсяг даних про функціонування, види

діяльності терористичних організацій вдається знайти з повідомлень на веб-сайтах, в чатах і інших інтернет-ресурсах. Правоохоронні, розвідувальні та інші органи розробляють все більш досконалі інструменти для активного запобігання, виявлення і стримування терористичної діяльності, пов'язаної з використанням інтернету. Онлайнкові обговорення дають можливість висловлювати протилежну точку зору або вести конструктивні дискусії, які здатні відвернути потенційних прихильників терористів. Контртерористичні матеріали можна доносити до цільової аудиторії через дискусійні інтернет-форуми, а також у вигляді зображень і відео. Крім того, з метою охоплення широкої, різноманітної в географічному плані аудиторії, важливі повідомлення, що містять інформаційно-просвітницькі матеріали для цілей контртерористичної пропаганди, можуть поширюватися через інтернет на багатьох мовах.

Невід'ємною складовою боротьби з тероризмом є повага прав людини і верховенство права. Питанням дотримання міжнародних норм в сфері прав людини необхідно приділяти належну увагу на всіх етапах реалізації ініціатив по боротьбі з тероризмом. Для цього потрібно допомогти державам розробити національне антитерористичне законодавство, що спрямоване на заохочення і захист основних прав людини і виконання принципу верховенства права. Держави в своїй діяльності зобов'язані вживати ефективних заходів з метою протидії руйнівним наслідкам тероризму для прав людини, зокрема прав на життя, свободу і фізичну недоторканність особи та територіальну цілісність і безпеку держави. Пов'язані з використанням інтернету ініціативи в сфері боротьби з тероризмом можуть впливати на здійснення ряду прав людини, а саме: право на свободу слова, свободу асоціації, недоторканність приватного життя і справедливий судовий розгляд [4]. Тому важлива роль відводиться роз'яснювальній роботі органів державної влади в сеті інтернет з цього питання.

Використання інтернету терористами - це транснаціональна проблема, для вирішення якої потрібні узгоджені заходи міжнародного характеру. Тероризм - загроза транснаціональна, і жоден уряд і жодна організація не може впоратися з нею самотужки. Тут необхідні узгоджені багатосторонні дії на глобальному,

регіональному та національному рівнях. При цьому ці дії повинні бути настільки ж гнучкими і багатоплановими, як і сама загроза. У зв'язку з цим 28 і 29 червня 2018 року Генеральний секретар Організації О'єднаних Націй скликав в Нью-Йорку першу в історії Конференцію високого рівня Організації Об'єднаних Націй за участю керівників контртерористичних відомств держав-членів, яка була присвячена темі «Зміцнення міжнародного співробітництва в цілях боротьби з тероризмом». На першому засіданні, присвяченому міжнародному співробітництву та обміну інформацією з метою боротьби з використанням інтернету в терористичних цілях, держави-члени наголосили на необхідності проведення профілактичної діяльності за участю місцевого населення і освіти молоді. Таки заходи є більш ефективними в протидії радикалізації, ніж видалення матеріалів в інтернеті. Також було підкреслено важливість партнерських зв'язків між державним і приватним сектором. Велике значення має забезпечення функціонування компаній - операторів соціальних мереж на різних мовах і надання ними інформації про компетентних національних органів в сфері протидії тероризму. На другому засіданні, присвяченому протидії екстремістської пропаганді і заохоченню терпимості в соціальних мережах, представником організації «Проект по боротьбі з екстремізмом» було наголошено на видалення інформації екстремістського змісту і припинення функціонування екстремістських мереж в інтернеті, створюючи тим самим можливість для поширення альтернативних ідей. В ході заключного засідання, присвяченого ролі приватного сектора в боротьбі з використанням інтернету в терористичних цілях, представники компаній «Фейсбук» і «Твіттер» розповіли про успіхи, досягнуті в справі видалення і блокування матеріалів екстремістського змісту в Інтернеті. Терористи часто використовують платформи, що знаходяться у віданні дрібних провайдерів, тому необхідно підтримувати невеликі технологічні компанії, у яких немає достатніх ресурсів для запобігання використанню інтернету в терористичних цілях [5].

Держави-члени в цілому погодилися з тим, що молодь виступає ключовим партнером у справі попередження насильницького екстремізму і тероризму, а представники організацій громадянського

суспільства ця думку підтримали. Ряд держав-членів підкреслили, що в контексті зусиль щодо попередження насильницького екстремізму та тероризму молодь потрібно розглядати не тільки як загрозу або потенційний фактор ризику, але і як рушійну силу, що має величезний вплив. Тому вони закликали всі зацікавлені сторони співпрацювати з молодими людьми, з тим щоб допомогти їм реалізувати свій потенціал, дати їм можливість в сфері освіти та працевлаштування і підвищити їх здатність протистояти цим загрозам.

Центральна роль в зв'язку з цим належить Організації Об'єднаних Націй, яка сприяє проведенню відповідних обговорень і обміну передовим досвідом між державами-членами, а також досягненню консенсусу щодо загальних підходів до питань боротьби з таким явищем як використання інтернету в терористичних цілях.

Список використаних джерел:

1. Макаренко Є.А. Міжнародне співробітництво у сфері міжнародної безпеки: регіональний аспект. *Актуальні проблеми міжнародних відносин*. Випуск 102 (Частина I). 2011. С.51–62.

2. Марчуков А. Н. «Публичная дипломатия 2.0» как инструмент внешнеполитической деятельности. *Вестник Волгоградского государственного университета*. 2014. № 4. С. 104

3. Зиновьева Е. Цифровая Дипломатия, международная безопасность и возможности для России. *Индекс безопасности «Глобальная безопасность в цифровую эпоху»*. 2013. №1 (104). С. 213–214.

4. Использование интернета в террористических целях. URL: https://www.unodc.org › Use_of_Internet_for_Terrorist_Purposes › (дата звернення: 20.11.2019)

5. Доклад Конференции высокого уровня Организации Объединенных Наций по борьбе с терроризмом. *Официальный сайт ООН* : веб-сайт. URL: <https://www.un.org/ru/counterterrorism/hlc/background-document.shtml> (дата звернення: 20.11.2019).

РОЛЬ ПУБЛІЧНОЇ ДИПЛОМАТІЇ У ФОРМУВАННІ ІМІДЖУ

СУЧАСНОЇ УКРАЇНИ

Прилуцька Дар'я Андріївна,
студентка 3-го курсу групи УК-31
факультету міжнародних економічних відносин
та туристичного бізнесу,
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна,
dariapril9@gmail.com

Україна була и залишається активним учасником міжнародних відносин, співпрацюючи з іншими державами в економічній, соціальній, науковій та інших сферах діяльності. Україна визначилася зі своїм зовнішньополітичним курсом, обравши прогресивну західну модель громадянського суспільства та ринкової економіки, і спрямовує зусилля на внутрішні реформації відповідно до європейських стандартів у процесі євроінтеґрації. Наша держава є членом багатьох міжнародних організацій, як регіональних (ГУАМ, ОЧЕС, ОБСЄ), так і універсальних (ООН, МВФ, ВООЗ). В останні роки були проведені реформи, спрямовані на боротьбу з корупцією, децентралізацію влади, відбулися перетворення в правоохоронних органах. Всі ці заходи були позитивно оцінені західними експертами. Проте, як і раніше, у міжнародному середовищі нашу країну схильні сприймати як аутсайдера, державу з нестабільною політичною та економічною ситуацією. У чому ж справа?

Значну роль в успіхах держави на міжнародній арені відіграє її імідж – уявлення про країну, що виникають на основі об'єктивних та суб'єктивних факторів (достовірні відомості, повідомлення у ЗМІ, стереотипи, власний досвід тощо). На сучасному етапі все більшого значення у формуванні іміджу держави набуває публічна дипломатія – порівняно нове явище, яке, однак, вже показало свою ефективність у багатьох державах світу. Як показує практика, в Україні бракує досвіду застосування інструментів публічної дипломатії, а також ефективних інститутів, які б формували позитивний імідж країни. Тому сьогодні особливої актуальності набуває пошук шляхів розв'язання цієї проблеми та створення сприятливого іміджу нашої держави.

Дослідженням ролі публічної дипломатії в міжнародній діяльності держави присвячені роботи таких вітчизняних та зарубіжних авторів, як: О. В. Швець, Г. А. Піскорська, Н. Б. Белоусова, О. А. Семченко, В. І. Терещук, І. М. Шнайдер та ін. Однак, на наш погляд, проблематика застосування інституту публічної дипломатії на сучасному етапі розкрита недостатньо повно.

Мета нашої роботи – з'ясувати роль публічної дипломатії та її застосування в українських реаліях. Об'єктом дослідження є механізми публічної дипломатії сучасної України.

Зазначимо, що не можна заперечувати важливості традиційної дипломатії у формуванні образу держави на міжнародній арені. Україна має дипломатичні представництва в багатьох країнах світу і безпосередньо всередині держави – Міністерство закордонних справ. Ці інститути відповідальні в тому числі й за підвищення статусу нашої держави, вигідне (але правдиве) освічення подій, що відбуваються в Україні, інформування світової спільноти щодо досягнень українського суспільства чи інститутів влади. Саме українські дипломати, як на Батьківщині, так і за кордоном, мають вагоме значення у справі поліпшення міжнародного іміджу України [1]. Проте варто звернути увагу на канали інформування суспільства щодо подій в Україні та їх ефективність. Згідно дослідження В. І. Терещука, «контент-аналіз 58 веб-сайтів дипломатичних представництв України показав, що ці сайти практично не виконують функцію формування зовнішньополітичного іміджу України. Основними причинами цього є те, що, по-перше, значна частка веб-сайтів українських посольств мають непривабливий дизайн та незручні у використанні, по-друге, більшість сайтів мають вкрай бідне інформаційне наповнення, що також зменшує їх ефективність як іміджевих PR-засобів. Крім того, практично не використовуються інтерактивні та мультимедійні можливості мережі Інтернет.. Тому нагальною є проблема якнайшвидшої модифікації цих сайтів або заміна їх більш сучасними» [2, с. 19]. Така ситуація заважає об'єктивному баченню української реальності та викликає ще більшу недовіру до нашої країни.

На нашу думку, саме публічна дипломатія має перспективи стати чинником покращення зовнішньополітичного іміджу України.

Українська дослідниця Г. А. Піскорська визначає такі складові публічної дипломатії:

а) діяльність ЗМІ;

б) туристичний потенціал та відповідні інфраструктури;

в) соціальні характеристики (якість життя, безпека, рівень людського розвитку тощо);

г) національні символи (всесвітньовідомі представники країни, історичні події та місця, зірки, бренди, ТМ тощо) [3].

У нашій роботі увага приділяється, головним чином, діяльності ЗМІ, туризму та національним символам України.

Важливим чинником підвищення престижу держави є представлення її високоякісних товарів та послуг на світовому ринку. Україна вже має свої бренди, які повинні представляти її на світовій арені. У галузі кондитерської промисловості це Roshen, серед алкогольних напоїв світове ім'я вже має Nemiroff, у ювелірній галузі перспективним є бренд Zarina, і цей список можна продовжувати [4]. На нашу думку, якісні українські товари та послуги також є інструментом публічної дипломатії і мають помітне значення для покращення іміджу країни в цілому. Також велику роль у формуванні та підтриманні іміджу України мають відомі українці, які здобули славу своєю діяльністю: футболіст Андрій Шевченко, співачка Руслана, письменник Сергій Жадан, режисер Сергій Лозниця та багато інших. Вони як публічні персони представляють свою країну на міжнародній арені та формують враження про Україну.

Однією з можливостей підвищити престиж України у світі стало проведення в нашій країні чемпіонату з футболу Євро-2012. залучення великої кількості волонтерів у роботі над підготовкою футбольних заходів, облаштування приймаючих міст засобами навігації англійською мовою для зручності переміщення іноземців, покращення інфраструктури зумовили успішне проведення чемпіонату та комфортне перебування закордонних гостей в Україні. Тоді ми продемонстрували іноземцям українську гостинність та високу організованість заходів, пов'язаних з проведенням чемпіонату. Україна отримала багато схвальних відгуків, адже змогла презентувати себе як країну, що знаходиться на шляху модернізації й активно підтримує розвиток міжнародного туризму. Проведення

Євро-2012 на високому рівні стало справжнім досягненням української публічної дипломатії.

Не менше сприятиме покращенню іміджу нашої держави й інший інструмент публічної дипломатії – міжнародний туризм. Україна має великий потенціал для його розвитку: гірськолижні курорти в Карпатах, водний туризм у басейнах Чорного та Азовського морів, архітектурні та садово-паркові пам'ятки, заповідники як об'єкти культурного туризму. Козацька спадщина також стає в нагоді для туристичної сфери. Так, національний заповідник «Хортиця» цілком може претендувати на роль головного осередку козацької культури. Перспективним у цьому контексті є також амбіційний проект голови держави В. Зеленського щодо перетворення України на «магніт для інвесторів». Так, команда Президента пропонує створити (або обрати) в кожній області туристичний об'єкт, який залучатиме іноземні інвестиції. Наприклад, в Умані планується створення центру «Другий Єрусалим», що становитиме інтерес не тільки для паломників, а й для пересічних туристів. За словами ініціаторів, проект має бути реалізований вже в найближчі п'ять років [5].

Крім того, будь-який українець, який виїжджає за межі України, повинен представляти нашу країну. Кожен громадянин є послом своєї держави, і про це не варто забувати, перебуваючи за кордоном. Наша поведінка серед представників іншої культури, реагування на різні ситуації, що можуть трапитися під час подорожі, формують враження про націю в цілому, тому ми несемо відповідальність за якнайкраще презентування українців у світовому просторі.

Отже, сьогодні, поруч із традиційною дипломатією, все більше зростає значення публічної дипломатії в забезпеченні позитивного іміджу держави. Для України це – шанс заявити про себе як про сильну європейську країну, яка йде шляхом реформ та соціально-економічних перетворень відповідно до обраного українцями євроінтеграційного напрямку зовнішньої політики держави.

Задля створення сприятливої картини сприйняття Української держави у міжнародному просторі вкрай необхідні спеціалісти у сфері реклами та PR. У сучасному світі неможливо уявити бренд чи торгову марку, які отримали світове ім'я без допомоги професіоналів

у сфері маркетингу. Особливу увагу варто приділяти висвітленню інформації про нашу країну в ЗМІ з метою забезпечення достовірного інформування про події та позитивні зрушення в суспільному житті. Необхідно сприяти розвитку міжнародного туризму та збільшенню туристичних потоків до України, а також брати активну участь у міжнародних культурних заходах, що дозволить збільшити інтерес до нашої країни. На нашу думку, лише комплексний підхід до застосування інструментів публічної дипломатії дозволить покращити імідж нашої держави та забезпечити Україні гідне місце на міжнародній арені.

Список використаних джерел:

1. Про МЗС. *Міністерство закордонних справ України* : веб-сайт. URL: <https://mfa.gov.ua/ua/about-ukraine/info/general-facts> (дата звернення: 21.11.2019).

2. Терещук В. І. Електронний паблік рілейшнз як засіб формування зовнішньополітичного іміджу держави : автореф. дис. канд. політ. наук : 23.00.04. Чернівці, 2008. 33 с.

3. Піскорська Г.А., Яковенко Н.Л. Імідж України в контексті російсько-українського конфлікту. *Міжнародні відносини. Серія: Політичні науки.* 2015. № 5. URL: http://journals.iir.kiev.ua/index.php/pol_n/article/viewFile/2517/2247 (дата звернення: 21.11.2019).

4. Алексеєв М. А. Імідж сучасної України: роль та чинники формування. *Інноваційні технології в будівництві. Секція політології і права* : зб. матеріалів Міжнародної науково-технічної конференції. Вінниця : ВНТУ, 2018. URL: <https://conferences.vntu.edu.ua/index.php/all-hum/all-hum-2018/paper/viewFile/4892/3986> (дата звернення: 21.11.2019).

5. «25 магнітів»: У Зеленського анонсували амбітну програму для залучення іноземних інвесторів. *Depo.ua* : веб-сайт. URL: <https://www.depo.ua/ukr/politics/25-magnitiv-u-zelenskogo-anonsuvali-ambitnu-programu-dlya-zaluchennya-inozemnikh-investoriv-201909231033192> (дата звернення: 21.11.2019).

Науковий керівник: Панасенко Ганна Сергіївна, доцент кафедри

туристичного бізнесу та країнознавства Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна, кандидат політичних наук.

ECONOMIC DIPLOMACY ON THE EXAMPLE OF NORTH STREAM – 2

Valeriy Ryznikov,

Associate Professor of the Department of International Relations,
International Information and Security,
V. N. Karazin Kharkiv National University, PhD. in Economics,
valeriy.reznikov@karazin.ua

Pavel Migunov,

2nd year student of the School of International Economic Relations
and Travel Business,
V. N. Karazin Kharkiv National University
migunovpavel1@gmail.com

Modern diplomacy is based on the issue of the national interests of international relations actors. Indeed, interaction between countries, based solely on their goals, cannot take place without control. By "control" we mean: instruments of influence of legislatures, international organizations, sanctions, etc. that help to influence the subjects of international relations.

One of the challenges for Europe today is to build a «Nord Stream - 2» (NS-2). This project involves different national interests, has many nuances, supporters and adversaries among the world players. «Nord Stream – 2» is a gas pipeline from the Russian Federation to Germany, which is laid at the bottom of the Baltic Sea and is currently 80% built. It covers the economic zones and territorial waters of five countries: Russia, Germany, Denmark, Finland and Sweden. The idea of creating a gas pipeline came about when it became clear that the current «Nord Stream» was beginning to fade.

North Stream's design capacity is 55 billion cubic meters of gas per year (two strands of 27.5 billion cubic meters). And already in 2018, this volume is fully realized - deliveries to Europe and last year reached 58.8 billion cubic meters., and in 2017 they amounted to 51.1 billion cubic

meters (download - 93%), in 2016 - 43.8 billion cubic meters (download - 80%), in 2015 - 39.1 billion cubic meters (loading - 71%) [1]. Therefore, «Nord Stream – 2 AG» has developed a new «Nord Stream - 2» project worth EUR 9.5 billion. Considering the project budget, the question arises as to the financing, investors and shareholders of that project.

The evolution of project implementation is as follows:

It was originally planned that 51% of the company would be acquired by Gazprom's Russian enterprise, while the other participants in the 10% stake would be the Anglo-Dutch company Shell, the Austrian company OMV, the German companies Wintershall and Uniper, as well as 9% of the French company Engie [2].

But in 2017, due to the objections of the Polish Antitrust Office, Gazprom bought all 100% of «Nord Stream 2 AG's» shares and the above companies remained in the role of investors.

Thus, it can be concluded that, with regard to the financing of the NS-2 project, Russia has decided to review its role in influencing the prospects of gas supply to the European Union and has a significant chance of strengthening its influence in the European region.

Analyzing the issue of the distribution of gas project countries among supporters and opponents of the «Nord Stream – 2» construction, they can be roughly classified into two levels of interaction: regional and global. The first level includes the countries whose territory is directly involved in the construction of the gas pipeline, adjacent and geographically related to the site of «NS-2». To the second, global level, can be conditionally attributed to the actors of international relations, whose national interests cover the issues of economic and political influence on the region, including the assessment of US influence on this issue.

The regional level includes the following countries: Germany, Finland, Sweden, Ukraine, Poland, Russia, Austria. All of them have their own views and evaluations of the activities of «Nord Stream – 2».

Let us analyze the role of each of these actors. Germany is a major player in this project, except that if «NS-2» is completed, it should receive cheaper gas and become the main transit fuel for European countries. Only by understanding the economic situation of Germany, it becomes clear that it acts as an "interested participant" of this project. Looking

objectively from the German side, it is a real chance for them to improve their country's energy policy. Secondly, Germany will be able to eliminate or minimize transit costs, minimize risks from modern transit countries, influence the regulation of gas prices in Europe and become a major influence on EU energy policy. In other words, if «NS-2» is implemented, Germany will move from the position of a net country, that is, a purely Russian gas importer, to the position of Russia's energy partner and the main transit of the gas era in Europe.

Austria, as Germany's main ally and partner, is claiming the role of a «gas hub» in the redistribution and transit of gas to the countries of the central part of the European Union.

Sweden has long delayed permission to build the project. Postponing the construction permit, it was argued that they wanted to hold a public hearing and take into account the views of the people. There are good reasons for this, Rasmussen recalled that the Danish government has not yet agreed to build a gas pipeline in the country's exclusive economic zone. According to him, Danish laws require that the government, when making decisions, «take into account geopolitical framework conditions». The Danish Ministry of Foreign Affairs is now exploring this aspect. [9]. Still, Sweden has agreed to build the «Nord Stream – 2». Thus, Sweden is a country that sympathizes with and becomes a supporter of the «Nord Stream – 2» implementation. It will receive a share of the profits, as part of Gazprom's construction capacity decided to be located in this country [4].

The German company "Europipe" will also receive 40% of the cost of the pipelines, as the supplier of the pipes is selected [2]. «Wasco Coatings Europe BV» of the Netherlands will receive more revenue from the pipe concreting contract. Finland is also interested financially in the introduction of the gas pipeline, as it will get jobs through the actual completion of concreting works in Kotka [6].

It should be noted that, based on the current EU legislation, the Gas Directive (Third Energy Package), which states that gas pipelines in the EU should be owned not by those producing and selling gas, but by independent companies [3]. This legislation prevents monopoly power and helps liberalize the gas market.

On May 29, 2019, at EU level, this rule was extended to offshore gas

pipelines coming from third countries to the European Union. With the adoption of this amendment, there is a change in the rules for the construction of «NS-2». In this case, Gazprom will have to sell or at least renew to another legal entity, at least the last, 12-mile «Nord Stream – 2» submarine section. Given these facts and interests, we can see how the European Union lobbies its own interests and does not give full control of the project to «North Stream 2 AG».

But there is another position in Germany regarding the «Nord Stream – 2», so the opposition Greens / Union-90 opposes the project. Julia Ferlinden, energy expert and member of the Greens, in her speech at the Bundestag debate on November 13, 2019, made it clear that instead of supporting another project related to fossil and climate-damaging energy, the government should more attention would be paid to renewable energy and energy efficiency. At the same time, the deputy chairman of the Greens parliamentary faction, Oliver Crishel, mentioned the foreign policy aspect of this issue: the continuation of gas transit through Ukraine.

The country that initiated the project Russia, needs to expand the market of blue gas, and most importantly - the diversification of transit to the mainstream - Europe. «Nord Stream – 2» will deliver directly to European countries, thus addressing the financial and political costs of transit countries. In addition, the pipeline will save on supplies, since transportation on this route is 20% lower than transit through Ukraine - \$ 2.1 per 1,000 cubic meters per 100 km instead of \$ 2.5 in the same volume. In this way, Gazprom will save about \$ 1 billion a year [7]. As Gazprom CEO Alexei Miller said: «This is a highly effective commercial project. Our new resource base - Yamal - and our main consumption center - the northwest of Europe - are connected by the «Nord Stream – 2», that is, a straight line. Thus, it is the shortest export route from the resource base to the consumer, unlike the route through Ukraine, which is almost one and a half times (2000 km) longer than the «Nord Stream – 2» [8]. Such arguments are cited by Russia, which seeks to assert the paradigm of thinking that «Nord Stream - 2» is a purely economic project and does not act as a political or geo-economic instrument of influence.

Ukraine is a major transit country through which the pipeline runs from Russia to Europe, but the prospects for Ukrainian transit are still dim. Again, Gazprom CEO Alexei Miller commented on the continuation of the

gas pipeline's operations: «The question arises, who and how compensates for these costs of Gazprom?» [8]. Prime Minister of Germany asserts that construction of «Nord Stream - 2» is possible only if gas transportation through Ukraine continues, and on August 18, 2018, President of Russia Vladimir Putin assured during the meeting with the Chancellor of Germany that gas transit through Ukraine will be preserved, but in small volumes at the level of 20-30 billion cubic meters [5, p.11].

One of the main arguments is that the financial costs required to support the operation of the gas pipeline through Ukraine exceed the profit from the operation of the system itself, which repels the idea of continuing cooperation on transit through Ukraine. According to Russian experts, everything is clear – «Nord Stream – 2» will help economically support the countries of the European Union and make direct deliveries almost from the source of gas production, without threatening the environment, to the importing country.

First of all, if «Nord Stream – 2» is fully operational, it will change the rules of the game in the international arena. «The Nord Stream 2 construction is a purely Kremlin geopolitical project that has nothing to do with economic and private interests, but merely seeks to undermine the unity of Europe and ultimately destroy it. It has always been an ideology of the Kremlin's energy policy», - noted former Ukrainian leader Petro Poroshenko [10]. Instead, the current government of Ukraine is continuing its policy of counteracting the implementation of «Nord Stream-2». President Volodymyr Zelensky and Prime Minister Alexei Goncharuk discussed with German Foreign Minister Gaiko Maas during his working visit to Ukraine the implementation of the EU gas directive by Germany. Goncharuk: «We are getting alarmed about the possible exclusion of «Nord Stream-2» from the EU Consensus Directive by a German independent regulator. I consider such a development inadmissible» [11]. If we analyze, then the other side of the coin is of such economic feasibility that it is not feasible to keep the unprofitable transit through Ukraine from Russia to Europe, provided that the activity of «Nord Stream – 2». Then Russia will have a great influence on the European Union and will be able to get a powerful tool for lobbying its interests in the European Parliament. First of all, Angela Merkel stresses that this is primarily an economic project, not a political one. «We have

different views on «Nord Stream-2». We consider this project economical. We are in favor of diversifying supplies. The project is not a threat to diversification», - says German Chancellor Angela Merkel. [12]

Moving to the global level of relationships, we can refer to the United States as a major geopolitical actor and economic partner in the European region.

This is where the US game comes into play. Indeed, they cannot allow Russia's influence in Europe to spread, thereby abandoning the market for its liquefied gas. «But we have something better - large LNG (liquefied natural gas) reserves. I think this is a realistic solution», - said D. Trump, answering journalists' questions after talks with Polish President Andrzej Duda [13]. This is a logical plan of action, they do not want to lose this economically advantageous region for them, which in this case could become part of the Eurasian project. «Companies operating in the Russian pipeline sector between Russia and other countries may be subject to sanctions under CAATSA», - said Heather Nauert, State Department press officer, when asked if the «Nord Stream – 2» fall under Washington's restrictions [14]. The diplomat stressed that the US is not going to comment on its plans to impose restrictions. Invariably, sanctions against companies involved in the construction of this project may delay this process, but how long it will take is only to be guessed.

Going to the conclusions of the study, we can distinguish the following:

1. The main participating countries, Russia and Germany, insist that the construction of the «Nord Stream – 2» is a purely economic project that will supply gas in the shortest and fastest way.

2. From the point of view of energy security, one should not forget about the prospect of Russia's influence on the economy of Europe, to which the European Parliament reacted regarding the prevention of the monopoly of the Russian company Gazprom in the European energy market. Germany has agreed to make adjustments to the Third Energy Package, which obliges Gazprom to sell part of the pipeline to prevent monopolization in the downstream market.

3. For its part, the Ukrainian side states that this project is not purely economic, but rather geopolitical. Russia allegedly bypasses Ukraine and intends to boycott the transit route through its territory in the future, in

which case Ukraine will lose \$ 3 billion. US annually.

4. The US understands that if it does not intervene, it will gradually lose its liquefied natural gas market to Europe, which will add Russia's foreign policy and geo-economic advantages to influence the European region.

References:

1. Как устроен «Северный поток – 2»? «ТАСС» : веб-сайт. URL: <https://tass.ru/ekonomika/6060715> (дата звернення: 21.11.2019).

2. Акционер и инвесторы. «Nord Stream 2 AG» : веб-сайт. URL <https://www.nord-stream2.com/ru/kompaniia/aktsioner-i-investory/> (дата звернення: 21.11.2019).

3. Директива (ЄС) № 72/2009 про внутрішній ринок електроенергії. *EUR-Lex* : веб-сайт. URL: https://eur-lex.europa.eu/legalcontent/DE/TXT/PDF/?uri=uriserv:OJ.L_.2009.211.01.0055.01 (дата звернення: 21.11.2019).

4. Швеція решила не мшати строительству «Северного потока-2». *Інформаційний портал «Спутнік»* : веб-сайт. URL: <https://ee.sputniknews.ru/economy/20170131/4666156/shvecija-reshila-nemeshat-stroitelstvo-severnoy-potok2.html> (дата звернення: 21.11.2019)

5. Резніков В. В., Супрунець С. С. «Північний потік 2»: перспективи будівництва та наслідки для України. *Сучасні проблеми та механізми регулювання міжнародних економічних відносин* : збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції. Київ: «Київський економічний науковий центр», 2018. С. 10-14.

6. ОМК начала отгрузки труб большого диаметра для «Северного потока – 2» *Інформаційний портал «PortNews»* : веб-сайт. URL: <http://portnews.ru/news/226776/> (дата звернення: 21.11.2019)

7. Газопровод «Северный поток». Газопровод, напрямую соединивший Россию и Европу. «Газпром» : веб-сайт. URL: <https://www.gazprom.ru/projects/nord-stream/> (дата звернення: 21.11.2019).

8. Северный поток – 2: аргумент Миллера. *Журнал «Forbes»* : веб-сайт. URL: <https://www.forbes.ru/kompanii/resursy/322851->

severnyi-potok-2argumenty-millera (дата звернення: 01.12.2019).

9. Премьер Дании о «Северном потоке – 2»: Украинский вопрос имеет решающее значение. *Журнал «Гордон»* : веб-сайт. URL: <https://gordonua.com/news/money/premer-danii-o-severnom-potoke-2-ukrainskiy-vopros-imeet-reshayushchee-znachenie-241281.html> (дата звернення: 21.11.2019).

10. Nord Stream 2 füttert das Monster. *Електронний журнал «Frankfurter Allgemeine»* : веб-сайт. URL: <https://www.faz.net/aktuell/politik/ausland/petro-poroschenko-nord-stream-2-fuettert-das-monster-15595394.html> (дата звернення: 21.11.2019).

11. Северный поток-2: Зеленский и Гончарук напомнили главе МИД Германии о директиве ЕС. *Українська правда* : веб-сайт. URL: <https://www.pravda.com.ua/rus/news/2019/11/19/723245/> (дата звернення: 21.11.2019).

12. Загнали в трубу. Кто в Европе поддерживает «Северный поток-2», а кто против. *Аргументы і факти* : веб-сайт. URL: https://aif.ru/money/economy/zagnali_v_trubu_kto_v_evrope_podderzhivaet_severnyy_potok-2_a_kto_protiv (дата звернення: 21.11.2019).

13. Трамп назвал альтернативу «Северному потоку-2». *Інформаційне агентство «УНІАН»* : веб-сайт. URL: [https://www.unian.net/economics/energetics/10584312-tramp-nazval-alternativu-severnomu-potoku-2.html](https://www.unian.net/economics/energetics/10584312-trump-nazval-alternativu-severnomu-potoku-2.html) (дата звернення: 21.11.2019).

14. Припинення використання української системи газопроводів позбавляє Україну не лише прибутку. *Телеканал «П'ятий»* : веб-сайт. URL: <https://www.5.ua/ru/ekonomyka/prekrashchenye-yspolzovaniya-ukraynskoi-systemi-hazoprovodov-lyshaet-ukraynu-ne-tolko-prybily-eksperti-199527.html> (дата звернення: 21.11.2019).

ПЕРЕВАГИ ВІДКРИТТЯ ФІЛІЙ НА РИНКУ ЄС

Ремесник Тетяна Сергіївна,
студентка 3-го курсу групи МО-24
економіко-гуманітарного факультету,

Можливість відкривати свої підрозділи закордоном надано підприємствам ГКУ. Так, згідно зі ст. 68 ГКУ підприємство, що здійснює зовнішньоекономічну діяльність, може відкривати за межами України свої представництва, філії та виробничі підрозділи, утримання яких здійснюється за кошти підприємств.

При створенні свого закордонної філії особливого значення для головної компанії має вибір держави, в якій воно буде вести свою діяльність. Перш ніж прийняти рішення про організацію зарубіжного відділення в будь-якій країні, міжнародна компанія вивчає умови прийому в тій чи іншій країні за чотирма критеріями: ринковому, економічному, специфіки місцевих умов і конкурентоспроможності [1].

Розглядаючи ринковий аспект, необхідно проаналізувати такі показники, як: обсяг ринку, тривалість життєвого циклу цікавлять іноземного інвестора товарів і послуг, можливість розширення збутової мережі, включаючи використання каналів збуту відомих фірм, які займають міцні позиції на досліджуваному ринку. Необхідно проаналізувати темпи зростання попиту на передбачувані до серійного випуску виробу або послуги.

В економічній аспект входять такі чинники, як скорочення витрат виробництва і збуту в результаті зростання підприємницької діяльності в міжнародному масштабі.

Місцеві умови підприємницької діяльності в приймаючій країні представлені в основному звичаями приймаючої країни. Це відноситься до законодавства, включаючи митний тариф, імпорتنі та експортні квоти, місцеві норми і стандарти, процедури, пов'язані з імпортом товарів і послуг, проводить аналіз специфіки потреб покупців, зважає всі «за» і «проти» організації виробництва в приймаючій країні в порівнянні з експортом в цю країну [2, с. 141–144].

Конкурентоспроможність товарів і послуг філії можна визначити за допомогою відомостей про основних конкурентів, про розподіл секторів ринку між основними конкурентами, їх сильних і слабких

сторін, а також передбачуваних темпів зростання попиту на продукцію і послуги.

Продукція може бути конкурентоспроможною, якщо вона має унікальні властивості або якщо продукція є традиційною, але її якість перевищує якість продукції конкурентів, а також конкурентний рівень підтримується низькими цінами внаслідок низьких витрат.

Після підписання АА / DCFTA українські підприємці активно зацікавилися можливостями виходу на ринок ЄС. Але освоєння нового ринку – це завжди складний і трудомісткий процес, який також є невід’ємною частиною розвитку компанії. Зона вільної торгівлі включає не тільки скасування митних платежів та усунення технічних бар’єрів, а й взаємний доступ до ринків послуг, можливість відкриття філій, створення спільних проектів та багато іншого.

Українські компанії зможуть надавати послуги громадянам ЄС, вони матимуть право направляти своїх фахівців до ЄС терміном від 6 місяців до 3 років. Перелік професій та вимог до працівників визначено в Угоді.

Українці зможуть відкривати філії в країнах ЄС, українські інвестиції в ЄС отримають додатковий захист. Місцеві чиновники не будуть перешкоджати діяльності українських філій чи дочірніх підприємств [3].

Наші філії також захищені від змін у національному законодавстві кожної країни ЄС та користуватимуться усіма правами місцевих юридичних осіб [4, с. 90–98].

Отже, спочатку для створення відокремленого підрозділу за межами України засновники або уповноважений орган українського підприємства мають прийняти відповідне рішення про це .

Створення філій за кордоном є чудовою перспективою для українського ринку праці, адже замість «зливу розуму» у нас буде збільшення кількості робочих місць в офісах українських компаній в ЄС. Це означає, що людина працює в Європі, але в той же час представляє інтереси українського бізнесу.

Список використаних джерел:

1. Положення про філію резидента за кордоном. Бухгалтерія.ua. : веб-сайт. URL: <https://bukh->

ua.com.ua/uk/doc/53161/polozhenie-o-filiale-rezidenta-za-rubezhom (дата звернення: 17.11.2019).

2. Приварникова І. Ю., Грибачова Г. Г. Управління виходом українських підприємств на міжнародні ринки сфери послуг. *Економічний вісник Запорізької державної інженерної академії*. 2016. Вип. 5–1 (05). С. 141–144.

3. Холод І., Сизоненко Ю. Вихід на ринок ЄС після підписання угоди про асоціацію: топ-5 перспектив та викликів для українських експортерів. *Averlex* : веб-сайт. URL: <http://averlex.com.ua/ua/111/ygoda-pro-asociaciu-top-5-perspektiv-ta-liklikiv> (дата звернення: 17.11.2019).

4. Яренко А. В. Обґрунтування методів оцінки привабливості зовнішніх ринків у міжнародному маркетингу. *Вісник КНУТД*. 2015. № 2 (85). С. 90–98.

Науковий керівник: Беззубко Борис Ігорович, доцент кафедри менеджменту Донбаської національної академії будівництва і архітектури, кандидат наук з державного управління.

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗПЕКИ ДІТЕЙ В ЕПОХУ ІНФОРМАЦІЙНО КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Сироїд Тетяна Леонідівна,

завідувач кафедри міжнародного і європейського права,
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна,
доктор юридичних наук, професор,
syroid02@gmail.com

Конвенція про права дитини (прийнята резолюцією 44/25 Генеральної Асамблеї ООН від 20 листопада 1989 р.) в аспекті гарантії права вільно висловлювати свої думки акцентує увагу на тому, що «це право включає свободу шукати, одержувати і передавати інформацію та ідеї будь-якого роду, незалежно від кордонів, в усній, письмовій чи друкованій формі, у формі творів мистецтва чи за допомогою інших засобів на вибір дитини» (ч. 1, ст.13) [1]. Рік прийняття Конвенції

ознаменований появою на світ Інтернету та винайденням всесвітньої комп'ютерної мережі «Всесвітня павутина», що забезпечила новий спосіб поширення інформації в онлайн-овому режимі. Інформаційно-комунікаційні технології (далі – ІКТ) мають глибокий вплив на весь світ. Вони допомагають долати відстані, створюють нові засоби спілкування, навчання, практичної діяльності та надання послуг. Дітям і молоді ІКТ надають величезні можливості, забезпечуючи їм нові засоби, що дозволяють брати участь у творчих процесах навчання, соціальному спілкуванні і розвагах. Діти визнають величезні можливості розміщеної в мережі інформації і все більше дітей раннього віку в усіх регіонах починають користуватися ІКТ.

Діти все більше часу проводять в Інтернеті, самостійно або без контролю і нагляду з боку дорослих. Хоча вони тим самим підвищують свою цифрову грамотність, одночасно вони і піддають себе небезпекам. Адже одночасно з унікальними можливостями, які відкривають ІКТ, існують і пов'язані з ними ризики, які роблять дітей вразливими щодо отримання шкідливої інформації, залякування, жорстокого поводження й експлуатації. Шкідливі матеріали та інформація, в тому числі насильницького, відкрито сексуального і ненависницького характеру, стають більш доступними і можуть швидше поширюватися, потенційно досягаючи мільйонів користувачів, зберігаючись у кібернетичному просторі навечно. Насильство, жорстоке поводження й експлуатація можуть мати місце в приміщеннях, які знаходяться поза сферою контролю дорослих, у тому числі в тих випадках, коли діти виходять у мережу з мобільних пристроїв або з Інтернет-кафе, причому виявити ці зловживання і застосувати відповідні заходи реагування часом нелегко, в тому числі сім'ям і вихователям, вчителям та іншим особам.

Зважаючи на існуючу проблематику, міжнародна спільнота докладає зусилля щодо розробки правової основи протидії протиправним, злочинним діям стосовно дітей з використанням ІКТ. Так, у прийнятій під егідою ООН Декларації та Плані дій «Світ, сприятливий для дітей» поставлено за мету захист дітей від будь-яких актів насильства, зловживання, експлуатації та дискримінації, а також від усіх форм тероризму і захоплення заручників (ст. 6) [2]. Дохінською декларацією передбачено застосування конкретних

заходів, направлених на створення захищеного і стійкого кіберсередовища, попередження і припинення злочинної діяльності, що скоюється за допомогою Інтернету, приділяючи особливу увагу ... торгівлі людьми та захисту дітей від експлуатації та наруги через Інтернет, зміцнювати співробітництво між правоохоронними органами з метою виявлення і захисту жертв, зокрема, за допомогою видалення з Інтернету дитячої порнографії, особливо зображень сексуальної наруги над дітьми тощо (ст. 9, п. b) [3].

На регіональному рівні Конвенцією Ради Європи про кіберзлочинність передбачено кримінальну відповідальність за злочини з використанням комп'ютерних систем, включаючи дитячу порнографію, вона забезпечує правоохоронні органи ефективним засобом для розслідування кіберзлочинів і збереження доказів у електронній формі і створює основу для міжнародного співробітництва між поліцейськими і судовими органами у справах, пов'язаних з комп'ютерами і стосуються злочинів проти дітей [4].

Конвенція Ради Європи про захист дітей від сексуальної експлуатації та сексуального насильства (Лансаротська конвенція) 2007 р. (чинна з 2010 р.) стала першим регіональним договором, спрямованим на вирішення питання захисту дітей від сексуального насильства в умовах викликів, пов'язаних з технічними досягненнями, і на визначення в якості злочину спокушання дітей у сексуальних цілях з використанням ІКТ, відомого як «грумінг». Конвенція охоплює сексуальне розбещення дитини в сім'ї або «колі довіри», а також дії, вчинені з комерційною метою та з метою отримання прибутку. Вона встановлює, що держави в Європі та поза її межами, мають прийняти конкретне законодавство, спрямоване на криміналізацію такої поведінки, і вжити заходів з акцентом на захищенні передусім найкращих інтересів дітей, щоб запобігти сексуальному насильству, а також захистити дітей-жертв і притягти винних до відповідальності. Конвенція передбачає, що: діти мають знати про ризики, пов'язані з сексуальною експлуатацією та сексуальним розбещенням, і мати можливість захистити себе; осіб, які працюють у тісному контакті з дітьми, потрібно перевіряти та навчати; програми або заходи втручання для злочинців (засуджених або потенційних) слід регулярно контролювати; потрібно заохочувати

інформування про підозру в сексуальній експлуатації або сексуальному розбещенні; потрібно створити служби телефонної допомоги або допомоги в мережі Інтернет; потрібно створити програми підтримки жертв та їхніх сімей тощо [5].

Означена тематика є центром уваги спеціалізованих інституцій та спеціально уповноважених осіб у галузі прав людини, зокрема: Управління Верховного комісара ООН з прав людини; спеціальних представників Генерального секретаря ООН – Спеціального представника Генерального секретаря з питання про насильство щодо дітей, Спеціального доповідача з питання про торгівлю дітьми, дитячої проституції і дитячої порнографії, Спеціального доповідача з питання про заохочення і захист права на свободу думок і їх вільне вираження, які у своїх доповідях акцентують увагу на необхідності захисту дітей в Інтернет-середовищі, необхідності розробки національних програм у цій сфері, створенні належних інституцій, проведенні просвітницьких заходів тощо.

Список використаних джерел:

1. Конвенция о правах ребенка, принята резолюцией 44/25 Генеральной Ассамблеи от 20 ноября 1989 года: международный документ. *ООН* : веб-сайт. URL: https://www.un.org/ru/documents/decl_conv/conventions/childcon.shtml (дата звернення: 18.11.2019).

2. Декларация и План действий «Мир, пригодный для жизни детей», приняты резолюцией S-27/2 специальной сессии Генеральной Ассамблеи ООН 10 мая 2002 года: международный документ. *ООН* : веб-сайт. URL: https://www.un.org/ru/documents/decl_conv/declarations/worldchild.shtml (дата звернення: 18.11.2019).

3. Дохинская декларация о включении вопросов предупреждения преступности и уголовного правосудия в более широкую повестку дня Организации Объединенных Наций в целях решения социальных и экономических проблем и содействия обеспечению верховенства права на национальном и международном уровнях, а также участию общественности : международный документ. *UNODC* : веб-сайт. URL: https://www.unodc.org/documents/congress/Declaration/V1504153_Russian.pdf (дата звернення: 18.11.2019).

4. Convention on Cybercrime: international document, 23.XI.2001. URL: https://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2014_2019/documents/libe/dv/7_conv_budapest_/7_conv_budapest_en.pdf (дата звернення: 16.11.2019).

5. Конвенция Совета Европы о защите детей от сексуальной эксплуатации и сексуального насилия (Лансаротская конвенция): международный документ. URL: https://www.coe.int/t/dg3/children/1in5/Source/Assembly/Handbook_rus.pdf (дата звернення: 18.11.2019).

ІНСТРУМЕНТИ КУЛЬТУРНОЇ ДИПЛОМАТІЇ ЯК ЗАСІБ М'ЯКОЇ СИЛИ У МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИНАХ (НА ПРИКЛАДІ КІНОФЕСТИВАЛЕЙ УКРАЇНИ)

Солових Віталій Павлович,

професор кафедри міжнародних відносин,
міжнародної інформації та безпеки,
Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна,
доктор наук з державного управління, професор,
solovikhvp@gmail.com

Солових Євгенія Миколаївна,

доцент кафедри міжнародних відносин,
міжнародної інформації та безпеки,
Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна,
кандидат політичних наук,
j.m.solovikh@karazin.ua

Сьогодні ми всі живемо у час значних трансформацій та динамічних змін як усередині самої держави, так і за її межами. Ті виклики, які поставило нам сучасне інформаційне суспільство, сприяють нівелюванню кордонів між зовнішньої та внутрішньою політикою держав. І значну роль у цьому відіграє саме дипломатія як важлива складова зовнішньої політики будь-якої держави світу. Всесвітньо відомому Генрі Киссінджеру належать такі слова: «Будь-яка дипломатія є продовження війни іншими засобами». На сьогодні провідне місце серед різних видів дипломатії, яких доречі, чимало (цифрова, військова, човникова, економічна, гуманітарна тощо) належить саме культурній дипломатії. Адже у нас час, коли між державами виникають різноманітні конфлікти та набувають поширення різні форми інформаційних війн, роль культури як елемента «м'якої сили» неможливо переоцінити.

Метою дослідження є проведення аналізу щодо участі країн світу у міжнародних кінофестивалях України як інструменту культурної дипломатії.

Скільки в Україні проходить кінофестивалей? Щоб відповісти на це запитання, ми проаналізували сайт Міністерства культури України,

проте, такої інформації не знайшли, тому ми розглянули зміст двох сайтів – «Кінофестивалі - Кіно в Україні» та «Каталог кінофестивалів з усього світу». Аналіз змісту цих сайтів свідчить, що в Україні на сьогодні заявлено 21 фестиваль. Вато зазначити, що на останньому сайті [3] загальна кількість кінофестивалей нараховує більш ніж 1500, що представляють різні держави світу. Що стосуються кінофестивалей України, то з 21 –го статус міжнародного мають 19. Згідно нашого дослідження, зальна кількість фестивалей, які діяли та діють в Україні, складає 29, аналіз яких надано у таблиці.

Таблиця 1

Кінофестивалі України (станом на 2019 рік)

№ з/п	Назва	Місто	Рік початку; тривалість	Країни-учасники
1.	Міжнародний фестиваль документального кіно про права людини DOCUDAYS UA	м. Київ	2003 р.; 16 років	Лише у 2019 р. було показано 76 фільмів з 38 країн світу: Франція, Нідерланди, Україна, Польща, Грузія; а також були різні спільні проекти, наприклад, України з Латвією тощо
2.	Київський міжнародний фестиваль короткометражних фільмів, або KISFF	м. Київ	2002 р.; 8 років	«Від Зімбабве до Ісландії, від Тайваню до Чілі» - усі континенти представлені у нашій програмі»
3.	Київський міжнародний кінофестиваль «Молодість»	м. Київ	1970 р.; 49 років	Започаткований для перегляду студентських фільмів Київського державного інституту театрального мистецтва. З 1980 р. українці знайомилися з роботами режисерів-дебютантів з Болгарії, Грузії, Вірменії та Росії, часи перебудови стали епохою кінематографістів із країн

				Балтії, Казахстану, Азербайджану та Німеччини.
4.	«Wiz-Art» Міжнародний фестиваль короткометражних фільмів	м. Львів	2008 р.; 12 років	Перегляд у Львівських кінотеатрах найцікавіших короткометражних фільмів з країн Скандинавії, Нідерландів, Іспанії, Франції, країн Азії, Великої Британії, США, Німеччини та інших країн.
5.	«Дитячко» Міжнародний дитячий телевізійний фестиваль	м. Харків	2009 р.; 11 років	Участь беруть студійці з усіх регіонів України. Оцінює їх роботи Міжнародне журі з представників із Фінляндії, Німеччини, Білорусі, Сербії, Латвії та України. У 2019 р. оргкомітет отримав 1500 робіт з 98 країн світу.
6.	Міжнародний кінофестиваль "БРУКІВКА"	м. Кам'янець-Подільський	2017 р.; 3 роки	З 2018-2019 рік на фестиваль було надіслано понад 4000 робіт з 122 країн світу. Серед журі – відомі кінокритики, режисери та продюсери з України та США.
7.	«Best Sci Fi» Міжнародний фестиваль-кіноогляд фільмів в жанрах «фантастика» і «фентезі»	Київ, Львів, Одеса, Харків, Дніпро, та інші міста України	2017 р.; 4 роки	США, Великобританія, Ізраїль, Сербія, Італія, Індія, Франція, Польща, Латвія, Білорусь, Вірменія, Казахстан, Росія, ЮАР, Ефіопія, Канада, Мексика та ін.; Члени відбіркові комісії – з України, США, Великобританії.
8.	Київський міжнародний фестиваль реклами	м. Київ; м. Одеса	2000 р.; 20 років	Лише у 2018 р. 85 членів-журі із 27 країн світу оцінили 655 конкурсних робіт 120 агентств – учасників з 10 країн світу.
9.	«New Vision» Міжнародний фестиваль короткометражного кіно	м. Київ	2009 р.; 9 років	Брали участь такі країни, як Польща, Німеччина; Австрія; Іспанія; спільні роботи представляли Бельгія та Франція.

10.	Одеський міжнародний кінофестиваль	м. Одеса	2009 р.; 10 років	Журі - представники з різних країн, зокрема, Бельгії, США, Чехії, Ірландії, Грузії, Польщі, Ірану, України, Польщі, Італії, Франції, Швеції.
11.	«КиТЫ» Молодіжний кино-проект	м. Маріуполь	2011 р.; 9 років	Лише у 2017 р. на фестивалі прийшло 420 заявок з країн світу, зокрема, з України, Білорусі, Казахстану, Киргизстану, Естонії, Бельгії, Греції, Ірану.
12.	«Kids Movie Fest» Міжнародний фестиваль фільмів, створений дітьми	м. Київ	2018 р. 3 роки	Лише у 2019 р. надійшло близько 200 робіт з понад 60 країн світу, зокрема 49 фільмів зі США.
13.	Міжнародний фестиваль актуальної анімації та медіа-мистецтва «LINOLEUM»		Заснований у 2006 р. у м. Москва; у 2014 р. переїхав до м. Києва	Учасники з 250 країн світу, зокрема, Франції, Японії, Великобританії, США, Аргентини, Бельгії та ін.
14.	«Кинокімерія» фестиваль непрофесійного кіно	м. Херсон	2006 р.; 14 років	Лише у 2019 р. серед переможців та номінантів були представники з Росії, Данії, Казахстану, Іспанії, Вірменії, Болгарії.
15.	Міжнародний фестиваль православно-го кіно «Покров»	м. Київ	2003 р.; 17 років	До 10-річчя фестивалю було показано більш ніж сорок конкурсних робіт кращих режисерів України, Росії і Білорусі. Лише у 2019 р. участь беруть 68 фільмів з України, Білорусі, Грузії, Македонії, Вірменії, Азербайджана, Литви, Канади, Польщі, Сербії та Росії.
16.	«Громадський проєктор»	м. Микол	2013 р.; 6 років	Росія, Білорусь, США та інші.

	Український фестиваль короткометражного кіно	аїв		
17.	«МОЛОДИЯ» Фестиваль соціальної відео-реклами	м. Київ	2010 р. 9 років	Участь беруть лише українські кінематографісти.
18.	«Корона Карпат»	м. Трускавець	з 2009 р.; 10 років	Фільми спільного виробництва Україна, Польща, Македонія; Україна, Франція, Ісландія; а також Литви, Білорусі, Росії, Болгарії, Сербії, Румунії, США, Швеції.
19.	«Food Film Fest» Фестиваль короткометражних фільмів про їжу	м. Київ	2014 р., 5 років	Покази фестивалю відбувались у таких країнах як: Казахстан (Алмати), Білорусь (Мінськ), Турція (Стамбул), Німеччина (Берлін).
20.	Кінофестиваль «Відкрита Ніч»	м. Київ, Андріївський узвіз	1997 р.; 22 роки	В он-лайн трансляціях, крім 30 українських міст, беруть участь країни Європи та Канади. У складі журі були відомі митці з Польщі та США.
21.	«Міжнародний Вінницький» фестиваль комедійного і пародійного кіно	м. Вінниця	з 2006 р.; 13 років	Брали участь представники з 45 країн світу, до складу журі входять фахівці у сфері кіно зі США, Німеччини, Ізраїлю, Росії, Білорусі тощо.

22.	«Ірпінський кінофестиваль» - міжнародний некомерційний фестиваль альтернативного (паралельного) кінематографу»	м. Ірпін	з 2003 р.; 16 років	Свої роботи надіслали сотні кінематографістів з усього світу; Взяли участь більш ніж 1300 фільмів з 84 країн світу: Азербайджан, Білорусь, Естонія, Росія, Чехія, Італія, Угорщина, Франція, Німеччина, Лаос, Малайзія, Великобританія, Норвегія; а також спільні фільми, наприклад, Armenii з Францією.
23.	«Міжнародний фестиваль кіно та урбаністики 86»	м. Славутич	з 2014 р. 5 р.	У конкурсі брали участь 12 фільмів — 5 українських і 7 зарубіжних, створених авторами з країн, які брали участь у будівництві Славутича (Литва, Латвія, СРСР, Естонія, Грузія, Азербайджан, Вірменія, Україна та Росія.)
24.	Перший Північний український кінофестиваль Фестиваль є некомерційною ініціативою Українського інституту в Швеції у співпраці з Ukraine Research Group та за інформаційної підтримки Посольства України у Швеції	м. Стокгольм	Відкрився 20 квітня 2015 р. у Стокгольмі .	Кіномани зі Швеції та інших скандинавських країн отримали можливість побачити новітнє українське кіно та підтримати українців.
25.	Міжнародний	м. Київ	2000 р.;	У фестивалі брали участь 16

	й студентський кінофестиваль "Пролог"		18 років	вітчизняних та 8 зарубіжних кіношкіл - з Білорусії, Болгарії, Вірменії, Грузії, Росії, Франції тощо.
26.	Кінофестиваль «Світло»	м. Київ	2013 р.; 7 років	У семи номінаціях кінофестивалю представлені роботи режисерів з України, Іспанії, Росії, Білорусі, Швейцарії, Угорщини, Швеції.
27.	Міжнародний правозахисний кінофестиваль «Ступени» (при підтримці Міністерства культури України та представництва ООН в Україні)	м. Харків	2007 р.;; 6 років	На першому міжнародному кінофестивалі у 2007 р. було продемонстровано 70 робіт з 20 країн світу; на другому - понад 100 робіт з більше як 30 країн світу; на третьому - було показано 179 кращих робіт з 43 країн світу. Всього на кінофестивалі було представлено більш ніж 300 фільмів з 60 країн світу.
28.	Перший Міжнародний фестиваль короткометражного кіно «Харківський бузок»	м. Харків	2009 р.; 14 років	У кінофестивалі взяли участь більше 400 режисерів з України, Росії, Білорусії, Грузії, Вірменії, Азербайджану, Казахстану, Франції, Німеччини, Польщі, США та Канади.
29.	Фестиваль мистецтва кіно для дітей та підлітків «Чілдрен Кінофест»	Більше 20 міст України	2014 р.; 8 років	Представлені фільми з Швеції, Норвегії, Данії, Франції, Італії, Люксембургу, Ірландії, Великої Британії, Естонії. У 2018-2019 роках до участі у конкурсі було подано понад 150 заявок від дітей з усієї України, У 2019 році фестиваль відбувся у 24 містах, покази відвідали близько 50 тисяч глядачів.

У результаті проведеного нами дослідження можна зробити висновок, що Україна активно залучається до проведення кінофестивалей у своїй державі, що свідчить про її відкритість і одночасно, презентацію на міжнародній арені. І хоча тематика кінофестивалей є досить різноманітна, і кількість учасників, які беруть участь у цих заходах, щороку збішується, проте, є певні моменти, на яких варто сфокусувати увагу:

1) на офіційному сайті Міністерства культури не було жодної інформації щодо проведення кінофестивалей, і бажаючи взяти у них участь повинні вишукувати анонси про той чи інший фестиваль з інших сайтів, які іноді є вже закритими;

2) інформація, яка представлена на інших сайтах, часто є застарілою та не актуальною, або взагалі відсутня.

Усе це свідчить про неефективність державної політики у сфері культури, зокрема, в організаційній політиці кінофестивалей.

3) загальна кількість країн-учасниць, які брали участь у різних кінофестивалях в Україні за час їх проведення, коливається від восьми до 4000, проте, слід зазначити, що здебільшого вони були представлені країнами з СНД та країнами Європи, активним учасником також є Норвегія. Такі країни, як США, Великобританія, Канада, меншою мірою були залучені до цих творчих заходів, а ось КНР, Японія та Африканські країни участь взагалі майже не брали (за винятком одного-двох фестивалей).

Таким чином, можна зробити висновок, що участь тієї чи іншої країни світу у кінофестивалях, що організовуються в Україні, є відображенням тієї політики, що проводиться в середині кожної із держав. І завдання України є вибудувати свої відносини з країнами таким чином, щоб про нашу державу дізнавались не лише вихідці з СНД та представники європейських держав, а країни Східної Азії, Африканського континенту та інші. А інструментом цієї державної політики виступають кінофестивалі як важлива складова культурної дипломатії України.

Список використаних джерел:

1. Lenczowski J. Cultural Diplomacy, Political Influence, and

Integrated Strategy. Strategic Influence: Public Diplomacy, Counterpropaganda, and Political Warfare / Edited by J. Michael Waller. World Politics Press, USA. 2008. P.74–100.

2. «Кінофестивалі - Кіно в Україні». *Kinoukraine* : веб-сайт. URL: <https://kinoukraine.com> › [spysok-kinofestyvaliv-v-ukra](https://kinoukraine.com/spysok-kinofestyvaliv-v-ukra). (дата звернення: 21.11.2019).

3. «Каталог кінофестивалей со всего мира». *Festagent* : веб-сайт. URL: <https://Festagent> <https://festagent.com> › [festivals](https://festagent.com/festivals) (дата звернення: 21.11.2019).

4. XVI Міжнародний фестиваль документального кіно про права людини. *Docudays UA* : веб-сайт. URL: <https://docudays.ua/history/> (дата звернення: 21.11.2019).

5. Київський міжнародний фестиваль короткометражних фільмів 22–26 квітня 2020. *Kisff* : веб-сайт. URL: <https://kisff.org> (дата звернення: 21.11.2019).

6. Мультимедійна платформа іномовлення України. *Укрінформ* : веб-сайт. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-culture/2460888-kids-movie-fest-vidkrie-planeta-tisi-stvorena-za-ucasti-ditej-bez-sluhu.html> (дата звернення: 21.11.2019).

7. Київський Міжнародний Фестиваль Реклами 2018 / 2018. *Kiaf* : веб-сайт. URL: <https://kiaf.com.ua/news> (дата звернення: 21.11.2019).

8. У столиці Швеції відбудеться Перший північний фестиваль українського кіно. *Detector media* : веб-сайт. URL: <https://detector.media/infospace/article/106182/2015-04-17-u-stolitsi-shvetsii-vidbudetsya-pershii-pivnichnii-festival-ukrainskogo-kino/> (дата звернення: 21.11.2019).

ДО ПИТАННЯ ПОШИРЕННЯ ДІЇ GDPR НА УКРАЇНСЬКІ КОМПАНІЇ

Удянська Катерина Владиславівна,
студентка 5-го курсу групи 03-19м-04
слідчо-криміналістичного інституту,
Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого,
kateryna.udianska@gmail.com

Актуальність даної теми полягає в тому, що General Data Protection Regulation (Загальний регламент про захист даних) (далі – GDPR) став одним із найбільш суворих правових актів, що регулюють обробку та захист персональних даних, який було прийнято 14 квітня 2016 року. Початок його застосування відбувся після дворічного перехідного періоду з моменту набрання чинності, а саме – з 25 травня 2018 року.

Основною метою GDPR є контроль за обміном персональними даними на території Європейського Союзу. GDPR є новими правилами захисту персональних даних, прийняті Євросоюзом. Проблема полягала в незрозумілості питання поширення даного регламенту, а отже, у правильності його застосування. Тому в кінці 2018 р. EDPB (European Data Protection Board) сформував до GDPR певні пояснювальні документи, за допомогою яких механізм роботи GDPR став більш зрозумілим. Він має пряму дію та здійснює екстериторіальний вплив. Іншими словами, неважливо, де оброблятимуться персональні дані (на теренах ЄС чи за його межами), головним аспектом є реєстрація компанії на території ЄС [1].

До прийняття цього регламенту правові рамки для захисту персональних даних у Європі встановлювала директива – документ, який не був обов'язковим для усіх, а радше встановлював певні межі та орієнтири, які держави-члени мали відобразити у своєму законодавстві тими методами і актами, якими вони самі вважали за потрібне це зробити.

GDPR гарантує захист персональних даних громадян ЄС без прив'язки до того, на території якої держави вони зберігаються. Даний акт спрямований на підсилення та уніфікацію захисту персональних даних, саме тому основною вимогою до компаній, які працюють з такими даними, – надійно захищати їх конфіденційність. GDPR не встановлює прив'язки до конкретних прийомів та методів захисту персональних даних, а залишає це право та обов'язок за компаніями.

Визначення персональних даних міститься у статті 4 Загального регламенту про захист і передбачає, що персональні дані означає будь-яку інформацію, що стосується фізичної особи, яку

ідентифіковано чи можна ідентифікувати («суб'єкт даних»); фізична особа, яку можна ідентифікувати, є такою особою, яку можна ідентифікувати, прямо чи опосередковано, зокрема, за такими ідентифікаторами як ім'я, ідентифікаційний номер, дані про місцеперебування, онлайн-ідентифікатор або за одним чи декількома факторами, що є визначальними для фізичної, фізіологічної, генетичної, розумової, економічної, культурної чи соціальної сутності такої фізичної особи [2].

Як вже згадувалось, GDPR приходить на заміну директиві 95/46/ЄС Європейського Парламенту і Ради «Про захист фізичних осіб при обробці персональних даних і про вільне переміщення таких даних» від 24 жовтня 1995 року. GDPR має ширшу юридичну дію, оскільки, стосується всіх компаній, які обробляють дані громадян країн ЄС, незалежно від розташування самих компаній. Принцип екстериторіальної дії міститься у ст. 3 Загального регламенту про захист даних, в якій йдеться мова про те, що будь-яка організація, яка опрацьовує дані, пов'язані з постачанням товарів чи наданням послуги таким суб'єктам даних у ЄС, незалежно від того, чи мають оплату від таких суб'єктів даних; або моніторингом суб'єктів даних, якщо така поведінка має місце у межах ЄС [2]. Звідси постає питання щодо, як дізнатися, що компанія пропонує товари або послуги громадянам ЄС? GDPR встановив, коли: 1) компанією згадуються клієнти чи користувачі, що перебувають на території ЄС; 2) використовується мова або валюта, а також національні домени однієї чи декількох держав-членів ЄС та надається допомога особам, які проживають в ЄС, щодо ознайомлення з офертами компанії; 3) цілеспрямовано пропонуються товари або послуги громадянам ЄС.

Тобто, якщо в компанії є хоча б один клієнт з Європейського Союзу, персональні дані якого зберігаються, то компанія автоматично потрапляє під дію GDPR. Крім того, нові правила регламенту поширюються також на звичайних користувачів, які користуються європейськими онлайн-сервісами або відвідують сайти, перебуваючи в одній з країн ЄС. Проте, якщо і компанія, і користувач знаходяться за межами ЄС, дія GDPR на них не розповсюджується [3].

Так як GDPR має ширшу юридичну дію та стосується всіх компаній, послугами яких користуються громадяни ЄС, стає

зрозумілим факт, що на значну частину українських компаній (як реального сектору, так і сфери інформаційних технологій) поширюється обов'язок GDPR compliance, який є складним процесом, що потребує співпраці значної кількості осіб – перш за все, менеджменту компанії, юристів та технічних фахівців [4].

Для початку, необхідно аналізувати всі бізнес-процеси компанії з метою виявлення конкретних процедур обробки персональних даних, кола суб'єктів, які залучаються до обробки, порядку взаємодії компанії з такими особами, після чого складається Initial Data Mapping – своєрідна «карта» руху персональних даних, яка наочно фіксує фактичні умови їх обробки [4].

Таким чином, вбачається необхідність розробки документів, які можна умовно поділити на такі, що здійснюють: 1) регулювання політики (наприклад, Privacy Policy, GDPR Controller/Processor Agreement Policy); 2) регулювання процедури (наприклад, Privacy Notice Procedure, Data Subject Request Procedure & Complaints Procedure); 3) інші документи (Preparation Project Plan; Roles and Responsibilities). Це все лише невелика частина документів, які необхідні для забезпечення відповідності вимогам Регламенту. Окрім розробки документів потрібно забезпечити їх реалізацію та дотримання у бізнес-процесах. Українські компанії повинні постійно забезпечувати відповідність вимогам GDPR. Така процедура є достатньо складною, тому для уникнення проблем у подальшому, українським компаніям потрібно переглянути питання захисту персональних даних.

Список використаних джерел:

1. Захист персональних даних: тенденції 2019 року/новини законодавства. *Юридична газета України*. URL: <http://yur-gazeta.com/publications/practice/inshe/zahist-personalnih-danih-tendenciyi-2019-rokunovini-zakonodavstva.html> (дата звернення: 20.11.2019).

2. Про захист фізичних осіб у зв'язку з опрацюванням персональних даних і про вільний рух таких даних, та про скасування Директиви 95/46/ЄС (Загальний регламент про захист даних) : Регламент Європейського Парламенту і Ради (ЄС) 2016/679 від

27.04.2016

р.

URL:

<https://www.kmu.gov.ua/storage/app/media/uploaded-files/es-2016679.pdf> (дата звернення: 19.11.2019).

3. Чому весь світ говорить про GDPR та що про це варто знати? *Internetdevels*. URL: <https://internetdevels.ua/blog/general-data-protection-regulation-overview> (дата звернення: 20.11.2019).

4. Що потрібно зробити українським компаніям для відповідності вимогам GDPR? *Legalitgroup*. URL: <https://legalitgroup.com/shho-potribno-zrobiti-ukrayinskim-kompaniyam-dlya-vidpovidnosti-vimogam-gdpr/> (дата звернення: 19.11.2019).

Науковий керівник: Полич Валерія Павлівна, асистент кафедри права Європейського Союзу Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого.

НОВІ ТЕНДЕНЦІЇ В РОЗВИТКУ ДИПЛОМАТІЇ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ

Філін Анатолій Михайлович,

студент 2-го курсу групи УО-21

факультету міжнародних економічних відносин

та туристичного бізнесу,

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна,

fsln28@gmail.com

Класична дипломатична модель, котра зародилась в Новий час містах-державках Апеннінського півострова відома під назвою «Італійська модель» дипломатії, ця модель базувалась на виділені зовнішньої політики в окрему галузь державного управління та на взаємовідношення світських держав, у контексті того часу скоріше йдеться про взаємовідношення двох правителів, котрі намагались слідкувати за рівновагою на міжнародній арені. Посол був особистим представником того чи іншого правителя, та в якості його особистого Alter ego мав усі необхідні права, повноваження та абсолютну підтримку влади своєї країни для індивідуального проведення

зовнішньої політики своєї держави.

Досліджуючи сучасні тенденції та принципи ведення дипломатії, у якому відбувається становлення сучасної моделі дипломатії, говорить нам про те, що майбутнє дипломатії багато в чому залежить від того, по якому шляхом буде відбуватись становлення нового світового порядку. Протягом сторіч принцип збереження рівноваги сил заради забезпечення миру й плідного співробітництва був основою для співіснування між суверенними державами, відповідно до якого будувалась й вся система дипломатичної служби та ведення країнами зовнішньої політики.

В сучасному світі зовнішня політика поступово втрачає свій статус. В умовах постійної глобалізації та інтеграції поступово зникає грань між зовнішньою та внутрішньою політикою. Зараз проблеми, котрі вирішувались виключно на внутрішній арені, все частіше та частіше вирішуються на світовій арені, і хоча передбачити ефективність зовнішньополітичного вирішення важко, але ми не можемо казати про повну відсутність впливу міжнародних рішень, та сам факт можливості того, що будь яке питання однієї країни може стати предметом для обговорення світової спільноти, говорить нам про те, що поступово зникає чітке розмежування зовнішньої та внутрішньої політики [1].

Взаємозалежність і глобалізація світу зачіпають інтереси відразу багатьох країн і сьогодні дипломатія значною мірою має багатосторонній характер. В результаті в дипломатії сформувався самостійний напрям - багатостороння дипломатія, або, у вужчому виді, конференційна дипломатія. Розвиток багатосторонньої дипломатії, зокрема багатосторонніх переговорів, обумовлений тим, що вона відкриває можливості для «колективного управління взаємозалежністю». Сьогодні багатостороння дипломатія проводиться у рамках:

- міжнародних універсальних (ООН) і регіональних (ОАЕ, ОБСЄ та ін.) організацій; конференцій, комісій і т.п;
- багатосторонніх зустрічей у верхах
- діяльності посольств.

Крім цього потрібно зазначити, що за останнє століття виникло дуже багато демократичних держав. В демократичних країнах на

відміну від авторитарних спостерігається диверсифікація та розосередження влади, а отже і центрів прийняття рішень. Посли та дипломати цих країн не можуть бути абсолютно впевненні отримують чи вони підтримку свої дій за кордоном з боку парламентських інститутів, органів місцевої влади, муніципальної влади. Зараз більшість важливих зовнішньополітичних рішень приймаються не відомством, котре займається зовнішньополітичними питаннями, а переходять до адміністрації президента або прем'єра або до інших органів. Отже, значення дипломата та посла знижується в контексті прийняття та передової участі у зовнішньополітичних рішеннях [1].

Іншою важливою функцією посла був збір інформації та інформування своєї країни, щодо різних важливих політичних та не тільки коливань в країні перебування посла. В сучасному світі завдяки науково-технічному прогресу та розвитку ІКТ ця функція дипломатії вже не може виконуватись за старою схемою. Хоча потрібно зазначити, що при існуванні такого сильного потоку інформації у дипломатів виникають нові або виходять на перший план інші функції, наприклад зараз виникає потреба в аналізі отриманої інформації та вмінні відрізнити реальні політичні течії від так званих «жовтих уток».

Крім того, на дипломатію підвищився вплив недержавних структур, а саме: ТНК, недержавних організацій, некомерційних організацій, організацій по захисту та представництву прав різних верств населення та т. д., що призводить до необхідності підвищення кваліфікації та ширшого розвитку послів та всієї дипломатичної служби.

Також потрібно зазначити, що збір та аналіз інформації зараз рідко лежить на плечах посла, а цим питанням займається дипломатична служба, перебування котрої не завжди є необхідним в країні дислокації посла. Отже, ми можемо говорити, що зараз усі основні функції посла зводяться до представницької.

Посол все більше має справу з мас-медіа, а якщо вони не виявляють цікавості щодо до посла, то це має стати приводом замислитися, чи доходить його діяльність взагалі до людей за межами очолюваної ним місії. Статс-секретар МЗС ФРН В. Ішингер заявляв, що «в майбутньому Німеччині потрібні будуть послы, здатні

політичними методами зсередини впливати на процес формування і прийняття рішень в країні перебування. Він має не лише володіти мовою країни перебування. Він повинен бути в змозі брати участь в публічних політичних дискусіях і ток-шоу. Він повинен бути PR-агентом нової генерації» [1].

Сьогодні посол є не лише посередником між двома урядами. Хороший, активний посол перетворюється на посередника між двома націями в широкому розумінні цього слова. За даними Ш. Кроненбурга, більша частина робочого часу «середньостатистичного» німецького посла витрачається на зустрічі з представниками партій, профспілок, церков, армії тощо. В той час як в політичній сфері їх функції часто зводяться до суті адміністративного рівня [1].

Зважаючи на наведені вище факти, поступово зникає інша риса традиційної дипломатії : постійне перебування посла у столиці де він акредитований. Про недолугість такої практики писав ще сам Дж. Ф. Кеннеді.

Дж. Ф. Кеннеді писав зокрема: «Практика сучасної дипломатії вимагає детального розуміння не лише урядів, але й народів, їх культур та інституцій. Тому сподіваюся, що ви сплануєте свою роботу таким чином, щоб мати час для подорожей за межами національної столиці. Лише в такий спосіб ви досягнете близьких, особистих зв'язків, які виходять за межі офіційних дипломатичних кіл і створюють передумови для співчутливого і коректного розуміння всіх сегментів країни акредитації» [2, с. 209].

Гарний посол за сучасними мірками повинен бути в різних куточках країни, де він акредитований бо він виконує функцію представника своєї держави, тому він повинен бути медійним обличчям, показуючи всі чесноти своєї країни та проводити культурну дипломатію через різні заходи (будь то відвідання або ж проведення їх) не тільки в столиці країни, а охоплюючи більшу територію та аудиторію країни перебування [3].

Отже, нові тенденції в розвитку дипломатії пов'язані зі зміною її функцій, котрі повинні бути перебудовані або адаптовані до нових реалій дипломатії де основна функція зводиться до репрезентації своєї країни послом та виведенням нових течій в дипломатичному

процесі таких як: публічна дипломатія, культурна дипломатія, е-дипломатія і т. д. Також зросла необхідність в ширшій кваліфікації працівників дипломатичної служби та вміння протистояти дезінформації. Зважаючи на все це можна дійти висновку, що роль сучасної дипломатії, хоча і змінилась, але не тільки не втратила своєї актуальності, але й зросла у відношенні до минулого. Сучасність ставить перед дипломатією завдання активного залучення до створення нової системи міжнародних відносин та адаптування функцій дипломатичного агента вимогам сучасності.

Список використаних джерел:

1. Сакун О.Ф. Дипломатическое ремесло : книга. Москва : Междунар. отношения, 2008. 440 с.
2. Киссинджер Г. Дипломатия : книга. Москва : «Ладомир», 1997. 848 с.
3. Опонасюк О. Новітні тенденції в роботі дипломатичного агента в XXI ст. *Міжнародний вісник Сер. Політичні науки*. 2012. Вип. 12. С. 35–41.
4. Опонасюк О. І. Напрями трансформації форм та методів сучасної дипломатії під впливом процесів глобалізації *Науковий вісник дипломатичної академії України*. 2012. Вип. 18. С. 158–167.
5. Кулінич Н. А. Підготовка дипломатів XXI століття: Українська модель і світова практика *Науковий вісник дипломатичної академії України*. 2004. Вип. 3. С. 4–10.

Науковий керівник: **Доценко Олена Михайлівна**, доцент кафедри міжнародних відносин міжнародної інформації та безпеки Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна, кандидат юридичних наук.

ЧЕМПІОНАТ ЄВРОПИ З ХУДОЖНЬОЇ ГІМНАСТИКИ В УКРАЇНІ ЯК ОДИН З МЕХАНІЗМІВ ОПТИМІЗАЦІЇ ЗОВНІШНЬОПОЛІТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ З ЄС

Філіппова Юлія Владиславівна,

керівник ГО «Центр спортивної дипломатії»,
аспірантка кафедри парламентаризму та
політичного менеджменту,
Національна академія державного управління
при Президентові України,
filippova.ukraine@gmail.com

У сучасному світі спорт в Україні знаходиться на новому етапі розвитку, коли завдання мають ставитися у відповідності до вимог сучасності, а також до стандартів Міжнародної та Європейської федерації. Усвідомлюючи важливу роль олімпійського спорту як способу поліпшення державного іміджу, Україна заявила з числа багатьох країн про право приймати у себе останній відбірковий етап перед Олімпійськими іграми в Токіо 2020 року.

На початку липня 2018 року було ухвалене рішення, що столиця України отримала право на проведення у 2020 році Чемпіонату Європи з художньої гімнастики. Дане рішення Європейського гімнастичного союзу говорить про те, що ЄС бачить перспективи в розвитку України. Своєю чергою, таке рішення стало перемогою української спортивної дипломатії на міжнародній арені.

Європейська федерація вдруге довірила Україні приймати континентальну першість. Останній раз наша країна була господарем Чемпіонату Європи в далекому 2004 році. Безумовно, цей захід має велике значення для спортивної дипломатії, розвитку політичних відносин між Україною та ЄС, а також результатів українських гімнасток на Олімпійських іграх у 2020 році.

Багато країн використовують міжнародні змагання в якості демонстрації успішності існуючих в них систем, конструктивності курсу та розвитку здійснюваної ними політики. Серед кола цілей, які може реалізовувати успішно репрезентована країна протягом спортивних змагань – вплив (з метою коригування) на зовнішньополітичний курс держави-суперника на турнірі або у конкретному змаганні, дискредитація держави або груп держав з протилежною соціально-політичною системою (і, відповідно, ствердження, поширення соціально-політичної системи, яка панує в даній країні).

Країни Європи, в тому числі Україна, включають спорт і спортивні змагання в стратегічні документи своєї національної. Зовнішньої, культурної політики, позиціонуючи його як потужний засіб формування сприятливого іміджу і розвитку міждержавного співробітництва. Так, згідно з положеннями ст. 10 Закону України «Про засади внутрішньої і зовнішньої політики» від 01.07.2010 № 2411-VI одними із засад внутрішньої політики в гуманітарній сфері є створення умов для максимальної реалізації здібностей талановитих спортсменів, стимулювання створення спортивної інфраструктури, сприяння участі українських спортсменів у міжнародних змаганнях, підвищення авторитету держави у світовому спортивному русі та удосконалення державної політики у сфері фізичної культури і спорту, сприяння популяризації та поширенню здорового способу життя, організації змістовного дозвілля [1].

Загалом, проведення великого міжнародного спортивного заходу на сьогодні набуває характеру індикатора політичного статусу тієї держави, яка його проводить. Таким чином, проведення Чемпіонату Європи в Україні має велике значення, а саме:

- у вимірі політичних відносин між Україною та ЄС;
- в суперництві за участь в Олімпійських іграх 2020 року, адже стороні, яка приймає останній відбірковий етап, надається більше можливостей на отримання ліцензії;
- в залученні інвестицій у державу через збільшення кількості туристів;
- в приверненні уваги до питання порушення територіальної цілісності України.

Крім того, проведення Чемпіонату Європи з художньої гімнастики 2020 року, який через свою масштабність вже привертає увагу світової громадськості, стає й одним з найбільш ефективних способів просування сприятливого економічного іміджу міст, регіонів і, відповідно, країни як надійного економічного партнера в цілому [2].

На перший погляд це може якоюсь мірою зруйнувати класичне уявлення про роль спортивної дипломатії в якості безпосередньо культурного компоненту «м'якої сили». Так, якщо брати до уваги економічну дипломатію як частину дипломатії публічної і водночас спортивної, остання відіграє особливо вагомую роль в реалізації

економічних цілей, притаманних публічній дипломатії.

Інвестиційний вимір економічної дипломатії також стає наслідком спортивних мега-подій і політики спортивного розвитку.

З вище зазначеного можна дійти висновку, що в прийнятті рішень про проведення Чемпіонату Європи з художньої гімнастики в Києві вбачається зацікавленість як влади загальнодержавного рівня, так і ЄС щодо створення привабливості «м'якої сили» за допомогою спортивної і економічної дипломатії. Іншими словами, з усіх засобів вирішення подібних питань спортивні заходи (мега-події) в межах спортивної дипломатії являють собою найбільш універсальний спосіб вирішення поставлених завдань.

Список використаних джерел:

1. Про засади внутрішньої та зовнішньої політики: Закон України від 01.07.2010 № 2411-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2010. № 40. 527 с.

2. Horne J. An introduction to the sociology of sports mega-events. *Sports Mega-Events: Social Scientific Analyses of a Global Phenomenon*. Wiley-Blackwell. Roche, 2006. P. 11.

Науковий керівник: Дудко Ірина Дмитрівна, професор кафедри парламентаризму та політичного менеджменту Національної академії державного управління при Президентові України, доктор політичних наук, професор.

EUROPEAN DIPLOMACY: RESPONSE TO THE CONFLICT IN UKRAINE

Cherviatsova Alina,

Associate professor of the Department of Constitutional and Municipal Law, V. N. Karazin Kharkiv National University, PhD in Law Sciences, Associate Professor, alinacherviatsova@karazin.ua

The ongoing conflict in and around Ukraine has undermined the foundations of international legal order: the basic concepts of

international law – state sovereignty, territorial integrity, prohibition of the use of force – have been endangered.

Since Ukraine is the only one state which exchanged its nuclear arsenal, a powerful tool of politic, for intangible guarantees of sovereignty and territorial integrity (the Budapest Memorandums), the violations of international law with respect to Ukraine are especially cynical and destructive for the system as such. Besides, Ukraine has a conflict with one of the great powers, who vetoes the Security Council's decisions, jeopardizing the UN's status and credibility.

All these factors have created the preconditions for weakening international norms of peace and security. The State Community is losing orienteers of what is allowed or prohibited, what is right or wrong. The system of international law accumulates negative practices of disrespect to the norms: a reference to a previous violation, committed by a counterpart in the past, is used as a justification for own illegal acts. The logic is very simple to follow and, at the same time, dangerous for international law: if 'they' could do it, why should 'we' not?

The recent political development of the situation (Russia returning to the Council of Europe, often-heard appeals 'to understand Putin' etc.) indicates the victory of realpolitik, which is based on national interests and national egos, over international law: the great powers can violate international law if their interests are sufficiently irreconcilable with its requirements.

How does the European diplomacy – in the wide sense of this term, meaning the EU, the Council of Europe and the Organization for the Security and Cooperation in Europe (OSCE) – respond to the conflict in Ukraine and Russia's violation international law? To answer this question, the paper analyses the diplomatic measures taken by the said actors. They can be divided in several groups:

(i) *political assessment of the situation and political sanctions:*

The European regional organizations were unanimous in their qualification of the situation and condemnation of Russia's hostile activities toward Ukraine (see, for instance: the Council of Europe Resolution 2132 'Political Consequences of the Russian Aggression in Ukraine' dated by 12 October 2016 [1]; the OSCE Resolutions 'On Clear, Gross and Uncorrected Violations of Helsinki Principles by the Russian

Federation’ adopted in Summer 2014 [2] and ‘On the Continuation of Clear, Gross and Uncorrected Violations of OSCE Commitments and International Norms by the Russian Federation’ adopted in Summer 2015 [3] etc.)

The ‘European’ opinion expressed in these and other documents has been ignored. Moreover, the Council of Europe attempts to introduce sanctions in 2014 triggered a long-lasting confrontation between Moscow and Strasbourg. In retaliation, Russia’s parliament voted against sending a delegation to the Council and ceased its membership due which is about seven percent of the organization’s budget. A new term – “Ruxit” which means Russia’s exit or suspension from the Council of Europe – emerged from the confrontation [4]. Yet, on 17 May 2019, PACE had to stepped back and restore voting rights to Russia, suspended after the annexation of Crimea.

(ii) *restrictive measures and economic sanctions:*

The EU has introduced a set of individual restrictive measures (travel bans, asset freezes etc.) targeting ‘certain persons responsible for actions which undermines or threaten territorial integrity, sovereignty and independence of Ukraine’ alongside with targeted measures vis-à-vis Russia and economic, trade and financial restriction regarding Crimea (the so-called ‘smart sanctions’).

Although this tool remains the most significant instrument to put a pressure on Russia, the conflict in Ukraine, in general, shows that the EU’s role as a security provider and global player has been significantly overestimated [5, p. 24]; there is a deep gap between Ukraine’s expectations and the real steps the EU can afford due to its political, structural peculiarities and own geopolitical interests.

(ii) *direct diplomatic engagement:*

European diplomacy is represented on several international forums aimed to resolve the conflict in Ukraine. The most important are: ‘Normandy format’ (France, Germany, Ukraine and Russia), to which the EU is an active supporter and the Trilateral Contact Group (OSCE, Ukraine and Russia). The result of the diplomatic engagement is represented in the Minsk agreements. Despite the fact, that not a single provision of the Agreements has been fully implemented – including the ceasefire provision – the accords continue to be the sole agreement between

Ukraine and Russia to restore peace.

(iii) the monitor missions:

In November 2013, the EU set up two missions, which contribute to ensuring security and crisis management in Ukraine. These are: the EUAM for Civilian Security Sector Reform provides financial, technical and expert reform for Ukrainian law enforcement and rule of law institutions and agencies [6] and the Support Group for Ukraine is aimed to support an effective implementation and application of the EU-Ukraine Association Agreement; it provides expert support in crucial areas of reform and coordinates financial assistance to Ukraine [7]. The third EU mission to Ukraine – the EU Border Assistance Mission to Moldova and Ukraine (EUBAM), established in 2005, promotes cross-border cooperation along the Ukraine-Moldova border around the Transnistrian conflict area [8].

References:

1. Political consequences of the Russian aggression in Ukraine. Resolution 2132 (2016). *Parliamentary Assembly*: website. URL: <http://assembly.coe.int/nw/xml/XRef/Xref-XML2HTML-en.asp?fileid=23166> (Last Accessed: 21.11.2019).

2. Baku Declaration and Resolutions adopted by the OSCE Parliamentary Assembly at the Twenty-Third Annual Session. Baku, 28 June to 2 July 2014. URL: <https://www.oscepa.org/documents/annual-sessions/2014-baku/declaration-2/2540-2014-baku-declaration-eng/file> (Last Accessed: 21.11.2019).

4. Helsinki Declaration and Resolutions adopted by the OSCE Parliamentary Assembly at the Twenty-Fouth Annual Session. Helsinki, 5 to 9 July 2015. URL: <https://www.oscepa.org/documents/annual-sessions/2015-helsinki/declaration-3/2977-2015-helsinki-declaration-eng/file> (Last Accessed: 21.11.2019).

5. Janning J. Ruxit is real: Russia's exit from Europe. *European Council on Foreign Relations* : website. URL: https://www.ecfr.eu/article/commentary_ruxit_is_real_russias_exit_from_europe311243 (Last Accessed: 21.11.2019).

6. Petrov R., Rieker P., Russo A., Ivashchenko-Stadni K. Working paper on implementation of EU crisis response in Ukraine. EUNPACK:

website. URL: <http://www.eunpack.eu/publications/working-paper-implementation-eu-crisis-response-ukraine> (Last Accessed: 21.11.2019).

7. *EUAM Ukraine* : website. URL: www.euam-ukraine.eu/ (Last Accessed: 21.11.2019).

8. Support Group for Ukraine. *European Commission* : website. URL: https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/neighbourhood/countries/ukraine/sgua_en (Last Accessed: 21.11.2019).

9. *EUBAM* : website. URL: <http://eubam.org/> (Last Accessed: 21.11.2019).

СУЧАСНА МОДЕЛЬ ДИПЛОМАТІЇ: ПЕРЕДУМОВИ ТА ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ

Чернишова Лариса Олексіївна,

доцент кафедри міжнародних відносин,
міжнародної інформації та безпеки,

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна,
кандидат економічних наук, доцент,
Ichernyshova@karazin.ua

Сьогодні дипломатію та її характер визначають міжнародні відносини, процеси глобалізації та інтеграції. З'являються нові виклики та загрози безпеки, зростає роль та значення багатосторонніх інститутів у запобіганні конфліктних ситуацій. Значно впливає на розвиток сучасної дипломатії також науково-технічний прогрес, поява нових технологій у сфері комунікацій. Разом з цим збільшується кількість учасників міждержавного спілкування. Усе це обумовлює розвиток нових методів, напрямів і моделей дипломатії.

В умовах впливу процесів глобалізації поступово зникає межа між зовнішньою та внутрішньою політикою. Проблеми, що раніше вважалися безпосередньо внутрішньою справою тієї або іншої країни, почали вирішуватися лише на міжнародному рівні, так як зовнішні чинники з більшою силою впливають на внутрішню політику суверенної держави. З одного боку, взаємозалежність держав

спонукає їх активніше реагувати на події в інших країнах, особливо на конфлікти. Спроби втручання у внутрішні справи ззовні, як в Югославії, примушують інші країни захищати свій суверенітет і протидіяти послабленню ролі держави. З іншого боку, розмивання (прозорість) державних кордонів перетворює деякі національні рухи у сепаратизм. Сьогодні в світі немало національних утворень, які прагнуть добитися статусу держави [1, 33–48].

У демократичних країнах, на відміну від держав з авторитарною структурою управління, спостерігається значне розосередження центрів влади і, відповідно, центрів ухвалення рішень. Дипломати цих країн не завжди впевнені в тому, чи отримають підтримку акції, проведені ними за кордоном, з боку парламентських інститутів, органів місцевої влади, муніципальної влади.

У межах державних структур постійно розширюється коло відомств, які безпосередньо виходять на міжнародну арену та вступають у взаємодію зі своїми партнерами за кордоном. Усе це відбувається в складних політичних умовах, де межі між субнаціональними, національними та інтернаціональними політичними полями стають невиразними. Все це породжує нову форму міжнародної діяльності – «citizen diplomacy», оскільки трансформація державного суверенітету та нові технології дозволяють нефаховим дипломатам – неурядовим організаціям, групам та індивідуумам виходити на міжнародну арену в обхід держапарату.

У зв'язку з цим постає питання про взаємодію між державними та недержавними акторами на світовій арені. На думку Дж. Розенау, сучасну міжнародну політику необхідно сприймати як «два світи» – світ, де панують суверенні країни, та світ, де є безліч інших центрів влади. Вони розвиваються паралельно та взаємодіють один з одним [2, 3]. С. Браун пропонує розглядати сучасну світову систему як «глобальну поліархію», пронизану складними зв'язками [4].

Отже, в умовах впливу нових загроз і викликів, сучасна модель багатосторонньої дипломатії виходить за традиційні межі та, все частіше, потребує взаємодії з новими акторами світової політики. В результаті взаємодії державних і недержавних акторів світової політики відбувається своєрідний симбіоз у сфері дипломатичної

діяльності. У цих умовах сучасна модель дипломатії потребує гнучкого реагування та формування таких якостей, як здатність швидко адаптуватися до ситуації, привертати на свій бік опонентів, переслідуючи свої власні інтереси.

Разом з тим розширення сфери діяльності дипломатії вимагає залучення на дипломатичну роботу фахівців в різних сферах. Наприклад, в Німеччині, Англії, США зовнішньополітичні відомства запрошують на роботу психологів, математиків, лікарів, фінансистів, екологів і активістів громадських організацій. Модель дипломатії, яка формується під впливом цих процесів, зможе вийти за межі бюрократичної системи, здолати традиційну відмінність між публічним і приватним світом. Дипломати, завдяки розширенню кола контактів, зможуть отримати ширший доступ до інформації та налагодити відносини з політично фрагментованими центрами влади. Зростаюча роль неурядових організацій в сферах, що раніше вважалися «заповідною територією» офіційної дипломатії, вимагає зміни багатьох традиційних підходів і творчого державного мислення.

Усі ці нововведення, на нашу думку, обумовлюють формування більш високих вимог до професії сучасного дипломата. Адже сьогодні дипломат повинен володіти професійними компетентностями менеджера, координатора та інтегратора сучасної моделі дипломатії. Це вимагає від нього, з одного боку, здатність виявляти та мобілізувати неурядові ресурси на користь досягнення державних цілей, а з іншого боку – відстеження урядових дипломатичних ресурсів, що можуть бути надані в розпорядження інших акторів, які займаються міжнародною діяльністю [5, с. 25].

Таким чином, поява нових форм представницьких інститутів свідчить про прагнення сучасної дипломатії гнучко реагувати на виникаючі виклики, своєчасно адаптуватися до сучасних вимог. Перебудова міжнародних відносин, пов'язана з процесами глобалізації, ставить перед сучасною дипломатією завдання активного залучення в процес створення нового світового порядку.

Список використаних джерел:

1. Хантингтон С. Столкновение цивилизаций. *Полис*. 1994. № 1. С.

87–102.

2. Rosenau J. N., Szempiel E.-O. Governance without Government: Order and Change in World Politics : book. Cambridge : Cambridge addition, 1992. 358 p.

3. Rosenau J. N. Material and Imagined Community in globalized space / Globalization and Regional Communities: Geoeconomic, Sociocultural and Security Implications for Australia : book. Cambridge : Toowomba, 1997. 297 p.

4. Brown S. New Forces, Old Forces and the Future of World Politics (Post-Cold war edition) : book. New York : HarperCollins, 1995. 562 p.

5. Зонова Т.В. Дипломатия: модели, форми, методи : учебник. Москва : Аспект Пресс, 2014. 348 с.

ЦИФРОВА ДИПЛОМАТІЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ ЗОВНІШНЬОПОЛІТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДЕРЖАВ

Шипова Дарія Андріївна,

студентка 2-го курсу групи 6.01.292.010.18.3,
факультету консалтингу і міжнародного бізнесу,
Харківський національний економічний університет
імені Семена Кузнеця,
dariyaa.shipova@gmail.com

Створення глобального інформаційного простору, що забезпечує ефективну діяльність у сфері гармонізації цифрових ринків країн, які є активними учасниками міжнародних відносин, стало передумовою до виникнення та поширення таких понять, як «цифрова грамотність» та «інформаційно-комунікаційні технології». Інформатизація суспільства, стрімка глобалізація світового господарства, автоматизація робочих місць, поява мобільних високотехнологічних виробництв – усе це сприяло розвитку цифрової дипломатії.

У зв'язку з поширенням практики застосування соціальних медіаплатформ у сфері дво- та багатосторонньої політичної комунікації, більшість країн світу відчули потребу у знаходженні інноваційних механізмів політичної взаємодії. Саме тому утворення

нової інформаційно-політичної формації, яка передбачає пошук альтернативних шляхів здійснення впливу на активних учасників міжнародних відносин, є актуальним питанням нашого сьогодення.

Таким чином, метою даної роботи є з'ясування змісту поняття «цифрової дипломатії» та визначення особливостей її застосування у зовнішній політиці іноземних держав.

Почнемо з того, що практика застосування цифрової дипломатії як «стратегії управління змінами через цифрові інструменти та віртуальну співпрацю» [15], набула широкого вжитку у загальній системі управління іноземних держав. Так, високий рівень використання інформаційних технологій з метою популяризації власної країни на світовій арені, спостерігається у сфері зовнішньополітичної діяльності США.

Цифрова дипломатія США здійснюється Державним департаментом, який було створено за ініціативи Міністерства закордонних справ. Діяльність даного органу набула популярності завдяки участі його представників у низці соціально-політичних акцій. Зокрема, у березні 2014 р., Держдепартаментом було розпочато кампанію під назвою «UnitedforUkraine» у соціальних медіа на підтримку демократичних перетворень в Україні, зокрема, офіційні особи США, коментуючи події щодо загострення українсько-російських відносин, розміщували хештег «Об'єдналися задля підтримки України» [18]. Крім цього, варто вказати на діяльність Центру стратегічних антитерористичних комунікацій при Державному департаменті США, який у серпні 2014 року розмістив у соціальних медіа ролик Think Again Turn Away, спрямований на протидію поширенню пропаганди екстремізму у глобальній мережі [14].

Як бачимо, даний федеральний орган виконує роль основного джерела поширення інформаційної політики, головним завданням якого є забезпечення попередження соціально-політичних криз у світі.

Тож, можемо стверджувати, що активна діяльність державних органів США, зокрема, зовнішньополітичних відомств та дипломатичних представництв, спрямована на реалізацію завдань інформаційної політики держави, сприяє утвердженню статусу США

як провідного актора на арені міжнародних відносин.

Окремої уваги заслуговує діяльність Міністерства закордонних справ Франції. В 1995 році МЗС було однією з перших французьких установ, яка створила власний веб-сайт. Зараз веб-сайт France Diplomatie нараховує близько 1,5 мільйонів відвідувачів щомісяця, майже третина з яких звертаються до своєї флагманської служби: Поради для мандрівників. У своїх діях Франція виступає за поширення свободи вираження поглядів та прав людини у ЗМІ. Зокрема, сюди входить захист блогерів та кібердисидентів. Паралельно з підтримкою розробки цифрових інструментів для захисту прав людини, Міністерство закордонних справ Франції продовжує підтримувати повагу до свободи вираження поглядів в Інтернеті, взаємодіючи із основними міжнародними організаціями, включаючи Раду ООН з прав людини, Раду Європи, ОБСЄ, ЮНЕСКО та ЄС [5].

Отже, розширення сфери застосування традиційної дипломатії за допомогою конкретної інноваційної діяльності та нових дипломатичних практик, рухає Францію у напрямку удосконалення дипломатичної роботи власних громадян.

Не менш цікавою є діяльність Ізраїлю, який узгодив свою агресивну традиційну дипломатію з одним із найактивніших підрозділів цифрової дипломатії у світі, який наполегливо працював, щоб вплинути на результати ядерно-американських переговорів між США та Іраном. Окрім використання механізму цифрової дипломатії у чітко визначених цілях, влада Ізраїлю прагне розширити орбіту власного впливу і зайняти провідні позиції на міжнародній арені.

Важливість трансформації процесу міжнародної комунікації чітко простежується у словах генерального директора МЗС Ізраїлю Юваль Ротема: «Необхідність бути винахідливими була для нас боротьбою за виживання, і в багатьох аспектах вона як і раніше залишається такою. Об'єднавши можливості класичної та цифрової дипломатії, ми здатні досягти нових аудиторій такими способами і так глибоко, як ми не могли навіть уявити собі всього лише десять років тому» [15].

Таким чином, Ізраїль як країна, МЗС якої у 2018 році посіло почесне четверте місце у світі серед дипломатичних відомств з найбільшим числом віртуальних контактів, може вважатися активним

учасником міжнародних відносин, встановлених за рахунок використання інформаційних технологій.

Росія, зі свого боку, також не оминула використання цифрової дипломатії. Вона розглядається як одна з небагатьох країн, де місцева пошукова система (Яндекс) та соціальна мережа (ВК) перемагають іноземних конкурентів у вільній безперешкодній конкуренції. За словами посла Олександра Яковенка, Росія приєдналася до клубу «twiplomacy great powers» порівняно недавно, і в лондонському рейтингу послідовників його Посольство займає третє місце після США та Ізраїлю, які вкладають значні кошти в цей інструмент зовнішньої політики протягом більш тривалого періоду. Щоб описати нове явище, російське міністерство закордонних справ придумало свій власний термін – «інноваційна дипломатія» – який він трактує як «інструмент зовнішньої політики Росії для впливу на громадську думку шляхом використання ІКТ» [19].

Варто зазначити, що у 2017 році Росія зберегла четверте місце в глобальному рейтингу цифрової дипломатії, а російськомовний Twitter МЗС, згідно зі звітом Twiplomacy, був четвертим за кількістю підписників серед акаунтів зовнішньополітичних відомств і другим за кількістю взаємних зв'язків з ними [9]. Ці та ряд інших показників свідчать про готовність Росії відповідати на специфічні виклики, що виникають в інформаційному середовищі.

Не менш цікавим є досвід застосування механізму цифрової дипломатії на території Канади. Колишній міністр закордонних справ Канади Джон Бейрд, у своєму виступі до Глобальної комісії з управління Інтернетом у листопаді 2014 року зазначив, що із січня того ж року було створено понад 290 нових облікових записів соціальних медіа для місій за кордоном та відомчих ініціатив, що принесло цифровий слід Канади до понад 100 місій у всьому світі [18]. Незважаючи на достатній досвід, отриманий політичною спільнотою Канади, особисто Джон Бейрд не збирається на цьому зупинитися і планує розвивати сферу інформаційної дипломатії. «Небо – це межа», – зазначив міністр [2].

Натомість серед країн Азії, в цифровому масштабі лідирує Індія. Країна продовжує інвестувати значні кошти в розбудову своєї мережі Інтернет, незважаючи на обмеження ресурсів. Індійська дипломатія

офіційно стала цифровою, коли Міністерство зовнішніх справ опублікувало свій перший твіт у 2010 році. Ініційований та очолюваний Послом Навдіпом Сурі, тодішнім спільним секретарем та керівником новоствореного підрозділу публічної дипломатії, швидко став цифровим лідером всередині індійського уряду. Він використовував Twitter, щоб найкращим чином сприяти успішній евакуації понад 18 000 громадян Індії з Лівії під час громадянської війни у 2011 році [7]. Це вкотре доводить, що цифрова дипломатія здатна здійснювати значний вплив на такі інструменти міжнародного співробітництва як політичні ініціативи, переговори та рішення щодо врегулювання кризових ситуацій між країнами.

Незважаючи на невелике Міністерство закордонних справ та конкурентоспроможні пріоритети розвитку, Індія продовжує експериментувати з різними способами охоплення та залучення місцевої та закордонної аудиторії за допомогою мобільних додатків, трансляції відео в прямому ефірі та за рахунок значної присутності у соціальних мережах [6]. Так, у 2016 році Індія потрапила до десятки країн, що займаються цифровою дипломатією [3]. На це прес-секретар Міністерства зовнішніх справ Вікас Сваруп заявив, що «Індія та Мексика є єдиними двома країнами із країн світу, що розвиваються, в цьому списку» [10]. Такі дані свідчать про досягнення великих успіхів у сфері застосування медіа-середовища країною Азії.

В Африці ситуація дещо інша, – попри сприйняття нових технологій великою кількістю африканців, цифрова дипломатія ще не наздоганяє. Відповідно до звіту Міжнародного союзу телекомунікацій у 2013 році, Африка була найшвидше зростаючим регіоном за показниками мобільної широкосмугової мережі, включаючи 93 мільйони підписок, 11 % проникнення та 82 % загального річного темпу зростання між 2010 та 2013 роками [8]. Незважаючи на малий відсоток африканських країн, що потужно максимізують потенціали цифрової дипломатії, міністерства закордонних справ Африки (МЗС) успішно практикують використання Інтернету та соціальних медіа як інструментів для досягнення зовнішньополітичних цілей.

Зокрема, Міністерства закордонних справ Ботсвани, Уганди, Намібії, Сомалі та Ефіопії працюють з обліковими записами Facebook,

тоді як МЗС Малі, Нігеру, Кенії та Демократичної Республіки Конго активно працюють у Twitter [4]. Очевидно, що поширення застосування цифрової дипломатії серед країн Африки є пріоритетним завданням для урядів цих країн, оскільки включення соціальних медіа у ведення дипломатії може принести додаткові значення африканським країнам у сферах їхньої діяльності.

Як бачимо, кожна із держав має власний досвід ведення інформаційного діалогу, практика застосування якого сприяла закріпленню сучасного каналу дипломатичного спілкування та встановленню нових дипломатичних зносин.

Отже, можемо зробити висновок, що цифрова дипломатія як сучасний інструмент зовнішньополітичної діяльності держав, сприяє реалізації цілей та інтересів у зовнішній політиці, допомагає впроваджувати стратегії з попередження або вирішення соціально-політичних та економічних криз, враховуючи настрої окремих соціальних груп. Саме тому успішне регулювання процесу інформатизації суспільства є пріоритетним для кожної країни, оскільки розповсюдження та підтримка ідеї демократичних цінностей, у поєднанні із налагодженням партнерських контактів, відіграє важливу роль у підтриманні стабільного порядку в загальній системі міжнародних відносин.

Список використаних джерел:

1. Bjola C., Jiang L. Social media and public diplomacy: a comparative analysis of the digital diplomatic strategies of the EU, US and Japan in China. *Digital diplomacy: Theory and practice*. New York, NY: Routledge, 2015. P. 71–88. URL: https://www.academia.edu/7841815/Social_Media_and_Public_Diplomacy_A_Comparative_Analysis_of_the_Digital_Diplomatic_Strategies_of_the_EU_U.S._and_Japan_in_China (Last Accessed: 21.11.2019).
2. Bradshaw S. Digital diplomacy – #notdiplomacy. *CIGI*: website. URL: <https://www.cigionline.org/articles/digital-diplomacy-notdiplomacy> (Last Accessed: 21.11.2019).
3. #DDR16 Digital Diplomacy Review 2016. RANKING & RATING. URL: <http://digital.diplomacy.live/ranking-and-rating/> (Last Accessed: 21.11.2019).

4. Manor I. Digital Diplomacy in Africa: a Research Agenda. *CPD* : website. URL: <https://www.uscpublicdiplomacy.org/blog/digital-diplomacy-africa-research-agenda> (Last Accessed: 21.11.2019).

5. Digital and soft diplomacy. France Diplomatie. *Ministry for Europe and Foreign Affairs* : website. URL: <https://www.diplomatie.gouv.fr/en/french-foreign-policy/digital-diplomacy/digital-soft-diplomacy/> (Last Accessed: 21.11.2019).

6. Cave D. Global diplomacy has gone digital and Australia has been left behind. *The Sydney Morning Herald* : website. URL: <https://www.smh.com.au/opinion/global-diplomacy-has-gone-digital-and-australia-has-been-left-behind-20150922-gjs6tg.html> (Last Accessed: 21.11.2019).

7. Lewis D. Digital diplomacy. *Gateway House* : website. URL: <https://www.gatewayhouse.in/digital-diplomacy-2/> (Last Accessed: 21.11.2019).

8. Measuring the information society 2013. *ITU*: website. URL: <https://www.itu.int/en/ITU-D/Statistics/Pages/publications/mis2013.aspx> (Last Accessed: 21.11.2019).

9. Шакиров О. Российская цифровая дипломатия: 10 событий 2017 года. *Medium*: веб-сайт. URL: <https://medium.com/clouddiplomacy/%D1%80%D0%BE%D1%81%D1%81%D0%B8%D0%B9%D1%81%D0%BA%D0%B0%D1%8F-%D1%86%D0%B8%D1%84%D1%80%D0%BE%D0%B2%D0%B0%D1%8F-%D0%B4%D0%B8%D0%BF%D0%BB%D0%BE%D0%BC%D0%B0%D1%82%D0%B8%D1%8F-10-%D1%81%D0%BE%D0%B1%D1%8B%D1%82%D0%B8%D0%B9-2017-%D0%B3%D0%BE%D0%B4%D0%B0-6a213ac2061e> (дата звернення: 21.11.2019).

10. India Among Top 10 Countries in Digital Diplomacy: Report. *Gadgets360.com* : website. URL: <https://gadgets.ndtv.com/internet/news/india-among-top-10-countries-in-digital-diplomacy-report-823007> (Last Accessed: 21.11.2019).

11. Чуранова О. Українська дипломатія пасе задніх у соціальних мережах. *Голос Америки* : веб-сайт. URL: <https://ukrainian.voanews.com/a/ua-facebook/1584988.html> (дата

звернення: 21.11.2019).

12. Hocking B., Melissen J. Diplomacy in the Digital Age. *Clingendael: Netherlands Institute of International Relations*. 2015. URL: https://www.clingendael.org/sites/default/files/pdfs/Digital_Diplomacy_in_the_Digital%20Age_Clingendael_July2015.pdf (Last Accessed: 21.11.2019).

13. Holmes M. The future of digital diplomacy. *Digital diplomacy: Theory and practice*. New York, NY: Routledge, 2015. P. 199–206.

14. Bjola C., Jiang L. Social media and public diplomacy: a comparative analysis of the digital diplomatic strategies of the EU, US and Japan in China. *Digital diplomacy: Theory and practice*. New York, NY: Routledge, 2015. P. 71–88. URL: https://www.academia.edu/7841815/Social_Media_and_Public_Diplomacy_A_Comparative_Analysis_of_the_Digital_Diplomatic_Strategies_of_the_EU_U.S._and_Japan_in_China (Last Accessed: 21.11.2019).

15. Грущинская Н. Цифрова дипломатія на захисті національних інтересів. *EconomistUA* : веб-сайт. URL: <https://economistua.com/tsifrova-diplomatiya-na-zahisti-natsionalnih-interesiv/> (дата звернення: 21.11.2019).

16. Ротем Ю. Цифровая дипломатия открывает новые возможности сотрудничества. *Министерство иностранных дел Израиля* : веб-сайт. URL: <https://mfa.gov.il/MFARUS/PressRoom/2018/Pages/Why-digital-diplomacy-matters.aspx> (дата звернення: 21.11.2019).

17. United for Ukraine. *DipNote. U.S. Department of State Official Blog* : website. URL: <https://blogs.state.gov/stories/2014/03/26/united-ukraine> (Last Accessed: 21.11.2019).

18. US State Department releases ‘Think Again Turn Away’ campaign to discourage foreign recruits from joining. *News.com.au* : website. URL: <https://www.news.com.au/world/north-america/us-state-department-releases-think-again-turn-away-campaign-to-discourage-foreign-recruits-from-joining-is/news-story/f4b4f93e27a6d1255b3bdbb2b696a9d0> (Last Accessed: 21.11.2019).

19. Chernenko E. Digital diplomacy: Threat or opportunity? *Russia Beyond* : website. URL:

https://www.rbth.com/international/2013/03/14/digital_diplomacy_threat_or_opportunity_23865.html (Last Accessed: 21.11.2019).

20. Yakovenko A. Russian digital diplomacy: clicking through. *Russia Beyond* : website. URL: https://www.rbth.com/articles/2012/09/06/russian_digital_diplomacy_clicking_through_18005.html (Last Accessed: 21.11.2019).

Науковий керівник: Доценко Олена Михайлівна, доцент кафедри міжнародного бізнесу та економічного аналізу Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця, кандидат юридичних наук.

INTERNATIONAL SCIENTIFIC COOPERATION: PROBLEMS AND PROSPECTS

Shtal Tatyana,

Professor of the Department of International Economics and Management of Foreign Economic Activity,
Dean of the School of International Economic Relations,
Simon Kuznets Kharkiv National University of Economics,
Doctor of Economic Sciences, Professor,
shtaltv@gmail.com

Babenko Dariia,

3-rd year Student of
the School of International Economic Relations,
Simon Kuznets Kharkiv National University of Economics,
dary.babenko@gmail.com

The importance of informatization in the development of scientific and technical cooperation is becoming increasingly noticeable. Informatization processes are constantly and are influenced by growing socio-economic needs. Consequently, the tendency to expand the volume of information technology products in international scientific and technical cooperation and the need to optimize its activities regarding the creation of electronic information products becomes apparent.

Given the constant growth of the role of science and technology in

the modern international space, it is possible to predict the increasing influence of scientific and technical cooperation on the entire system of the world economy. The leading positions in the implementation of innovative technologies are occupied by four areas: computer science, the automotive industry, the pharmaceutical industry along with biotechnology, and electronics and electrical engineering. These sectors to a large extent form the structure of international scientific and technical cooperation, having a high export quota and extensive cooperative production and scientific and technical ties with related cooperation sectors of other countries. In addition, their products have favorable conditions on world markets and are characterized by rapid updates (for example, electronic components must be updated every 3-4 months).

Despite a large number of studies on the development of informatization processes of the modern model of international scientific and technical cooperation, insufficient attention is paid to the institutional base, infrastructure support of trends and tools for the implementation of modern information technologies. An additional impetus to the conduct of this study, both theoretically and in practical terms, is the question of the need to improve the information strategy of Ukraine in the process of its integration into the international economic space.

A high degree of concentration of research and development (R&D) has been achieved in the field of telecommunications, in the development of information technologies and software, in the aerospace and defense industries, in the field of agricultural production, etc. [1-3]. This is explained by the presence in these sectors of large transnational corporations (TNCs), holdings that use the advantages of the international division of labor in their activities, taking away the effects of scale, innovative leadership in the product life cycle system, etc. [4-6]. Thus, among the main factors of international scientific and technical cooperation, and hence the deepening of the international division of labor in this area, achievements, in particular in information and communication technologies, occupy an important place [7-9].

Great overcoming development of the international science and technology are: functional power, independence, functional power,

adaptive power, economic efficiency (fig. 1).

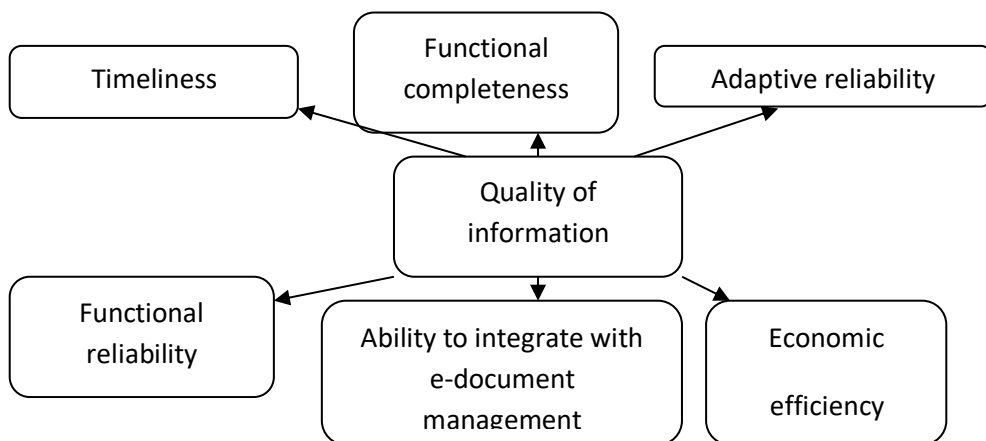

Fig. 1. Quality of the international science-and-technology science and technology [detailed by the author on the basis of [10].

Thus, we can conclude that the increase in the proportion of the number of Internet users is not powerful and rapidly growing compared to 2000/2018, but this process has not been uniform in the regions of the world, which indicates that in the past, technically backward regions over the past 7 years went to a higher technological level and overcame the information technology gap [11–13].

An analysis of the values of macroeconomic indicators and factors of development of innovative information technologies allowed us to draw a generalized conclusion on the development of countries of the world, in particular Ukraine, on the way of its scientific and technical cooperation. It is proved that the process of scientific and technical cooperation of the country is developing in dynamics, taking place against the backdrop of a difficult business environment for behavior [14, 15]. Quite often, especially in economically undeveloped countries, it occurs due to the lack of an effective and consistent state policy of reform in the field of scientific and technical sphere, which leads to the fact that the existing scientific and technological potential as a driving factor in the

aspect of its development is not realized, which affects a rather low level of development of information technologies of the country and, as a consequence, its scientific and technical cooperation.

As a way out, an important direction in the development of scientific and technological progress in the world is the creation of an enabling environment for the formation of the information and innovation component of scientific and technical cooperation. For its effective development, informatization of a material-technical and financial-economic nature is needed, it will be secured at the state legislative level on the basis of certain measures to support scientific and technical cooperation.

References:

1. Babenko V., Sidorov V., Pankova Ju. (2017) Modern imperatives of the development of the integration of foreign economic policy of Ukraine in the modern world economic space. *International economic relations and sustainable development* : monograph / edited by Dr. of Economics, Prof. O. Prokopenko, Ph.D in Economics T. Kurbatova. Ruda Śląska : Drukarnia i Studio Graficzne Omnidium, pp. 51–70.

2. Dubov D. V., Ozhevan O. A., Ghnatjuk S. L. (2010) *Informacijne suspiljstvo v Ukrajini: globaljni vyklyky ta nacionaljni mozhlyvosti* [Information Society in Ukraine: Global Challenges and National Opportunities]. Analitychna dopovidj. Nacionalnyj instytut strategichnykh doslidzhenj, 64 s. (in Ukrainian)

3. Sidorov, V., Babenko, V., Bondarenko, M. (2017) Researching factors of innovative activities of agrarian business of Ukraine under globalization of the world economy. *Innovative technologies and scientific solutions for industries*, No. 2 (2), pp. 70-76. DOI: <https://doi.org/10.30837/2522-9818.2017.2.070>

4. Babenko V., Syniavska O. (2018) Analysis of the current state of development of electronic commerce market in Ukraine. *Technology audit and production reserves*, Vol. 5, No 4 (43). DOI: <https://doi.org/10.15587/2312-8372.2018.146341>

5. Babenko V. O. Problemni aspekty innovacijnoji dijajlnosti Ukrajiny na svitovomu rynku siljsjkoghospodarskoji produkciji [Problematic aspects of innovative activity of Ukraine in the world market of

agricultural products]. *Naukovyj visnyk Uzhgorodskogo nacionalnogo universytetu. Ser. «Mizhnarodni ekonomichni vidnosyny ta svitove gospodarstvo»* [Scientific Bulletin of Uzhgorod National University. Avg. International Economic Relations and the World Economy], Vol. 6, №.1, 2016, pp. 26–29. (in Ukrainian).

6. Babenko V., Sidorov V., Koniaieva Y., Kysliuk L. (2019) Features in scientific and technical cooperation in the field of non-conventional renewable energy. *Global Journal of Environmental Science and Management*, 5(SI), pp. 105–112. DOI: 10.22034/GJESM.2019.05.SI.12

7. Dopovidj pro stan informatyzaciji ta rozvytok informacijnogho suspiljstva v Ukrajinii za 2018 rik. [Report on the state of information and development of the information society in Ukraine for 2018]. Available at: http://www.dknii.gov.ua/sites/default/files/stan_informatyzacii_20132.pdf (Last Accessed 01.11.2019) (in Ukrainian).

8. Babenko V. O. (2017) Investycijnyj chynnyk innovacijnogho rozvytku aghropromyslovogho vyrobnyctva [Investment factor of innovative development of agro-industrial production]. Available at: <http://www.nbul.gov.ua/portal> (Last Accessed: 15.10.2019) (in Ukrainian).

9. Innovation. Available at: <http://uk.wikipedia.org/wiki/Інновації> (Last Accessed: 20.10.2019).

10. Pro Osnovni zasady rozvytku informacijnogho suspiljstva v Ukrajinii na 2007– 2015 rr. [On the Fundamental Principles for the Development of the Information Society in Ukraine for 2007-2015]: Zakon Ukrajinii vid 9 sich. 2007 r. Oficijnyj visn. Ukrajinii vid 12.02.2007. № 8. Kod akta 38622/2007.

11. E-Commerce Europe. European B2C E-commerce Report 2018. Available at: <http://www.ecommerce-europe.eu> (Last Accessed: 26.10.2019).

12. Babenko V. O. (2016) Rozvytok integracijnykh procesiv Ukrajinii ta krajin-chleniv BRIKS v umovakh ghlobalizaciji [Development of integration processes of Ukraine and BRICS member states in the conditions of globalization]. *Ekonomika. Upravlinnja. Innovaciji. Serija : Ekonomichni nauky* [Economy. Management. Innovation. Series: Economic Sciences], vol. 3. (in Ukrainian)

13. Science and Technology. U. S. Department of State. Available at: <http://www.state.gov> (Last accessed: 05.10.2019).

14. Babenko V., Perevozova I., Mandych O., Kvyatko T., Maliy O., Mykolenko I. (2019) World informatization in conditions of international globalization: Factors of influence. *Global Journal of Environmental Science and Management*, 5 (SI), pp. 172-179. DOI: 10.22034/gjesm.2019.05.SI.19

15. Transformation Pressures Accelerate. Available at: www.gartner.com (Last Accessed: 17.10.2019).

НАУКОВЕ ВИДАННЯ

ЄВРОПЕЙСЬКА ДИПЛОМАТІЯ У ХХІ СТОЛІТТІ

**Тези наукових доповідей на
II Науково-практичному круглому столі
10 грудня 2019 року**

Українською, англійською мовами текст
подається в авторській редакції
Відповідальні за випуск: Л. В. Новікова, О. М. Доценко,
А. О. Червяцова
Оригінал-макет: О. М. Доценко, А. М. Філін

Адреса організатора:
61002, м. Харків,
майдан Свободи, 6
Харківський національний університет
імені В. Н. Каразіна
Факультет міжнародних економічних
відносин та туристичного бізнесу
Кафедра міжнародних відносин,
міжнародної інформації та безпеки,
ауд. 264, тел. (057) 705 - 10 - 59
e-mail: mpdepartment@ukr.net

